

XII. Erdélyi Tudományos Diákköri Konferencia

Kolozsvár, 2009. május 15–17.

Munkácsy-képek Erdélyben – Egy megakiállítás a sajtó tükrében

Szerző: *Bordás Beáta*

Babeş-Bolyai Tudományegyetem
Történelem és Filozófia Kar,
Kulturális örökségvédelem,
mesteri képzés, I. év

Vezetőtanár: *Dr. Tibori Szabó Zoltán*

Babeş-Bolyai Tudományegyetem
Politika-, Közigazgatás- és
Kommunikációtudományi Kar,
Újságírói Tanszék

1.) A kerettörténet

2007 májusában egy páratlan kulturális eseménynek adott otthont Csíkszereda: a Magyarországon már kilenc helyszínen bemutatott Munkácsy Mihály festményeiből álló vándorkiállítás a Csíki Székely Múzeumban került bemutatásra, ahol két hónapig láthatták a művészetkedvelő erdélyiek a felbecsülhetetlen értékű festményeket (összesen 47-et), illetve a Munkácsy-relikviákat. A Csíki Székely Múzeumot, amely a tárlat előtt élte az átlagos székelyföldi múzeumok joviális életét – kutatómunka, restaurálás és állandó helytörténeti anyag kiállítása zajlott benne leginkább – a Munkácsy-megaprodukció kiemelte az ismeretlenségből. Hogyan jutott el egy ilyen horderejű kiállítás Csíkszeredába? Miért éppen oda került? Hogyan tudott a múzeum felkészülni a tárlat fogadására? Ehhez hasonló kérdések gyakran előfordultak az eseményt felkapó sajtóban, de a szakmában is egyaránt.

A válaszokat egy összehangolt, profin megszervezett tudatos „építő jellegű” tevékenységből lehet levezetni, amelyet a 2003 óta a múzeum igazgatójaként funkcionáló Gyarmati Zsolt vezényelt le. A fiatal történész, aki Budapesten végezte tanulmányait, túlzás nélkül szólva felvirágoztatta a múzeumot, és az általa kiépített (elsősorban magyarországi) szakmai kapcsolatok révén fokozatosan tette ismertté az intézményt a szakma körében. Ennek köszönhető, hogy a Magyarországon vándoroltatott Munkácsy-tárlat szervezőinek a Csíki Székely Múzeumot ajánlották, amikor felmerült bennük a kiállítás Erdélyben való bemutatásának ötlete. Szemenkár Mátyás, a Munkácsy-kiállítás magyarországi menedzsere (jogtulajdonosa) és Pákh Imre, a kiállított festmények többségének tulajdonosa a Gyarmatival történt egyezkedések után úgy döntöttek, már 2006 novemberében, hogy Pákh Imre amerikai műgyűjtő Munkácsy-festményeit, kiegészítve a Magyar Nemzeti Galéria (Budapest) és a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum néhány festményével és a festőhöz kapcsolódó személyes tárgyakkal (sétabotja, ecsetei, köpenye, korabeli fényképek, stb.) Csíkszeredában fogják kiállítani.

2007. április 28-án érkeztek meg a Mikó-várba (a Csíki Székely Múzeumnak otthont adó helyszín) a kiállítandó anyagok, köztük a három nagyméretű Krisztus-festmény (A Golgota, Krisztus Pilátus előtt és Ecce homo) redukciói, amelyek speciális szállítást igényeltek. De az anyag érkezése előtt rohamléptekben folytak a várban a felújítások, egy Erdélyben eddig példátlan mértékű, több mint 1 millió új lej értékű beruházással. A múzeum infrastruktúrája

nem tette lehetővé egy ilyen szenzációs kiállítás bemutatását, így többek között a következő munkálatokat kellett elvégezni a helyszínen: az öt kiállítótermet fel kellett újítani, a falakat egyezményesen megállapított bordó színre festeni, a padlóburkolatot kicserélni, a mellékhelyiségeket felújítani, beszerezni a korszerű klímaberendezést (amely állandó 18 fokos hőmérsékletet biztosít) és a páratlanító berendezést, korszerű fénytechnika felszerelése (amely 50 ezer euróba került¹), a biztonság érdekében infravörös függönyt, térérzékelő kamerákat, füstjelzőket szereltek be, fegyveres őreket is fizettek, akik a nap minden órájában őrizték a műtárgyakat, stb. A legnagyobb költségvetési tételt a modern biztonságtechnika és a speciális berendezések emésztették fel, de a képek szállítása és biztosítása is hatalmas összegbe került.

A kölcsönző műgyűjtő és az intézmények ingyenesen bocsájtották a múzeum rendelkezésére a műtárgyakat, de a szállításról és a biztosításról a csíkszeredai múzeum kellett gondoskodjon. A gigantikus befektetésre önerőből nem futotta volna, Csíkszereda Polgármesteri Hivatala a beruházások harmadát (körülbelül 360 ezer lej) finanszírozta, a többi anyagi forrás a nagynevű szponzoroktól (MOL, Otp Bank, Perla Harghitei, stb.) származott, akik összefogtak a nagy erdélyi magyar kulturális projektként felfogott kiállítás létrehozásáért. A már említett felújítási munkálatok és a festmények biztosítása mellett jelentős anyagi megterhelést jelentett a marketing-tevékenység is. A jól felépített reklámkampány költségeiről pontos adatokat nem ismerünk², de ezt is szponzor-pénzekből finanszírozták, a következő fejezetben kerül sor a marketingkampány elemzésére.

Bámulatos módon a Csíki Székely Múzeumnak, az említett beruházásoknak köszönhetően, sikerült rekordidő alatt (fél év) Erdélyben egyedülként egy európai színvonalú kiállítóteret létrehozni, amely a továbbiakban még jelentősebb tárlatok fogadására is alkalmas lesz. A Munkácsy-kiállítás legfontosabb hozadéka ez volt, de ne feledkezzünk meg az erkölcsi sikerről sem: Gyarmati Zsoltnak és csapatának sikerült valóra váltania több tízezer erdélyi magyar álmát, hogy a nagy magyar (vagy csupán annak tartott) festő alkotásait hazájukban csodálhatták meg. Emellett a számok is magukért beszélnek: 62 ezer ember látogatta meg a kiállítást 75 nap alatt, sorok kígyóztak a múzeum kapuja előtt is, a vándorkiállítás helyszínei közül itt Erdélyben volt a harmadik legnagyobb látogatottsága a tárlatnak (Budapest és Debrecen után), több mint 20 ország ötszázánál több településéről érkeztek látogatók (a

¹ 2007. 07. 27. Erdély Ma: **Munkácsy-projekt: siker és folytatás**

² A mellékletben szereplő, Gyarmati Zsolttal készült interjúból kiderül, hogy az igazgató mennyire ódzkódott a pontos számadatok közzétételéről.

vendégkönyvi bejegyzések alapján), 800 körül mozog a kiállítás kapcsán a sajtóban megjelent írások száma.

Mind az anyagi befektetés, mind a látogatottság, mind az újszerű marketing-projekt, mind a páratlan társadalmi összefogás tekintetében Erdély-szinten mérföldkőnek tekinthető ez a csíkszeredai kiállítás, amely új utat nyitott a hazai múzeumi szakmában. Remélhetőleg a szenzációs siker meggyökerezett a régióban egy új típusú múzeumigazgatási szemléletet: a menedzser-típusú igazgatóét, amelyet Gyarmati Zsolt brilliánsan művel.

Rengeteg szempontból lehetne elemezni a kiállítást, hiszen meglepően jól volt lemenedzselve és megszervezve, de eltekintve a kiállítás művészettörténeti értékelésétől, a szervezési folyamatok elemzésétől, a kiállítás szociológiai megközelítésétől, jelen dolgozatunkban csak arra vállalkoztunk, hogy felvázoljuk az újszerű és nagyon sikeresnek bizonyult médiakampányt, illetve hogy összefoglaljuk azt a nagy sajtófigyelmet, amely a kiállítást övezte. A terjedelem tekintetében csak a tárlatot övező sajtóvisszhang főbb erővonalait térképezzük fel, ezáltal rámutatva arra, hogyan tükröződött a sajtóban a nagy kulturális projekt, különös tekintettel a botrányokra és az ellenhangokra.

2.) A marketing-kampány

A csíkszeredai Munkácsy-kiállítás nemcsak horderejében és a befektetések szempontjából volt jelentős, hanem egy teljesen új szemléletű, nagyméretű reklám-kampányt sikerült lebonyolítaniuk a szervezőknek, amely Erdélyben addig ismeretlen pr-eszközöket is alkalmazott. A reklámkampány sikeressége is nagyban hozzájárult a tárlat látogatottságához, de amint Gyarmati Zsolt kifejtette az interjúban³, Munkácsy Mihály akkora húzónév, hogy szinte nem is kellett volna reklámozni, úgy is elmentek volna az érdeklődők. Ennek ellenére a múzeum nem bízott semmit a véletlenre, és jól kigondolta a marketing-kampányt, körülbelül 50 ezer eurónyi összeget emésztett fel a kiállítás reklámozása, amelyet a szponzorok hozzájárulásából finanszíroztak.

Az első lépés a marketing-kampányban az volt, hogy meg kellett találni a **támogatókat**, így a múzeum különböző marketing-csomagokat dolgozott ki a kiállítás partnerei számára. Arany fokozatú támogatója lett a kiállításnak a Csíki Hírlap és az

³ Mellékletben.

Udvarhelyi Híradó, két napilap, amely rengeteget tett a kiállítás népszerűsítéséért, kiegészítő anyagokat jelentettek meg a témához kapcsolódóan, az elsők között adtak hírt a kiállítás-szervezés minden mozzanatáról és később a látogatottságról, nagyméretű sajtóreklámokat jelentettek meg a lapban, az olvasók számára Munkácsy-vetélkedőket szerveztek. Ezüst fokozatú támogató a MOL, az Otp Bank, a Trilak és a Communitas Alapítvány volt. Mivel a befektetett összegekre nincs rálátásunk, csak találgatni lehet, de a következő évi Nagybánya-kiállítás marketing-csomagja alapján ezen cégek hozzájárulása 30 ezer euró körül mozoghatott. A Communitas Alapítvány, az RMDSZ-el és a Csíki Székely Múzeummal közösen középiskolások számára szervezett Munkácsy-vetélkedőt, kedvezményes utazást és ingyen belépőket biztosítva a nyertes csapatoknak, amelynek az eredménye az lett, hogy „tíz megye (Beszterce-Naszód, Bihar, Brassó, Fehér, Hargita, Kolozs, Kovászna, Maros, Maramaros és Temes) 35 iskolájában, 1139 diák részvételével bonyolították le helyi tanárok a játékos, könnyed hangulatú vetélkedőt”⁴ és így több, mint 500 középiskolás diák juthatott el a tárlatra. Emellett fontos szempont az is, hogy a vetélkedő jelentősen felkeltette a középiskolások érdeklődését a kiállítás iránt, így sokkal többen mentek el.

További támogatók voltak a Melinda Impex⁵, a Perla Harghitei ásványvízpalackozó vállalat (a festmények több millió forintos szállítási díját ez a vállalat finanszírozta), Mida autószalon, Domo elektrotechnikai eszközök forgalmazó cég, a Tikkurila kft.⁶ és a Duna Televízió. E három kategóriájú fontosabb támogató mellett magánszemélyeknek, intézményeknek és különböző profilú cégeknek mondanak köszönetet a szervezők a támogatásért, a kiállítás honlapján és a kiskatalógus hátlapján egyaránt felsorolva őket. A szakmai partnerek külön kategóriába estek, ők a következők voltak: v. Pákh Imre (29 kiállított Munkácsy-festmény tulajdonosa), Magyar Nemzeti Galéria (16 festményt kölcsönöztek, továbbá Boros Judit, a Galéria munkatársa volt az egyik szervezője a kiállításnak), a békécsabai Munkácsy Mihály Múzeum (innen érkeztek a Munkácsy-relikviák és fényképek, továbbá két festmény és a kiállítás főszervezője, Gyarmati Gabriella), Szemimpex Kiadó (a kiállítás magyarországi jogtulajdonosa, nagyméretű katalógust is kiadtak Munkácsyról).

Alapvető teendő volt az egész **kiállítás arculatának** megfogalmazása, hogy majd erre épüljön és ezt tükrözze a médiakampány. Ez lehetett az egyik legnehezebb feladat, hiszen egy

⁴ 2007. 05. 14. Csíki Hírlap: **Munkácsy-vetélkedő**.

⁵ A cég profiljából adódóan feltételezem, hogy elsősorban az illemhelyek új berendezését finanszírozták.

⁶ A kiállítótermek bordó színre festését intézte.

jól kitalált arculat illet a megaprodukciónak számító kiállításához. Egy olyan arculat, amely magában hordozza a jeles esemény fennköltségét, hogy Erdélyben kerülnek bemutatásra Munkácsy-festményei. A bordó háttér adott volt, hiszen ilyen színűek lettek a kiállítóterem falai is, erre az elegáns színre került rá Munkácsy neve a saját kézírásával, majd kiegészült a cím: Munkácsy-képek Erdélyben, alatta az intézmény neve és a kiállítás időpontja, mindez krémszínű betűkkel. Az arculat tehát két színen alapult, bordón és krémszínén. Gyarmati Zsolt és a felesége (aki szociológus) találták ki az arculat és a reklámkampány legnagyobb részét, így azt is, hogy a Munkácsy-szignó nyújtotta lehetőségeket még nem nagyon aknázták ki senki, ezért ők ezt beleépítették az arculatba, és a posztereken is látható volt, nagyon jól mutatott. Az arculathoz választottak egy festményt is: a kiállítás honlapján, a kiskatalógus előlapján is a *Sétány a Park Monceau-ban* című festmény szerepelt, amelynek kellemes színvilága és témája melegséget sugároz, és szemlélteti Munkácsy Mihály zsánerfestését. Ugyanakkor annak érdekében, hogy a reklámkampánnyal minden társadalmi réteget meg tudjanak szólítani, a nyomdatechnikai reklámok (bannerek, plakátok, szórólapok, sajtóreklámok) esetében három Munkácsy-festményt építettek be a Munkácsy-szignós, bordó-krémszínű arculatba. A *Golgota* biblikus témája miatt az idősebb korosztályt célozta meg, az *Ásító inas* formabontó voltának köszönhetően a fiatalok, városiak kíváncsiságát éleszthette fel, az *Apa születésnapja* című zsánerkép pedig a családosokra lehetett nagy hatással. Ezeket a szempontokat követve választották ki az említett festményeket, és a megszólítani kívánt társadalmi réteg függvényében pozicionálták őket a reklámfelületeken.

Miután megszületett az arculat terve, Gyarmati egyeztetett a Gutenberg Műhellyel a grafikai kivitelezésről, és így születtek meg a különböző típusú reklámok, amelyek egységes arculattal bírtak.

A **nyomdatechnikai reklámok** csoportjában a mesh-ek, a bannerek, a szórólapok, plakátok kaptak helyet. A mesh átlátszó alapú, nagyméretű, épületek falára rögzített reklámfelület, amelyet eddig nem nagyon használtak még Erdélyben múzeumi kiállítások népszerűsítésére. Gyarmati ennek ellenére jól ki tudta használni ezen hirdetési forma adottságait, hiszen a lyukacsos ponyva-alapanyag miatt nem kap bele a szél, átereszti a fényt és nagyszerű minőségű reklámok nyomhatóak rá. A nagyméretű mesh-eket minden fontos épületre méretre kellett legyártani, engedélyt kellett kérni a felállításukra, ipari alpinisták szerelték fel őket, stb. A fontosabb erdélyi városokban, Marosvásárhelyen, Kolozsváron,

Sepsiszentgyörgyön, Gyergyószentmiklóson, és Csíkszeredában (a színház és a múzeum falára) húztak fel ilyen jellegű reklámokat. Bannereket is alkalmaztak a reklámkampány során, ezeket a szintén nagy felületű reklámokat az utak fölé feszítették ki, az arculatnak megfelelő feliratot tartalmazták (kiállítás neve, helyszín, időpont). Rengeteg pénzbe kerültek ezek az egyedi, méretre tervezett hirdetések, amelyek csak elszórtan jelentek meg a vidéken. Sokkal nagyobb számban készültek plakátok és szórólapok, ezek a hagyományos nyomdatechnikai reklámok. A plakátok többféle méretben és többféle festmény felhasználásával készültek, magyar nyelven és két nyelven (román-magyar), az arculatuk igazodott az eddig felvázoltakhoz. Körülbelül 20 ezer plakát készült el, emellett még kisebb terjedelmű szórólapok is, amelyet Erdély városaiban a helyi diákszervezetek segítségével terjesztett szét a múzeum. Ezeket a reklámokat (plakátok, mesh, banner) április közepén nyomtatták ki, a kiállítás megnyitója előtt egy fél hónappal, de a szórásuk tartott a kiállítás ideje alatt is.

A **sajtóreklámok** esetében szintén ki kellett találni a reklámok szövegét és az illusztráló festményeket, az írott sajtóbeli reklámok többféle méretben (egészoldalas reklámanyagtól a pár négyzetcentiméteresig) jelentek meg, a plakátok alapjául szolgáló három festményt (Golgota, Apa születésnapja, Ásító inas) variálták itt is. Emellett sajtóreklámnak lehet minősíteni azt is, ahogyan például az arany fokozatú támogatók, a Csíki Hírlap és az Udvarhelyi Híradó foglalkozott a kiállítással, hogy folyamatosan beszámoltak mindenről, többször jelentettek meg hasonló írásokat, személyes hangú beszámolókkal is népszerűsítették a tárlatot, stb.

Az **interneten** két-féle módon reklámozták a kiállítást: a Munkácsy-honlappal, amit speciel a kiállításra készítettek és április elején lépett működésbe, illetve az internetes reklámanyagokkal és bannerekkel. A **kiállítás honlapja** (www.munkacsy.ro) úttörőnek számított, hiszen Erdélyben még nem készült egy kiállításnak külön weboldal és domain-név. A honlap a megszokott, bordó-krémszínű alapra épül, a nyitóoldal plakátszerűen néz ki, két nagyméretű Munkácsy-mű reprodukciójának köszönhetően: az *Önarckép* (1870-es évek, nagyon ismert ábrázolás a bajszos-szakállas festőről) és a *Sétány a Parc Monceau-ban*. A két reprodukció által uralt képtér bal oldalán különböző pontokba szedve találhatóak információk többek között Munkácsy életéről, Pákh Imréről, a kiállítás nyitvatartási rendjéről, elérhetőségekről, a Munkácsy-vetélkedőről, de a kiállításon szereplő tárgyak katalógusa (csak néhány reprodukcióval) megtalálható „A kiállítás” menüpont alatt. Sőt, az érdeklődők virtuális

sétát tehetnek a kiállításon, amelynek alkalmával megcsodálhatóak a számítógépes grafikának köszönhetően a festmények. A főoldal jobb oldalán a főbb médiapartnerek linkjei szerepelnek, így a Transindex, az Erdély.ma, Csíkszereda város honlapja (szereda.ro), Nagyszeben honlapja (szeben.ro), Erdély hírportálja (www.hirek.ro) és Sepsiszentgyörgy honlapja (sepsiszentgyorgy.ro) érhető el. A Munkácsy-kiállítás honlapját a Gutenberg Műhely készítette. Ahhoz képest, hogy ez volt az első erdélyi kiállítás-honlap, nem is sikerült olyan rosszra, bár vannak hibái (számomra túl egyszerűnek tűnik a dizájnya és kényelmetlenül lehet ugrándozni a menüpontok között), de hasznos információk vannak rajta és beilleszkedik a kiállítás arculatába. A világhálón a honlap mellett úgynevezett web-bannerek is népszerűsítették a kiállítást, ilyen jellegű kiállítás-reklámot sem használtak eddig Erdélyben. Ezek a reklámok különböző honlapokon helyezkedtek el, és a bordó mezőben világossal kirajzolódó Munkácsy-szignó (úgy nézett ki, mintha a festő épp írna alá valamit) jelent meg rajtuk, majd a kiállítás címe és a kapcsolódó információk. Ez a fajta reklám azért hatásos, mert kikerülhetetlen (ha fellép az ember egy honlapra, akkor szembeütközik vele az állandóan mozgó reklám és odavonzza a tekintetet) és mert nem árasztja el a fogyasztót fölösleges információkkal.

Nemcsak kültéri és beltéri reklámok (a bannerek, szórólapok, plakátok), nyomtatott sajtó-reklámok és az internet segítségével népszerűsítették a Munkácsy-tárlatot, hanem a rádióban és televízióban is. A **televízió** számára Gyarmati és segítői egy érdekes reklámot találtak ki: a rövid, 30 másodperces reklámspotban minden bevezetés nélkül azt láthatjuk, hogy egy békéscsabai parasztház belsejében, 1856-ban felébred egy ifjú legény, nagyot nyújtózik és elmondja mellette fekvő társának, hogy azt álmodta, híres festő lesz és képeit 150 év múlva is csodálni fogják, Amerikától Erdélyig mindenhol. Majd a széles gesztusú ástítása átsiklik az Ásító inas című Munkácsy-festménybe, mellette megjelenik a Munkácsy-képek Erdélyben, a helyszín, valamint az időpont (a hosszabb, szinte 50 másodperces spotban a támogatók nevei is lefutnak). Ez a televíziós reklám egyszerű és nagyszerű, a csíki múzeum egyik termében forgatták a minimalista alkotást, amely pontosan szűkszavúsága és érdekes megoldása miatt ragadja meg a nézők figyelmét.

A jól kigondolt marketing-tevékenység a felsorolt reklámozási eszközök és formák mellett még **kiadványokkal** és erre a különleges alkalomra készített **ajándéktárgyakkal** is növelte a tárlat népszerűségét a múzeum. Múzeumi boltot alakítottak ki, amelyben többek

között megvásárolható volt a Szemimpex Kiadó Munkácsy-képek a nagyvilágban című nagy katalógusa (a budapesti 2005-ös hatalmas Munkácsy-tárlatra készült ez a kiadvány, igényes kivitelben), a csíkszeredai kiállítás alkalmából készült *Munkácsy-képek Erdélyben* nagykatalógus⁷, a tárlatvezetőként is funkcionáló Munkácsy-képek Erdélyben kiskatalógus⁸, valamint a békéscsabai múzeum különböző, Munkácsyval kapcsolatos kiadványai. Az ünnepélyes megnyitóról készült DVD-t és a kiállítás alatt levetített Munkácsy életével kapcsolatos film DVD-változatát szintén árusították. Ezek mellett promóciós bevételi forrásnak számítottak azok az ajándéktárgyak is, amelyek a kiállításhoz kapcsolódtak, nagy részükre a kiállítás címe (a Munkácsy-szignóval) és helyszíne volt aplikálva: sapka (fekete és fehér színben), rövidujjú póló (fehér, fekete, bordó színekben), papírzacskó, bögre (fehér), golyóstoll. Munkácsy-festményekkel díszítették az igényes kivitelezésű nagyméretű falinaptárat⁹, az 52 Munkácsy-reprodukciót tartalmazó asztali naptárat, és egy gyönyörű noteszt, továbbá kulcstartókat, képeslapokat, hűtőmágneseket. Annak a képnek, amelyet a kiállításról igyekezett nyújtani a múzeumi menedzsment, teljesen alárendelődött a teremőrök, a személyzet ruházata is (bordó öltönyök), továbbá a belépők, meghívók is a kiállítás egységes arculatát mutatták.

3.) A sajtó tükrében

Ebben a fejezetben a Munkácsy-kiállítás fontosabb eseményeinek időrendjét követve megpróbáljuk megragadni a sajtódiskurzus főbb csomópontjait, hiszen terjedelmi korlátok akadályoznak abban, hogy nagyon aprólékosan elemezzük a több száz sajtóban megjelent anyagot. Már csak az több tíz oldalra rúgna, ha a legfontosabbnak tartott híreket és riportokat összehasonlítanánk egymással, vagy ha modellezni igyekeznénk egy-egy hírügynökségi anyag szétterjedését a médiában.

⁷ A borítón szintén a *Sétány a Parc Monceau-ban* című festmény látható. A katalógus tartalmaz három tanulmányt, Boros Judit (Munkácsy életéről), Sz. Kürti Katalin (a Krisztus-trilógiáról) és Bakó Zsuzsanna (a 19. századi festészetről) tollából, valamint a csíkszeredai kiállításon látható műtárgyak leírása is megtalálható benne.

⁸ Munkácsy életrajzi adatai és a kiállított tárgyak leírása szerepel benne, a mérete alkalmassá teszi tárlatvezető füzetként való használatát (egy fektetett A4-es lap egyharmadát teszi ki).

⁹ Előlapján szintén a *Sétány a Parc Monceau-n* szerepel.

A csíkszeredai Munkácsy-kiállítással kapcsolatos első forrás a 2006. augusztus 16-án kelt MTI közlemény¹⁰, amelyet a Magyar Rádió vett át **Munkácson és Erdélyben is kiállítják a Munkácsy-képeket** címmel. Ebben még csak az szerepel, hogy 2007-ben Munkácson és Erdélyben tervezik bemutatni a Pákh Imre Munkácsy-gyűjteményét, az erdélyi helyszínt konkrétan nem nevezik meg, tehát elképzelhető, hogy még nem tudták, hogy hol találnak a kritériumoknak megfelelő kiállítóteret, vagy éppen tárgyalásban álltak a Csíki Székely Múzeummal.

Ezután a sajtó szinte három hónapig csendben maradt a kiállításról, majd 2006. november 2.-án három fontos erdélyi médium (az Új Magyar Szó¹¹, a Krónika közéleti napilap¹² és a Transindex internetes portál¹³) közölte le nagyobb terjedelmű hírösszeállításokat, amelyekről kiderül, hogy mind Gyarmati Zsolt, a Csíki Székely Múzeum igazgatójának tájékoztatása nyomán születtek. Ezeknek köszönhetően az erdélyi sajtóba berobbant a hír, hogy Csíkszereda fog otthont adni a Munkácsy-vándorkiállításnak (eddig úgy volt, hogy először Munkácson vendégszerepelnek a festmények), és mindhárom cikk megemlíti azt is, hogy a kiállításnak ez lesz az egyetlen romániai helyszíne, a kiállítás után a képeket visszaszállítják Amerikába (ez nem vált valóra, Csíkszereda után több helyszíne is volt a kiállításnak), a már több magyarországi városban bemutatott kollekciónak az eddigi nézőszám alapján Gyarmati 50-70 ezer látogatóra számít. Emellett az Új Magyar Szó és a Transindex összeállítása tartalmaz egy rövid ismertetőt Pákh Imre műgyűjtő tevékenységéről és kollekciónak, ez is egy standard szöveg, amelyet a későbbiekben is sokszor átvesznek a lapok. A kiállítás honlapján (www.munkacsy.ro) köszön ránk vissza ez az ismertető¹⁴, tehát egyértelműen egy, a sajtónak tált közlemény-szövegről van szó. Az információk, amelyek a felsorolt, az erdélyi olvasókat többé-kevésbé lefedő jelentős regionális sajtó közölte, gyakorivá válnak a következő napok sajtódiskurzusában, amikor a helyi lapok (elsősorban a Csíki Hírlap, Hargita Népe, Udvarhelyi Híradó), a megyei lapok (Szabadság, Székely Hírmondó, Háromszék, Népújság, stb.) és a magyar vonatkozású televíziók, rádiók (Marosvásárhelyi Rádió, Kossuth Rádió, Duna Televízió) is felcsippentik a tárlat érkezését. Ez volt az első sajtó-téma a kiállítás kapcsán.

¹⁰ 2006. 08. 16. MTI közlemény. (mellékletben)

¹¹ 2006. 11. 02. Új Magyar Szó: **Csíkszeredában „erdélyiül” Munkácsy.**

¹² 2006. 11. 02. Krónika: **Jövőre Csíkszeredába hozzák a Munkácsy-tárlatot.**

¹³ 2006. 11. 02. Transindex.ro: **Munkácsy-kiállítás lesz Csíkszeredában.** (mellékletben)

¹⁴ A honlap v. Pákh Imre elnevezésű rovatában, a szöveg forrásaként a Szemimpex Kiadót jelölik meg.

A sajtóban megjelentetett írások – melyek olykor későn rezonáltak az eseményekre – mellett a történet szempontjából fontosnak tartjuk megemlíteni, hogy november 3-án Gyarmati Gabriella, a kiállítás szakmai rendezője terepszemlén járt a Csíki Székely Múzeumban, de erről nem írnak a lapok¹⁵. November 7-én pedig v. Pákh Imre műgyűjtő (aki a világ legnagyobb Munkácsy-magángyűjteményének büszke tulajdonosa) és Szemenkár Mátyás, a Munkácsy-vándorkiállítás magyarországi menedzsere látogatott Csíkszeredába, és a múzeum igazgatójával közösen a csíkszeredai Városházán sajtótájékoztatót tartottak a 2007-es év legnagyobb erdélyi kulturális projektjének ígérkező Munkácsy-kiállítás kapcsán. A sajtótájékoztatón elhangzottakat a fontosabb erdélyi újságok tudósítás formájában megjelentették, ezek közül talán a Szabadságban (kolozsvári napilap, de több megyét is lefed a tevékenysége) és a Hargita Népeben (csíkszeredai lap) is megjelent egy tudósítás a sajtótájékoztatóról Antal Ildikó tollából¹⁶, amelyből választ kaphatunk arról, hogy az eredeti tervvel ellentétben miért Csíkszereda lett a kiállítás első Magyarországon kívüli helyszíne (Munkács helyett). Arról is képet kapunk, miképpen lehet egy kulturális megaprodukciót politikai célokra is felhasználni: a sajtótájékoztatón az RMDSZ művelődési és egyházügyi ügyvezető alelnöke kijelentette, hogy segítséget szándékoznak nyújtani az elszigeteltebb helyeken lakó erdélyi magyaroknak, hogy kedvezményesen eljussanak a kiállításra. A cikk kitér arra is, hogy milyen előkészületek kell megelőzzék a kiállítás fogadását, és hogy a városi önkormányzat biztosítja a beruházások finanszírozását.

A novemberi időszakban a sajtóban jelentek meg Pákh Imrével készült interjúk, de általában hasonló kérdéseket boncolgattak: hány Munkácsy-festmény van a milliomos tulajdonában, hogyan tett rájuk szert, miért épp Csíkszeredában mutatják be a festményeket? Ezek közül a Csíki Hírlapban megjelent **Célunk bemutatni, hogy a művészetben nincsenek határok** című interjút emelnék ki¹⁷, amely terjedelmesebb, személyesebb hangú, Pákh Imrének lehetőséget ad értekezni Munkácsy Mihály művészetéről, egyes képek vételi áráról és történetükről is. Az interjúk mellett a másik fontos műfaj a riport, ebben a műfajban is több jeles írás született a novemberi hónapban. Az Erdély Ma internetes honlapon megjelent,

¹⁵ Nekünk a múzeum munkatársai által összeállított fotó-és sajtó-dokumentációs anyagból van róla tudomásunk.

¹⁶ 2006. 11. 08. **Munkácsy-képek Erdélyben Csíkszereda lesz a rendkívüli tárlat házigazdája** *Szabadság, Hargita Népe*. Szerző: Antal Ildikó (mellékletben)

¹⁷ 2006. 11. 15. Csíki Hírlap: **Célunk bemutatni, hogy a művészetben nincsenek határok** Szerző: Oláh-Gál Elvira

üdítően friss hangú írás Cseke Gábor tollából¹⁸ mintegy összefoglalja az eddig köztudomásra jutott információkat, és kitér egy érdekes részletre is, miszerint a kiállítást eredetileg Sepsiszentgyörgy szerette volna vendégül látni, de az illetékes úr (kinek neve gúnyos homályban marad, és ezután sem fog hivatalosan megjelenni sehol) visszalépett, mikor megtudta a feltételeket. Ezen nagyobb terjedelmű írások mellett novemberben megjelenik még a sajtóban elszórtan néhány híradás a kiállítás Erdélybe hozataláról, többek között a TVR (Román közszolgálati televízió) magyar adásában, a Brassói Lapokban.

A kiállítással kapcsolatos kezdeti médiahullám 2006 november végére megszűnt, hiszen a fontosabb, csíkszeredai illetőségű helyi és regionális napilapok, továbbá az erdélyi internetes sajtó is beharangozták a Munkácsy-festményeket, de új információk hiányában nem volt értelme többet írni róla, a kiállítás csak 2007 májusában fog megnyílni. 2006 decemberében az Új Magyar Szó (országosnak is tekinthető, bukaresti székhelyű napilap) jelentetett meg egy részletes interjút Gyarmati Zsolttal, a csíki múzeum igazgatójával¹⁹, amely leginkább azzal foglalkozik, hogy milyen előkészületeket kell végrehajtani a múzeumban, hogy a Munkácsy-festmények fogadására alkalmassá váljon (speciális klíma-berendezés, biztonsági berendezések, riasztóberendezés, stb.). Továbbá szó esik arról, hogy milyen módszerekkel igyekeznek becsalogatni majd a közönséget (reklámkampány, média támogatása), kik a támogatók (erről az igazgató még nem nyilatkozik). Ez az interjú indította meg a később, a 2007-es év elején, januártól márciusig tartó interjú-hullámot. Ebben a három hónapban a kiállítással kapcsolatos sajtó nagyrészt a Gyarmatival készült, hasonló szerkezetű és tartalmú interjúktól zeng csak, továbbá a Munkácsy-képekkel illusztrált falinaptárak reklámjától, és a Munkácsy-vetélkedőre való felhívásoktól. A nagyjából azonos információkat hordozó interjúk január folyamán az összes nagyobb erdélyi sajtóorgánumban megjelentek. A Csíki Hírlap²⁰ anyaga illusztrálja ezen interjúk szerkezetét, hiszen összehasonlítva a tucatszámú Gyarmatival készített interjút, feltűnik, hogy a kérdések szinte azonos sorrendben követik egymást, a válaszok meg nagyon hasonlóak. Felmerül a kérdés, hogyan lehetséges, hogy a különböző médiumok megkeresésére hetek, hónapok múltán is azonos válasz születessen Gyarmati Zsolt szájából? Netalán a lapok ugyanazokkal a kérdésekkel bombázzák őt? Bár nem

¹⁸ 2006. 11. 10. erdely.ma: **Versengés Munkácsyért** (mellékletben)

¹⁹ 2006. 12. 15. Új Magyar Szó: **Munkácsy csíki klímában Interjú Gyarmati Zsolttal, a Csíki Székely Múzeum igazgatójával**

²⁰ 2007. 01. 15. Csíki Hírlap: **Előkészületek egy Munkácsy-kiállításához** nincs szerző (mellékletben)

találtunk erre vonatkozó forrást, véleményünk szerint ezek az interjúk is egy, a múzeum által kiadott sajtóközlemény kozmetikázott változatai, melyeknek az volt a funkciója, hogy kitöltsék a tárlat megnyitása előtti időszakot a kiállításra vonatkozó információkkal. Az egy kaptafára felhúzott interjúk között új hangú az Új Magyar Szóban 2007. március 10-én megjelent interjú²¹, amelyből képet kaphatunk a fiatal múzeumigazgató, Gyarmati Zsolt intézményvezetői gyakorlatáról, az eléje tornyosuló feladatokról, egy komplexebb és szakmaibb hangú beszélgetést olvashatunk.

2007 első három hónapjában tehát a sajtóban a Gyarmatival készült interjúk voltak túlsúlyban, de emellett jelent meg pár olyan hír is, amely csak érintőlegesen beszélt a kiállításról, illetve amely a kiállításra készülő felújítások alkalmával előkerült régészeti leletekről tudósít. Az előbbi csoportba tartoznak azok a hírek, amelyek a Munkácsy-vándorkiállítás Magyarországon elért 700 ezres látogatottságáról szólnak, és ennek kapcsán említik meg, hogy Csíkszereda fogja vendégül látni a tárlatot²². A Sepsiszentgyörgyön nyíló fotókiállítást, amely világhírű fotósok munkáit mutatta be, többen is úgy emlegettek, mint „a leendő csíki Munkácsy-tárlattal legalább egyenértékű fotótárlat”²³, ezáltal is kicsit utalva a készülődő nagy kulturális produkcióra. A múzeum-épület felújítása során a Mikó-vár délnyugati bástyájának 17. századi alapozását és egy 17. századi pincét találtak, erről szól két helyi hír is márciusban²⁴, a Star Rádió híréből azt is megtudhatjuk, hogy „az eddigi legköltségesebb Hargita megyei kulturális projekt tízmilliárd régi lejbe kerül, ehhez hozzáadódnak a biztosítási és marketing költségek.”

2007 márciusában a fent említett interjúk és az elszórtan megjelenő kisebb híradások mellett egy nagyobb terjedelmű, fontos riport jelent meg a Transindex erdélyi internetes portálon, **Ébresztő? (A csíki Munkácsy-kiállítás, avagy mennyibe kerül Székelyföld EU-**

²¹ 2007. 03. 10. **Nyílt szellemű kiállítóterek** *Új Magyar Szó*, szerző: Cseke Gábor
http://umsz.manna.ro/index.php?menu_id=2108&cikk=59298

²² 2007. 01. 27. mediatica.ro: **A Munkácsy-kiállítás 700 ezredik látogatóját köszöntötték – Csíkszeredába is elhozzák a tárlatanyagot** és 2007.01.30. Erdélyi Napló: **A Munkácsy-kiállítás hétszázezredik látogatóját köszöntötték Szombathelyen**

²³ 2007. 03. 27. Hírek.ro hírportál: **Képírók Munkácsy fotó-egyenértékben** vagy ugyanez a hír az Erdély-Honismereti Albumok honlapján <http://www.erdelyalbum.hu/index.php?modul=hirek&file=read&id=172> ; 2007. 04. 03. www.nagybanya.ro: **Országos fotószenzáció.**

²⁴ 2007.03.13. **Felújítási munkálatok meglepetésekkel** *Csíki Hírlap*. és 2007. 03. 14. Star Radio, hírek: **Készülnek a Munkácsy kiállításra a csíki múzeumnál.**

integrálása)²⁵ címmel, a Munkácsy-kiállítás körüli költségekkel és befektetésekkel foglalkozva. A fiatalosan és hangzatosan megírt összeállítás alig hoz lényegesen új információt az előkészületek költségvetésével kapcsolatban (felsorolja a szpozorokat, a befektetés mértékét, az elvégzendő munkálatokat), inkább a hatásvadász megfogalmazása miatt jelentős.

A szakmai hangú, elsősorban művészettörténeti írások száma az év első hónapjaiban igen csekély, csupán két fontosabbat lehetett olvasni a sajtóban. Az egyik egy Munkácsy-életrajz Boros Judit – a kiállítás szakmai tanácsadója – tollából, amely a Székely Hírmondóban jelent meg²⁶, kiegészülve némi információval Pákh Imréről és a kiállításról. A Hét nevű kulturális folyóiratban **Munkácsy igazi arca**²⁷ címen egy kisebbfajta vitát kiváltó kritikus írás jelent meg, amelynek művészettörténeti vonatkozását erősíti az íráshoz mellékelt hosszú idézet Fülep Lajostól. A szerző habzó szájjal támad a Munkácsy-kultuszra és az ezt kultiváló, a festő életművéből megakiállításokat rendező múzeumokra. Rövid mondókáját Fülep Lajossal támasztja alá, aki hosszasan elemzi 1924-ben Munkácsy festői értékét és megvalósításait, megállapítva a modern művészettel való ellenszegülését. A magyar nyelvű sajtóban ez volt az egyetlen támadó hangú, szakmai jellegű írás, amely viszont nem volt olyan erős, hogy botrányt kavargjon. A cikkekre két komment érkezett, jelentős késésekkel, A Hét honlapjára. A Vécsei Nagy Zoli aláírású bejegyzés²⁸ nem szakmai hangú, inkább személyeskedő, amely hevesen ellenzi Kürti Emese azon kijelentését, hogy a nagybányai festőkkel kezdődik a modern magyar művészet, Demeter Zoltán bejegyzése²⁹ pedig arra hívja fel a figyelmet okító szellemben, hogy az utókor még mindig tiszteli Munkácsy festészetét és lehetünk pozitív vagy negatív véleménnyel a festőről, de az értékét el kell ismernünk.

A külföldi sajtó ezekben a „pangásos” hónapokban nemigazán foglalkozott a ténnyel, hogy a vándorkiállítást Csíkszeredába viszik, a Magyar Nemzet egy személyesebb hangú írásban tudósít az eseményről februárban³⁰, melynek végkövetkeztetése: a csíkiak becsületére váljék, hogy magyar művészt állítanak ki. Március végén az MTI (Magyar Távirati Iroda) csíkszeredai tudósítója révén forrásként kibocsájtja a **Készül a Munkácsy-tárlat fogadására a**

²⁵ 2007. 03. 12. Transindex: **Ébresztő? A csíki Munkácsy-kiállítás, avagy mennyibe kerül Székelyföld EU-integrálása.** <http://penz.transindex.ro/?cikk=5325>

²⁶ **Munkácsy Mihály életútja.** Székely Hírmondó, két részben: 2007. 03. 27. és 2007. 04. 03.

²⁷ 2007. 03. 30. A Hét: **Munkácsy igazi arca.** Szerző: Kürti Emese. (mellékletben) <http://www.ahet.ro/latvany/kritika/munkacsy-igazi-arca-1457-81.html>

²⁸ 2007. 05. 06. A Hét: **Kedves Emese!**

²⁹ 2007. 07. 11. A Hét: **Kedves Emese!**

³⁰ 2007. 02. 08. **Munkácsy Szeredába tart** *Magyar Nemzet, Szélnórsza* rovat szerző: Kiss Gy. Csaba

Csíki Székely Múzeum című hírét³¹, amely a kiállítást harangozza be, kitér az előkészületekre, az anyagiakra, megemlíti azt az új információt, hogy „a kiállítási anyag utaztatásának költségeit, valamint a biztosítási díjakat a csíkszentkirályi Hargita Gyöngye Rt. vállalta” több millió forintos tételben, a kiállítás áprilisban beinduló honlapjáról is szót ejt, valamint a tervezett nyitvatartásról.

Az év első hónapjaiban a sajtóban a már említett gyér írások mellett a csíkszeredai kiállítással kapcsolatban még két témakör jelent meg gyakrabban. Az egyik a Csíki Székely Múzeum, az RMDSZ és a Communitas Alapítvány által, középiskolások számára szervezett Munkácsy-vetélkedővel kapcsolatos, amely a múzeum által februárban szétküldött sajtóközleményen³² alapszik. Ezt a közleményt a fontosabb erdélyi magyar lapok³³ mind leközik, majd idővel érkeznek ugyanezekben az újságokban és internetes oldalakon tudósítások a nyertesekről, május folyamán³⁴, nagyrészt Bíró Sarolta, a verseny koordinátora közleménye alapján, vagy a helyi újságok tudósítóitól.

Ugyancsak a 2007-es év első hónapjaiban a kiállítás népszerűsítésében szerepük volt a legtöbb újságban megjelenő rövid hirdetéseknek, amelyek a kiállítás 12 festményének reprodukcióival díszített, igényes kivitelezésű óriás falinaptárakat, illetve az 52 Munkácsy-reprodukcióval díszített asztali naptárakat reklámozták. Ugyancsak a naptárakhoz kapcsolódnak olyan nyereményjátékok, amelyeket a napilapok hirdettek meg olvasóik számára: általában egyszerű, a kiállítással kapcsolatos kérdésekre válaszolva naptárakat nyerhettek a szerencsések³⁵ (Szabadság, Bányavidéki Új Szó, Plusz Portál, stb.).

³¹ 2007. 03. 31. MTI: **Készül a Munkácsy-tárlat fogadására a Csíki Székely Múzeum.**

³² **A Csíki Székely Múzeum sajtóközleménye Felhívás a Munkácsy-kiállításhoz kapcsolódó vetélkedő szervezésére** (mellékletben)

³³ 2007. 02. 19. Új Magyar Szó: **Csíki képtalálka Munkácsyval**; RMDSZ honlap: **Munkácsy Vetélkedő – Felhívás**; Nyugati Jelen: **Felhívás Munkácsy-vetélkedőre**. 2007. 02. 20. Szatmári Magyar Hírlap, Hargita Népe, Csíki Hírlap, Relatio internetes portál: **Munkácsy-vetélkedő**; Star Rádió, Hírek: **Munkácsyról szóló vetélkedőre jelentkezhetnek az iskolák** (ez nem a sajtóközlemény átvétele, hanem egy jól megírt híryanag az alapján). 2007. 02. 21. Csík.ro portál: **Vetélkedő Munkácsy Mihály művészetéről**. 2007. 02. 22. www.magyarifjusagiertekezet.ro : **Felhívás Munkácsy-vetélkedőre**; Szatmár.ro: **Vetélkedő középiskolásoknak**. 2007. 02. 24. Szabadság, 9. oldal: **Munkácsy Mihály élete és munkássága**; Nagyvárad.ro: **Vetélkedő középiskolásoknak. Munkácsy Mihály élete és munkássága**. 2007. 03. 05. TVR magyar adás: **Munkácsy-vetélkedő** (jól összefoglalt híryanag). 2007. 03. 08. Kolozsvári Televízió, magyar adás: **Munkácsy-vetélkedő**. 2007. 04. 03. www.nagybanya.ro: **Vetélkedő**.

³⁴ 2007. 05. 11. www.emagyarportal.hu : **Eredményes volt a Munkácsy-vetélkedő**. 2007. 05. 14. Csíki Hírlap: **Munkácsy-vetélkedő**. 2007. 05. 17 és 05. 23. Gyergyói Kisújság: **Munkácsyból jeles**. (a gyergyószentmiklósi Salamon Ernő Gimnázium versenyzőiről). 2007. 05. 23. Hargita Népe: **Eredményes volt a Munkácsy-vetélkedő**.

³⁵ 2007. 03. 10. Szabadság: **Munkácsy-naptárt nyertek**. 2007. 03. 15. Csíki Hírlap: **Munkácsy-nyereményjáték**. Stb.

Az ilyen jellegű nyereményjátékok több lapban megjelentek a következő hónapokban is, de az áprilisi hónap sajtóvisszhangját leginkább a „zajlanak az előkészületek”-típusú hírek és ezzel kapcsolatos riportok, interjúk, összeállítások dominálják. Rögtön a hónap elején megjelent a Krónika napilapban egy riport a témában **Klasszikusok „bagóáron”** címmel³⁶, amely összefoglalta az eddig elvégzett felújítási munkálatokat, a várható költségeket, a tárlat jelentőségét, a honlap jelentőségét, stb. Lényegesen újat nem hozott ez a riport, de beindította az újabb sajtóhullámot, amely egész hónapban nyomon követte a múzeumban történő előkészületeket, felújításokat. Ez a téma, a munkálatok előremenetele, leginkább a helyi sajtó foglalkoztatta alaposabban. A Csíki Hírlap **Terv szerint haladnak a munkálatok** című írása³⁷ egy interjú Gyarmati Zsolttal, amelyből az is kiderül, hogy a reklámkampány elemei (bannerek, kiskatalógus, plakátok, naptárak, stb.) milyen számban és mikorra készülnek el, és hogy a múzeum április második felében indítja be az igazi reklámkampányt. Az erdélyi magyar médiumok mellett a ROMPRES román hírügynökség is foglalkozott az előkészületek témájával³⁸, továbbá még pár rádió is röviden tájékoztatót a kiállításról és a rá való készülődésről³⁹.

A sajtóban áprilisban a felújításokkal kapcsolatos folyamatos tájékoztatások mellett egy másik témakör is jelen volt, nevezetesen Munkácsy Mihály élete és munkássága, a téma követelményeiből eredendően ennek kapcsán inkább szakmai nyelvezetű írások születtek, például művészettörténészek tollából. A manna.ro⁴⁰, a Székely Hírmondó⁴¹ és a Szabadság⁴² is leköszölte Boros Judit írását Munkácsy Mihály életéről. A Csíki Hírlap⁴³ és az Udvarhelyi

³⁶ 2007. 04. 03. **Klasszikusok „bagóáron” Zajlanak a csíkszeredai Munkácsy Mihály-tárlat előkészületei.** Krónika. Szerző: Márton Róbert.
átvették: 2007. 04. 03. **Zajlanak a csíkszeredai Munkácsy Mihály-tárlat előkészületei** címmel: Erdély Ma <http://erdely.ma/kultura.php?id=23713&autoid=26978&year=2008&month=11&day=04&what=archivum>, ÁrpádHír Világtelevízió, Pontweb.ro. 2007. 04. 05. HUN-INFO Hírügynökség: **Zajlanak a csíkszeredai Munkácsy Mihály-tárlat előkészületei**

³⁷ 2007. 04. 12. Csíki Hírlap: **Terv szerint haladnak a munkálatok.** Szerző: Szöcs Lóránt

³⁸ 2007. 04. 17. Rompres: **Ample lucrări de renovare la Muzeul Secuiesc al Ciucului pentru Expoziția Munkacsy.** ID: 147978.

³⁹ 2007. 04. 03. Paprika Rádió: **Május 5-én nyílik a Munkácsy-kiállítás Csíkszeredában** és 2007. 04. 19. Star Rádió: **Célegyenben a Munkácsy kiállítás.**

⁴⁰ 2007. 04. 02. manna.ro **Csíki Munkácsy-inas** <http://manna.ro/porta/54262> átvéve: 2007. 04. 03. erikanet.hu (Egységes Regionális Információs Közművelődési Adatbázis): **Munkácsy- kiállítás Csíkszeredában.**

⁴¹ Székely Hírmondó, 2007. 03. 27 és 2007. 04. 03.

⁴² 2007. 04. 21. Szabadság: **Munkácsy Mihály (1844–1900)** 10. o. (mellékletben)

⁴³ 2007. 04. 02. Csíki Hírlap: **Munkácsy Mihály életrajza és alkotásai**, 2007. 04. 03. **Munkácsy Mihály életrajza és alkotásai II.** több folytatást nem találtam.

Híradó a kiállítás arany fokozatú támogatóiként sorozatot indított a festő életéről és alkotásairól, a Szabadság április 25-én kezdte el leközzölni Sz. Kürti Katalin **Munkácsy Krisztus képei**⁴⁴ című tanulmányát, amely olvasható a Munkácsy-képek Erdélyben című, a csíkszeredai kiállításra készült katalógusban is.

Ebben a hónapban is jelentek meg a kiállításra csak érintőlegesen utaló hírek a sajtóban, ezek közül a legfontosabb témakört a következő esemény szolgáltatta: április végén a zsögödi Nagy Imre Képtárban megrendezték az Ezistudas.zs előadássorozat harmadik évfolyamának első előadását, amely Munkácsy Mihály művészetének jellemzőiről és festészeti megoldásairól szólt, azzal a céllal, hogy a hamarosan nyíló kiállítást a hallgatók értőbb szemmel közelítsék meg. Az ingyenes rendezvényen Gyarmati Zsolt, Márton Árpád festőművész, Túros Eszter művészettörténész és Szabó András főmuzeológus tartottak előadásokat, de egyben jó alkalom is volt a kiállítás népszerűsítésére. A két helyi napilap, a Csíki Hírlap és a Hargita Népe foglalkozott az előadássorozat hirdetésével⁴⁵, a Mix Fm rádió is leadott egy rövidhírt a Munkácsy munkásságáról szóló előadásról⁴⁶.

Április 28-án éjjel a festményeket szállító speciális kamion leparkolt a Csíki Székely Múzeum kapuja előtt, fegyveres őrök készenlétében a felbecsülhetetlen értékű Munkácsy-képeket vasárnap reggel pakolták ki a termekbe, ahol a megnyitóig lévő egy hétben elrendezték őket a bíborszínű falakon. A múzeumnak mindenféle szempontból (felújítások, speciális berendezések) sikerült felkészülnie a képek fogadására, a sajtó a megnyitó előtti héten a képek megérkezésének híréből volt hangos. Elsőként a Duna Televízió szentelt figyelmet a képek megérkezésének, rögtön másnap⁴⁷ röviden összefoglalta, hogy megérkeztek a képek, pénteken kerül sor a megnyitóra, amelynek Szili Katalin, a Magyar Országgyűlés elnöke lesz a védnöke, majd a kiállítandó alkotásokról is tudósított. Aznap még az Erdély Ma portál is hosszabb anyagot hozott le a témában⁴⁸, hasonló szerkezetben, e két anyag alapján a többi sajtóorgánus is tudósított a műtárgyak megérkezéséről. Ebben az esetben az figyelhető meg, hogy az eddigi gyakorlattal ellentétben, a képek megérkezésének kapcsán leggyorsabban a

⁴⁴ 2007. április 25-én (10. oldal), május 5-én (11. o.) és május 9-én (10. o.) jelent meg a Szabadságban az írás, ugyanezt a szöveget a Szilágyság folyóirat is leközzölte.

⁴⁵ Csíki Hírlap, 2007. 04. 26 : **Vv.ezistudas.zs a Képtárban** (Szerző: Szabó András) és 2007. 04. 27. **v.v.ezistudas.zs Kalauz**; Hargita Népe, 2007. 04. 26. **Ezistudas.zs sorozat**.

⁴⁶ 2007. 04. 27. Mix Fm Rádió: **Előadás Munkácsyról**

⁴⁷ 2007. 04. 29. Duna Tv, Híróra: **Munkácsy**. Készítette: Csúcs Mária, Csúcs Péter.

⁴⁸ 2007. 04. 29. Erdély Ma: **Csíkszeredába érkeztek Munkácsy Mihály festményei**. Összeállította: Csúcs Mária. <http://www.erdely.ma/kultura.php?id=24406> (mellékletben)

rádiók és a televíziók tudósítottak, az internetes portálok közül elsősorban az Erdély Ma jeletkezett két anyaggal is, de a helyi sajtó illetve a nyomtatott erdélyi sajtó pár nappal lemaradt a hír közvetítésével, az első ilyen jellegű írások május 2-án jelentkeznek. Továbbá még az is feltűnő, hogy a Csúcs Mária és Csúcs Péter szerkesztésében készült televíziós anyagok dominálnak, ők tudósították elsőként a magyarországi és romániai televíziókat a festmények megérkezésének körülményeiről⁴⁹. Május 2-án, a kiállítás ünnepélyes megnyitója előtt két nappal, összesen 22 sajtóorgánum írt a közelgő kiállításról, két témára (és az anyagok címében is tükröződik ez) kihegyezve az anyagaikat: vagy beszámoltak a festmények érkezéséről, vagy pedig arról tudósítottak, hogy szombattól látogatható lesz a kiállítás, némely anyag még utalt az ünnepélyes megnyitón felszólaló személyekre is. Mielőtt a sajtót egy új téma – Szili Katalin érkezése Erdélybe, és a Munkácsy-kiállítás megnyitója – kezdené el foglalkoztatni, a Krónika még megjelentet egy jelentős, átfogó riportot⁵⁰ a kiállítással kapcsolatban, amelynek járulékos anyagai a külön alcímekkel ellátott részek Pákh Imre műgyűjtőről, a következő helyszínről, Munkácsról és Munkácsy Mihály életéről.

A következő napokban több téma is terítékre került a sajtóban, a hírügynökségek aktívan tudósítottak Szili Katalin érkezéséről, a megnyitóról, a megnyitó körüli botrányról vagy beszámoltak a megnyitóról és az elhangzottakról, esetleg egyes fontosabb erdélyi sajtóorgánumok saját hosszú riportokat közöltek le az év kultúreseményének minősített Munkácsy-tárlatról.

Május 4-én, az ünnepi kiállításnyitó napján a Magyar Távirati Iroda több közleményt is kibocsájtott⁵¹, amelyek arra vonatkoztak, hogy Szili Katalin Csíkszeredába látogat megnyitani a Munkácsy-kiállítást, majd szombaton munkareggelin vesz részt politikusokkal és ellátogat Nyárádselyébe. A román hírügynökségek, a Rompres és a Mediafax

⁴⁹ 2007. 04. 30. Magyar Televízió-Kárpát Expressz: **Munkácsy**, és aznap a TVR Magyar adásában is: **Csíkszeredába érkezett a Munkácsy Mihály vándorkiállítás**. Mindkét anyagot Csúcs Mária és Péter készítette.

⁵⁰ 2007. 05. 04. Krónika: **Munkácsy Csíkszeredában: START** szerző: Bálint B. Eszter, Rostás-Péter Emese. (mellékletben, csak a törzsanyag) Ez az anyag egy nappal korábban megjelent az Erdély Ma honlapon <http://erdely.ma/kultura.php?id=24501&autoid=25191&year=2007&month=05&day=03&what=archivum>. Átvették anyagot 2007. 05. 04. Hírek.ro: **Munkácsy Csíkszeredában**, Szentkorona Rádió (<http://szentkoronaradio.com/node/2924>),

⁵¹ 2007. 05. 04. MTI-hír, 04:03: **Szili Katalin Csíkszeredába látogat – ELŐZETES**. MTI-hír: **Szili Katalin nyitja meg a Munkácsy-kiállítást Csíkszeredán**

is tudósítanak arról, hogy Szili nemhivatalos látogatást tesz Csíkszeredában, a Rompres⁵² anyaga kiemeli a Munkácsy-kiállítás fontosságát, míg a Mediafax⁵³ hírében már megjelenik, hogy Szili és Markó közösen az esemény fővédnökei⁵⁴, majd ugyanez a két román hírügynökség részletesen tájékoztatott az 1200 könyvet magába foglaló nyáradselyei adományozásról és Szili Katalin ottani látogatásáról⁵⁵.

A Szili Katalinra épülő hírforrásokkal párhuzamosan a hírügynökségek kiadtak nagyobb terjedelmű tudósításokat és összeállításokat a megnyitó előtt álló kiállítás beharangozásaként, melyben összesítették a felújítási munkálatokat, a költségeket, a tárlat kiemelkedő jellegét, megszólaltatták Gyarmati Zsolt múzeumigazgatót, stb., egyszóval nem sok újat hoztak, de időzítésük fontos volt, hiszen aznap nyílt a kiállítás, amikor ezek az anyagok megjelentek. Ezen anyagok közül a legfontosabbak az MTI⁵⁶ és a Mediafax⁵⁷ közleményei; a Transindex fiatalos, ugyanakkor hatásvadász lendülettel megírt, a megnyitó előtti hangulatról háttérinformációkat nyújtó riportja⁵⁸; de jelentek meg ebben a témában anyagok a Népújságban, az Udvarhelyi Híradóban, a Kolozsvári Televízió Magyar adásában, és akkor még a rövidebb cikkeket nem is említettük.

Ugyancsak május 4-én, az ünnepélyes megnyitó napján, már születtek hírügynökségi források is arról, hogy megnyílt a kiállítás, ezek mind az MTI sajtóirodától származnak, szám szerint három közleményük szólt erről⁵⁹, amelyek kiemelték hangsúlyos részeket a kiállításmegnyitón elhangzott politikusok beszédéből, akik Munkácsy művészetének egyetemességét és magyarságát hangsúlyozták. A megnyitó után már több erdélyi és

⁵² 2007. 05. 04. Rompres: **Președintele Parlamentului Ungariei-așteptat să participe la deschiderea expoziției Munkacsy** ID: 168732

⁵³ 2007. 05. 04. Mediafax: **Președintele Parlamentului Ungariei, la vernisajul unei expoziții la Miercurea Ciuc**

⁵⁴ Az addigi források és hírek csak Szili Katalin „sztármeghívottat” emlegették a kiállítás védnökeként.

⁵⁵ 2007. 05. 05. Rompres: **Mureș: Președinta Parlamentului Ungariei a donat 1.200 de cărți Bibliotecii Școlare din Șilea Nirajului** ID: 170701; Mediafax: **(DIVERSE) SZILI-DONAȚIE / Mureș: Două sute de cărți donate unei biblioteci de președinte Parlamentului ungar**

⁵⁶ 2007. 05. 04. MTI-tudósítás: **Erdélyben az év legrangosabb múzeumi eseményének ígérkezik a Munkácsy-kiállítás** 2007. május 4., péntek 13:52

⁵⁷ 2007. 05. 04. Mediafax (Diverse) Pictor-Expozitie: **Circa un milion de lei cheltuiți de Muzeul Secuiesc Harghita pentru expoziția pictorului Munkácsy**

⁵⁸ 2007. 05. 05. Transindex: **A klasszikus, akiért le kell bontanod a múzeumajtót Munkácsy-backstage** Szerkesztette: K. A. (mellékletben)

⁵⁹ 2007. 05. 04. MTI-forrás: **RÖVIDHÍR – Szili Katalin megnyitotta Csíkszeredában a Munkácsy-kiállítást** 18:06. ; 2007. 05. 04. MTI-forrás: **Munkácsy művészetének magyar és egyetemes jellegét hangsúlyozta Szili Katalin és Markó Béla Csíkszeredában** 19:40. (mellékletben); 2007. 05. 04. MTI-forrás: **Külföldi hírek röviden – Szili Katalin megnyitotta a Munkácsy-kiállítást Csíkszeredában.** 21:00

magyarországi sajtóorgánum is saját, néha hosszabb tudósítással jelentkezett a megnyitó eseményről, elsősorban a Hargita Népe helyi újság⁶⁰, a Szabadság napilap⁶¹, az Új Magyar Szó⁶² és a Duna TV⁶³ anyagairól van szó. A többi hírügynökség kis késéssel, a megnyitó után két nappal adott ki híreket az eseményről, a román Mediafax híre⁶⁴ teljesen eltér a magyar hírügynökségek anyagától, a fővédnökök beszédéből nem Munkácsy magyarságát és egyetemességét emeli ki, Pákh Imrét is megszólaltatja. Az Erdélyi Magyar Hírügynökség anyaga⁶⁵ már címében is kicsit cinikus, de rátapint a lényegre (**Dicsérték egymást a Munkácsy-tárlatnyitó résztvevői**), felsorolva a díjakat, felszólalókat, az alábbi szintén cinikus végszóval zárva: „Az első órákban elmaradt a várt tolongás – biztosan mindenki épp a tolongásra számítva hagyta későbbre a gyűjtemény megtekintését.” A megnyitó utáni napokban, pár nap késéssel megjelentetett anyagok jobban megírtak, összeszedettebbek, mint a korábbiak, a fő médiatámogatók (Csíki Hírlap⁶⁶, Udvarhelyi Híradó⁶⁷, Krónika⁶⁸) kiadós riportokkal adóztak a megnyitó fennkölt jellegének.

A megnyitó kapcsán született még két terjedelmesebb fotóriport is, az egyik a transycan.net internetes oldalon látható⁶⁹, a másik a Pluszportálon⁷⁰. Egyetlen fontos, művészettörténeti jellegű írás született a megnyitó kapcsán (vagy annak tiszteletére?), Túros

⁶⁰ 2007. 05. 05. Hargita Népe: **Munkácsy-képek Erdélyben – Varázslatos utazásra hív Munkácsy**
Szerző: Antal Ildikó.

⁶¹ 2007. 05. 05. Szabadság, 1. oldal: **Megnyílt a Munkácsy-kiállítás Csíkszeredában**. Emellett ebben a lapszámban közölték a Munkácsy Krisztus-képei sorozat egyik részét is.

⁶² 2007. 05. 06. Új Magyar Szó: **Munkácsy bevette Mikó várát**. Szerző: Gergely Edit.

⁶³ 2007. 05. 05. Duna TV: **Munkácsy képek Erdélyben** Készítette Csúcs Mária és Csúcs Péter.

⁶⁴ 2007. 05. 06. MEDIAFAX: **Expoziție vernisată de președintele Parlamentului ungar și liderul UDMR, la Miercurea Ciuc**

⁶⁵ 2007. 05. 06. EMH (Erdélyi Magyar Hírügynökség): **Dicsérték egymást a Munkácsy-tárlatnyitó résztvevői** 22:04:27.

⁶⁶ 2007. 05. 07. Csíki Hírlap: **Munkácsyval robbant Csíkszereda** Szerző: Szöcs Lóránt. A Szabadság 2007. 05. 07-i száma is átveszi az anyagot.

⁶⁷ 2007. 05. 07. Udvarhelyi Híradó: **Több mint kiállítás** Szerző: Barabás Blanka. A végszóban patetikus hangot üt meg, miszerint azokért jött létre a kiállítás, akik magyarnak érzik magukat, és van egy **Tárlatvezető nélkül** című melléklet, amely végigvezet képzeletben a termék látnivalóin.

⁶⁸ 2007. 05. 07. Krónika: **Munkácsy-korok teremről teremre. Megnyitották a csíkszeredai Munkácsy-kiállítást** szerző: Kovács Csaba (<http://www.kronika.ro/index.php?action=open&res=10404>)
Művészettörténetibb jellegű írás, nem egyszerű tudósítás a megnyitóról, a Munkácsy-életmű újraértékeléséről is szól keveset, majd körbevezet a festő különböző alkotói korszakait bemutató termeken. Külön rész foglalkozik a két fővédnök beszédével, illetve a tárlatlátogatási tudnivalókról.

⁶⁹ 2007. 05. 04. Transycan.net: **Munkácsy Erdélyben Fotóriport** Ádám Gyula elismert fotográfus készítette a megnyitóról és az azt követő tárlatlátogatásról a fényképeket (<http://www.transycan.net/cafe/index.php?topgroupid=4&groupid=23&subgroupid=16&contentid=3703>)

⁷⁰ 2007. 05. 06. Pluszportál.ro: **Munkácsy – képek Erdélyben** hosszabb szöveges részek is vannak a fotók között, amelyek a meghívottakat, az ünnepséget, az egyes termekben látható festményeket kapták lencsevégre.

Eszter művészettörténész tollából⁷¹ a helyi, csíkszeredai sajtóban. A szöveg azért jelentős, mert Munkácsy propagálása helyett próbálja őt „megfejtetni”, a kiállítás rendezési elveit megragadni, továbbá Munkácsy műfaji sokszínűségére, egyetemességére és modernségére ad magyarázatokat.

A tárlatmegnyitóval kapcsolatban kirobbant egy **sajtóbotrány**, amelyet az általános vélekedés szerint a Guardianul napilap generált a május 7.-i cikkével⁷², azon hóbörögve, hogy a megnyitó „románoknak tilos” volt, nem hívtak meg egyetlen román közéleti személyiséget és a román nemzetiségű Hargita megyei prefektust sem. Valójában a Rompres már a megnyitó másnapján közölt egy hírügynökségi forrást⁷³, amelyben a megnyitóról úgy tudósítanak, hogy szűkkörű volt, és annak ellenére, hogy Munkácsy világszerte ismert festő (érdekes módon az eddigi román anyagok „elfelejtettek” beszélni a nagyságáról eddig), mégsem hívtak meg a megnyitóra egyetlen románt sem a sajtó vagy közéleti szereplők közül, ráadásul a magyar nyelvű megnyitóról teljességgel hiányzott a román fordítás. Továbbá az is szerepel a hírben, hogy Antal Attila csíkszeredai alpolgármester (a Guardianul cikkjében a Polgármesteri Hivatal szóvivőjeként szerepel) nem tudta megmagyarázni és nem is ismerte el, hogy nem hívták volna meg a román sajtót. Ugyanezen a napon a Radio România Actualități⁷⁴ is a megnyitóról adott hírt, azt hangsúlyozva, hogy a szervező Csíkszeredai Polgármesteri Hivatal nem hívta meg még a megye prefektusát sem. Valószínűleg ezen két anyag hatására született meg az igazi botrányt kirobbantó Guardianul cikk, amely nacionalista túlkapásoktól sem mentes⁷⁵, és abbéli igyekezetében, hogy minél több hős román politikust szólítson meg, akik az autonómia-törekvés újabb fenyegető példáját látják a „magyar összesküvésben”, a cikk elsiklott a valós elemek mellett, például ilyeneket ír, hogy Markó Béla szervezte a kiállítást (tudjuk, hogy nem így került a képbe Markó), hogy 200-an voltak a megnyitón (igazából háromszázan), stb. A Guardianul anyagához hasonló (méretben és felfogásban egyaránt) közölt a Realitatea transilvană⁷⁶ is, de a Nagyrománia Párt (PRM) honlapja is átveszi a csemegét. Még a botrányos

⁷¹ 2007. 05. 07. Csíki Hírlap: **Munkácsy Mihály Csíkban** írta: Túros Eszter (mellékletben)

⁷² 2007. 05. 07. Guardianul: **Interzis românilor.**

⁷³ 2007. 05. 05. Rompres: **Harghita: Președintele Parlamentului Ungariei, la vernisajul expoziției Munkácsy** ID: 170359

⁷⁴ 2007. 05. 05. Radio Romania Actualitati: **Miercurea Ciuc: La inaugurarea expoziției celebrului pictor maghiar Munkacsy Mihaly nu a fost invitata nici o personalitate a vieții publice romanesti** 15:02

⁷⁵ 2007. 05. 07. Guardianul: **INTERZIS ROMÂNILOR** Szerzők: Kovacs Anna, Luminita Castel (mellékletben)

⁷⁶ 2007. 05. 13. Realitatea transilvană: **Expoziția Munkacsy s-a deschis la Miercurea Ciuc** Szerzők: Sere Claudiu, Kovacs Anna.

írás megjelenésének napján az MTI hosszú anyagot közöl a Guardianul cikkéről⁷⁷, amely az Új Magyar Szó egyik írására is hivatkozik, mikor azt állítja, hogy a megnyitót megelőző sajtókonferenciára minden újságíró (nemzetiségétől függetlenül) meghívót kapott, és a megnyitó alatt is megkérdezte többször a múzeumigazgató, hogy óhajtja-e valaki románul hallgatni a beszédeket? Az MTI-anyagra azonnal lecsapott a magyarországi sajtó, és legtöbbször **Csíkszeredában kirekesztették a románokat?** címmel leköszölte azt⁷⁸. Másnap, május 8-án az Adevărul Harghitei⁷⁹ napilap is leköszölt egy cikket a témában, de ez már kevésbé volt sértődött hangnemű, persze megemlítette, hogy egyetlen román személyiség sem volt hivatalos a megnyitóra. A román lapok felháborodása ezzel el is múlt, legalábbis a sajtóban többé nem jelentkezett, annál hevesebb volt a magyarországi és erdélyi magyar nyelvű sajtóorgánumok „védekezése”. A magyar nyelvű írások (Szabadság, Kossuth Krónika, mediatica.ro, stb.) nem támadták vissza a románokat, csak megjegyezték, hogy jogtalanul vannak felháborodva, hiszen a román újságírók is meg voltak hívva a megnyitót megelőző sajtótájékoztatóra. Mondjuk ez még teljesen nem jelenti azt, hogy a megnyitóra meghívást kaptak volna, sőt, a románok szemében az állam hatalmát megsértő tett, a megye prefektusának „mellőzését” sem magyarázták meg. A Duna Televízió május 8-án bemutatott egy határozott véleményt tükröző címmel ellátott anyagot⁸⁰, amelyben Csíkszereda polgármesterét szólaltatják meg⁸¹, de Ráduly Róbert sem magyarázta meg a félreértést (?), csak kijelentette, hogy nem tartja jogosnak a Guardianul vádjait. A sajtó-botrány ezennel ki is fűlt, de érdemi magyarázatot vagy bocsánatkérést, amiért tényleg hibáztak (persze nem könnyű ezt elismerni, főleg ha szándékos volt a prefektusi meghívás elmulasztása) még azóta sem szolgáltatott a csíkszeredai Polgármesteri Hivatal. Egy magánszemély hozzászólását publikálta a Csíki Hírlap a vélemények rovatban⁸², és a hölgy egy politikailag korrekt bocsánatkérés mellett szállt síkra, kifejezve, hogy „A tegnap reggel látható, Duna tévében megszólaltatott polgármesterünk

⁷⁷ 2007. 05. 07. MTI: **Rmán napilap "kirekesztőnek" nevezi a Munkácsy-kiállítás csíkszeredai megnyitását** 12:35

⁷⁸ 2007. 05. 07. többek között a Stop.hu, Szentkorona Rádió, Lapszemle.hu, Hírkereső.hu.

⁷⁹ 2007. 05. 08. Adevărul Harghitei: **Președintele Parlamentului Ungariei – la vernisajul expoziției Munkácsy. Nici un reprezentant al comunității românești nua fost invitat la eveniment**

⁸⁰ 2007. 05. 08. Duna Televízió: **Nem kirekesztő a Munkácsy kiállítás** (részletek az anyagból a mellékletben)

⁸¹ Az ő feladata volt a politikusok és újságírók meghívása, amint az a Gyarmati Zsolttal készített interjúnkból (melléklet) kiderült.

⁸² 2007. 05. 09. Csíki Hírlap: Váli Éva véleménye.

ingerült és sajnós, bárdolatlan magyarázkodása miatt szégyelltem magam. Be kellett volna ismernie, hogy sajnós, hibáztak. (...)“

A Munkácsy-kiállítással kapcsolatban ez volt az egyetlen botrány (bár elég hamar lecsengett, és nem is volt ismertté vált következménye), hiszen a sajtó többnyire osztatlanul pozitívan és lelkesen számolt be a múzeummal és a Munkácsy-projekttel kapcsolatban.

A kiállítással kapcsolatban, főleg az eseménytelenebb (minden ment a maga útján, az emberek látogatták a kiállítást, de nem történt semmi különleges) június-júliusban különböző élménybeszámolók jelentek meg az erdélyi sajtóban⁸³, amelyeket vagy a látogató középiskolás diákok, vagy különböző szervezetek által szervezett kirándulások résztvevői írtak meg, természetesen csöpögő hangon nyilatkozva mindannyiszor Munkácsy festményeinek nagyságáról⁸⁴. Ezek között új hangú például a Hargita Népeben megjelent „magánvélemény”⁸⁵, amely a személyes élményekről azért számol be, hogy mások a szerző által leírtakat figyelembe véve készüljenek a kiállításra (ne vigyenek magukkal a termekbe tárgyakat, nézzék meg a filmet a festmények előtt, stb.), de Székely Ilona beszámolója is kitér több részletre, mint a székelyföldi vendégfogadásra és a kiállításmegnyitón tapasztaltakra⁸⁶.

A májusi hónapban született a legtöbb sajtóbeli írás a Munkácsy-kiállítás kapcsán, ekkor promoválták is a legjobban, így a már említett témák mellett még több kisebb téma köré épült fel a sajtódiskurzus. Ilyen volt az, hogy rögtön a megnyitó utáni napokon a helyi újságok hosszabb híresszeállítással vagy riporttal készültek, amelyek az első látogatók érkezéséről szóltak (Hargita Népe, Csíki Hírlap, Star Rádió, Erdély Ma). A helyi sajtó ezennel felvett egy „teljesítményorientált” hozzáállást, hiszen a látogatószám minden ötezredik gyarapodásáról cikkekben adott hírt.

Először azok a helyi hírek jelentek meg, amelyek a múzeumi vezetés enyhe csalódásáról szóltak, az ötezredik látogató után szólaltatták meg Gyarmati Zsoltot, aki elmondta, hogy több látogatóra számítottak⁸⁷. A Hargita Népe, a Csíki Hírlap és az Udvarhelyi Híradó hasonló hangú írásait több erdélyi sajtóorgánium is átvette.

⁸³ 2007. 05. 19. Szabadság, 2007. 06. 01. Csíki Hírlap, 2007. 06. 27. Népszerűség, stb.

⁸⁴ A napilapokban olvasható diák.beszámolók mellett személyes bejegyzés például a Csillagszemek.hu magyarországi portálon (Irodalmi és közéleti portál) Hamupapoka bejegyzése a kiállításról. 2007. 06. 05.: <http://www.csillagszemek.hu/modules.php?name=News&file=article&sid=1915>

⁸⁵ 2007. 05. 25. Hargita Népe: **Hogyan látogassunk Munkácsy-kiállítást? Mondani könnyű** Szerző: Cseke Gábor, <http://www.hhrf.org/hargitanepe/2007/maj/hn070525t.htm>

⁸⁶ 168óra online portál: **Munkácsy Erdélyben** Székely Ilona, <http://www.168ora.hu/cikk.php?id=7809>

⁸⁷ Ilyen jellegű anyagra példa: 2007. 05. 17. Hargita Népe: **Munkácsy-kiállítás Folyamatosan látogatják.**

A következő „csomópontot” a sajtódiskurzusban a tízezredik tárlatlátogató felbukkanása jelentette, erről az eseményről az MTI is tudósított⁸⁸, és a helyi újságok hírei mellett (Csíki Hírlap, Krónika és Hargita Népe, Transindex) a magyarországi sajtóban a Kossuth Rádió Híradója számolt be a tízezres látogatószámról, és a szerencsés kerek sorszámú látogató kilétéről, továbbá a tárlattal kapcsolatos információkat közölte. Ez a szerkezet volt jellemző az összes, a látogatószámról tudósító írásra, csak éppen a neveket és a számokat cserélték ki.

Május vége felé két típusú és témájú hír jelent meg a sajtóban a kiállítással kapcsolatban. A Csíki Hírlap írása⁸⁹ arról tájékoztató, hogy a pünkösdi búcsú alkalmával várt látogatósereg nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, hiszen „sokan voltak, de nem elegendő”. Ezt a hírt szórványosan átvette néhány erdélyi médium, de kiemeltebb foglalkoztak az ugyancsak május végén történt prefektusi látogatással. A román nemzetiségű prefektus, aki nem volt hivatalos az ünnepélyes megnyitóra, Dr. Szabó Béla, a csíkszeredai Magyar Konzulátus vezetőjének társaságában tekintette meg a Munkácsy-tárlatot, ez fontos szimbóluma volt a románok kirekesztéséről szóló sajtóbotrány lezárásának és a megbékülésnek. A Hargita Népe⁹⁰, a Csíki Hírlap⁹¹, az Új Magyar Szó és a Székely Hírmondó adtak hírt erről a békülő látogatásról.

Június elején a kiállítás látogatottsága elérte a húszezer főt, erről az alkalomról elsőként a helyi Hargita Népe⁹² és a Csíki Hírlap⁹³ adott hírt, megemlítve a húszezedik látogató nevét, származási helyét és hogy ajándécsomagot vehetett át. Másnap megjelent a Csíki Hírlap anyaga a Székely Hírmondóban és a Disputa.ro-n, az Új Kelet⁹⁴ Hargita megyei napilap pedig egy beszámoló-szerű hosszabb írást jelentetett meg, amely a húszezes nézettséggel zárult.

⁸⁸ 2007. 05. 24. MTI-közlemény: **Tízezren keresték fel három hét alatt a csíkszeredai Munkácsy-tárlatot.**

⁸⁹ 2007. 05. 29. Csíki Hírlap: **Elmaradt a látogatottsági boom**

⁹⁰ 2007. 05. 31. Hargita Népe: **Főkonzuli és prefektusi látogatás**

<http://www.hhrf.org/hargitanepe/2007/maj/hn070531.htm>

⁹¹ 2007. 05. 31. Csíki Hírlap: **Engesztelő látogatás.** Szerző: Daczó Dénes.

⁹² 2007. 06. 07. Hargita Népe: **Húszezedik látogató a Munkácsy-tárlaton**

⁹³ 2007. 06. 07. Csíki Hírlap: **Húszezen a kiállításon** Szerző: Székely Judith.

⁹⁴ 2007. 06. 10. Új Kelet: **Munkácsy örök, de képei: még csak másfél hónapig láthatók Csíkszeredában** Szerző: Molnos Sándor.

<http://www.ujkelet.ro/index.php?option=content&task=view&id=7214&Itemid=33>.

A huszonötezredik látogató híre több sajtóorgánumot mozgatott meg, elsőként az Új Magyar Szó⁹⁵ tudósított az eseményről, az anyagban megszólaltatva Gyarmati Zsolt múzeumigazgatót is arról, hogy miért látogatják a vártnál kevesebben a tárlatot: „(...)Úgy véli: Székelyföldön az emberek nincsenek hozzászokva, hogy a minőségi kultúrafogyasztásért esetleg sorba kell állniuk, mások attól tartanak, hogy nagy lesz a tolongás, és ezért nem mennek el. „Az igazsághoz azonban hozzátartozik, hogy a székelyföldi kiállításlátogatói kultúra még nem éri el az európai színvonalat” – véli Gyarmati.” A Hargita Népe⁹⁶, a Csíki Hírlap, az Udvarhelyi Híradó⁹⁷, a Krónika⁹⁸ és a Marosvásárhelyi Rádió⁹⁹ egy nappal később saját anyagokban számolt be a huszonötezredik látogatóról, változó terjedelmű hírekben.

A harmincezredik látogató megjelenését a Krónika¹⁰⁰ harangozta be a kiállításról szóló összefoglalóval (amelyben kitértek a múzeumpedagógiai tevékenységre és a kiállításhoz kapcsolódó eseményekre), majd a Kossuth Rádió Krónikája¹⁰¹, a Népújság¹⁰² (marosvásárhelyi székhelyű) tudósított a harmincezredik látogatóról, ez utóbbi hírt több sajtóorgánum is átvette¹⁰³, a címben csak azt emelve ki, hogy még 24 napig látogatható a kiállítás. Természetesen a helyi sajtó, így a Hargita Népe és a Csíki Hírlap is beszámolt a harmincezredik látogatóról, emellett a MIX FM rádió is¹⁰⁴.

A 35.000-ik látogatóról a Csíki Hírlap számolt be június 29-én¹⁰⁵, majd napokkal később a Székely Hírmondó is átvette az információt. Július elején azonban sokkal többen írtak

⁹⁵ 2007. 06. 13. Új Magyar Szó: **Farkaslaki a 25 ezredik** Szerző: Horváth István.

⁹⁶ 2007. 06. 14. Hargita Népe: **Huszonötezredik látogató a Munkácsy-tárlaton**

⁹⁷ 2007. 06. 14. Csíki Hírlap: **Túl a féldíőn a Munkácsy-kiállítás** és 2007. 06. 14. Udvarhelyi Híradó: **Túl a féldíőn a Munkácsy-kiállítás** (a már többször idézett Gyarmati-közlést is említik, miszerint napi 6-700 látogatót fogadnak)

⁹⁸ 2007. 06. 14. Krónika: **Munkácsy-tárlat: már 25 ezer látogató** átvette: Erdély.ma

⁹⁹ 2007. 06. 14. Marosvásárhelyi Rádió: **Huszonötezredik Munkácsy-tárlat látogatóját köszöntötte a Csíki Székely Múzeum vezetősége**

¹⁰⁰ 2007. 06. 20. Krónika: **Élményközpontú Munkácsy-tárlat Mára várják a harmincezredik látogatót a Csíki Székely Múzeumban.** Szerző: Burus János Botond Átvette: Góbé Day and Night portál: <http://www.dayandnight.gobeportal.com/mithol/content/view/2014/2/lang.hu/>

¹⁰¹ 2007. 06. 21. Kossuth Krónika: **A 30 ezredik tárlatlátogató** Forrás: emh (Erdélyi Magyar Hírügynökség)

¹⁰² 2007. 06. 22. Népújság: **Még 24 napig tart nyitva a csíkszeredai Munkácsy- kiállítás Marosvásárhelyi a 30.000. látogató.** <http://www.hhrf.org/nepujzag/07jun/7nu0622.htm>

¹⁰³ Erdély.ma: <http://erdely.ma/kultura.php?id=25742&what=archivum>; Nagybanya.ro, Szentkorona Rádió: <http://szentkoronaradio.com/node/5922>; Udvarhely Információs Portálja; hírek.ro: <http://www.hirek.ro/newz.php?id=23101&categoryid=3>

¹⁰⁴ 2007. 06. 22. MIX FM rádió: **Erdély minden sarkából érkeznek látogatók a Munkácsy-kiállításra.**

¹⁰⁵ 2007. 06. 29. Csíki Hírlap: **Harmincezredik látogató**

arról, hogy látogatottsági rekordot ért el a múzeum, az Udvarhelyi Híradó¹⁰⁶ arról számolt be, hogy a tárlatnak szombaton 1409 látogatója volt, míg a július 5.-i MTI-közlemény¹⁰⁷ azt tekinti rekordnak, hogy több látogatója volt a tárlatnak, mint máskor a múzeumnak egy év alatt. A legtöbb sajtóanyag azonban a látogatottsági rekord cím alatt arra utal, hogy a kiállítást már negyvenezren tekintették meg¹⁰⁸. Ezek a híradások, amelyek a negyvenezredik látogatóról szólnak, még egy témát említenek: az Ezer Székely Leány Napja tiszteletére a július 6-8. közötti hétvégén a székelyruhába öltözött látogatók ingyen tekinthetik meg a kiállítást. A sajtó élénken érdeklődött ezen téma iránt, de a múzeum számára is ugyanannyira fontos volt ez a nap és az ingyenes tárlatlátogatás (hosszabított, éjfél utánig tartó nyitvatartással), mert rekordszámú látogatót vonzott, a pünkösdi búcsúval ellentétben.

Az Ezer Székely Leány Napja-hétvégén, szombaton meg is érkezett a negyvenötödik tárlat-látogató¹⁰⁹, de a szombat azért is jelentős volt, mert rekordszámú érdeklődőt fogadott be aznap a múzeum: 2789-en voltak kíváncsiak Munkácsy festményeire¹¹⁰.

Július 10-én, öt nappal a kitűzött kiállítás-záró nap előtt, a sajtóban a következő hír ütötte fel a fejét: két nappal meghosszabbították a csíkszeredai Munkácsy-kiállítást a nagy számú érdeklődőre való tekintettel (érdekes módon eddig mind arról olvashattunk, hogy a látogatószám a vártnál alacsonyabb). Egy forrás szerint az Ezer Székely Leány napi találkozón, hétvégén körülbelül 5500-an voltak kíváncsiak a tárlatra¹¹¹, talán ez jogosította fel a múzeumot a „nagy számú érdeklődő” sejtésére, de szerintünk ez a két napi hosszabbítás jó reklámfogás is volt, hiszen az utolsó két napon, a „ráadásban” naponta szinte 2000 látogatót fogadott a múzeum. Ugyanakkor a két napi hosszabbítás jó téma volt a sajtóban, a nagyon sok újság és internetes portál közölte le a hírt, a Transindex például interjút is készített a

¹⁰⁶ 2007. 07. 02. Udvarhelyi Híradó: **Látogatottsági rekord**

¹⁰⁷ 2007. 07. 05. MTI-közlemény: **Kiállítás - Látogatottsági rekord Erdélyben a Munkácsy-tárlaton**
2007. július 5., csütörtök 13:00 Ebben nem szerepel pontos látogatószám, Gyarmati azt tekinti rekordnak, hogy „a Csíki Székely Múzeumban több ember fordult meg május 5. óta, mint máskor egy év alatt.”

¹⁰⁸ 2007. 07. 06. Népujság: **Látogatottsági rekord a Munkácsy-tárlaton:**

<http://www.hhrf.org/nepujsag/07jul/7nu0706t.htm> Átvették: Hírek.ro; Kakukk.ro; Szabadság; Góbé Day and Night portál; Pontweb.ro; 2007. 07. 05. Csíki Hírlap: **Extrák a Munkácsy-tárlaton** (az Ezer Székely Leány Napja-i ingyenes tárlatlátogatásról szól, de arról is, hogy megérkezett a negyvenezredik látogató) Átvette 2007. 07. 06-án, azonos címmel : Magyar Polgár Infó, Szentkorona Rádió, Udvarhelyi infó, Erdély.ma, Paprika rádió; 2007. 07.06. Szabadság, kishírek rovatban.

¹⁰⁹ 2007. 07. 09. Udvarhelyi Híradó: **Udvarhelyi a 45000. látogató**

¹¹⁰ 2007. 07. 09. Hargita Népe: **Napi rekord a múzeumban és 2007. 07. 09. Krónika: Csíksomlyói fesztivál Munkácsy-rekorddal** (itt nem a 2789-es szám szerepel, de annak is betudható, hogy nem helyi lap, mint az előző, és nem annyira pontosak az információik, vagy csak annak, hogy inkább a negyvenötödik látogató megérkezésére helyezték a hangsúlyt).

¹¹¹ 2007. 07. 10. Udvarhelyi Híradó: **Meghosszabbították a Munkácsy-kiállítást**

múzeumigazgatóval a téma kapcsán¹¹². A legtöbb hír azonban két témát kombinálva jelent meg, beszámoltak arról, hogy megérkezett a tárlat 50.000-ik látogatója is, emellett a kiállítást két nappal meghosszabbították¹¹³. Az ötvenezredik látogató megérkezése kapcsán Gyarmati Zsolt múzeumigazgató eddigi enyhén csalódott hozzáállása átváltott elégedettbe, és arról is nyilatkozott, hogy „a látogatottság növekvő tendenciája arra utal, hogy ez a szám akár ezrekkel is gyarapodhatna, hisz míg eleinte 300–400-an néztek meg a tárlatot, most átlag napi 750-en érkeznek.”¹¹⁴

A csíkszeredai Munkácsy-kiállítás látogatóinak száma úgy is érdekelte a sajtót, mint a Magyarországon már több helyszínt is megjárt vándorkiállítás összlátogatói számának egy része, így a romániai és a magyarországi sajtó egyaránt nagyon fontosnak tartotta tudósítani arról, hogy Csíkszeredában nézte meg a vándorkiállítást a 800 ezredik látogató (ezzel közelebb kerültek a Pákh Imre által álmodott egymillió nézettséghez). Az MTI közleménye indította el a nyolcszázezredik látogatóról szóló sajtóhullámot¹¹⁵, amely a magyarországi sajtóba is átcsapott (Népszava¹¹⁶, Szentkorona Rádió, Népszabadság¹¹⁷), de az erdélyi sajtóorgánumok is mind megjelentették, ötvözve azzal a hírrel, hogy fogadták a csíkszeredai Munkácsy-kiállítás 55ezredik látogatóját is (Erdély.ma, Új Magyar Szó, Székely Hírmondó, Transindex.ro, Krónika, Hírek.ro, Népszerűség, Brassói Lapok, Paprika rádió, stb.).

Ezután a kiállítás zárásának tiszteletére nemcsak rövidhírek jelentek meg a sajtóban a zárás kapcsán, hanem a fontosabb helyi és erdélyi napilapok és internetes honlapok riportokat és Gyarmatival készült interjúkat jelentettek meg a kiállítás tapasztalatairól érdeklődve¹¹⁸. Ilyen jellegű riportok és interjúk még július végén is jelentek meg, de ezek sokkal

¹¹² 2007. 07. 10. Transindex: **JÚLIUS 15. + 2 NAP Hosszabbítással még egy hétig látogatható a Munkácsy-kiállítás** (mellékletben)

¹¹³ 2007. 07. 10. Új Magyar Szó: **Munkácsy-kiállítás: ötvenezredik látogató és két nap ráadás**; Azonos címmel: 2007. 07. 11: Népszerűség, átvette aznap: Hírek.ro, Hun-Info Hírügynökség, Paprika rádió, majd Nyugati Jelen, Háromszék, Szabadság; 2007. 07. 11. Hargita Népe: **Keddig látogatható a Munkácsy-kiállítás**. 2007. 07. 11. Krónika: **Ráadás: Még két nap Munkácsy** Átvették: Szentkorona Rádió, www.nemzetirock.hu, Jobbhírek.hu (a jobboldali hírportál), Erdly.ma, Nagybanya.ro; 2007. 07. 11. Mix Fm Rádió: **Június 15-i dátum helyett július 17-ig látogatható a Munkácsy-kiállítás**. Átvették: Székely Hírmondó, Pluszportál.ro.

¹¹⁴ 2007. 07. 11. Hargita Népe: **Keddig látogatható a Munkácsy-kiállítás**

¹¹⁵ 2007. 07. 14. MTI: **Kiállítás - 800 ezer látogató a csíkszeredai Munkácsy-kiállításon** 2007. július 14., szombat 18:32 Átvették: Stop.hu, mediatica.ro,

¹¹⁶ 2007. 07. 14. Népszava Online: **Nyolcszáz ezer látogató a csíkszeredai Munkácsy-kiállításon**.

¹¹⁷ 2007. 07. 15. Népszabadság: **Munkácsy sikere**.

¹¹⁸ Interjúk: 2007. 07. 17. Csíki Hírlap: **A számokon túl...** Szöcs Lóránt.; 2007. 07. 20. Hargita Népe: **Sikerrel zárult a csíkszeredai Munkácsy-kiállítás Villáminterjú Gyarmati Zsolt múzeumigazgatóval** szerző: Ady András.

összeszedettebbek, mint a rögtön a tárlat-zárás után készült társaik¹¹⁹. A Szabadság kolozsvári napilap riportja alapján¹²⁰ született meg az MTI-közleménye¹²¹, amelyet több sajtóorgánium forrásként használt fel a „sikeresen zárult a kiállítás”-típusú anyagaihoz¹²². A román hírügynökségek közül a Rompres is kiadott egy közleményt arról, hogy több mint 60ezren látogatták meg a Munkácsy-kiállítást¹²³ Csíkszeredában. A helyi napilapok, akik a kiállítás arany fokozatú támogatóiként folyamatosan írtak a kiállításról, most saját szerzeményű írásokat közöltek arról, hogy bezárt a kiállítás, és hogy ki volt az utolsó, 61690-ik látogatója¹²⁴. Az erdélyi sajtóban a rádiók¹²⁵ rövidhírben tudósítottak arról, hogy bezárta kapuit a nagyszerű Munkácsy-kiállítás, a napilapok közül többen is tudósítást hoztak le az ünnepélyes tárlat-záró rendezvényről, illetve az ott elhangzottakról¹²⁶: Gyarmati meglepedését fejezte ki a látogatószám, a kiállítás erkölcsi hozadéka és az iránt, hogy egy európai szintű kiállítóteret sikerült létrehozni, Ráduly Róbert csíkszeredai polgármester is hangot adott véleményének. A nagyobb terjedelmű, a kiállítás tanulságaival foglalkozó írások mind hangsúlyozzák azt is, hogy a Munkácsy-kiállítás csíkszeredai helyszíne látogatottság szempontjából a harmadik helyen zárt, Budapest és Debrecen után. Minden tekintetben ez a Munkácsy-kiállítás hatalmas robbanást jelentett a csíkszeredai múzeum életében, amint az kicseng a Gyarmati Zsolttal készített interjúkból, illetve a közönség nézpontját szemléltető személyes beszámolókból.

A romániai sajtó a kiállítás bezárta (július 17.) után a hónap végéig foglalkozott a Munkácsy-kiállítással mint jelenséggel, de leginkább már csak egy-egy nagyobb terjedelmű, összefoglaló interjú vagy riport erejéig. A magyarországi sajtó a csíkszeredai kiállítás bezárása

¹¹⁹ 2007. 07. 26. Erdélyi Riport: **A Munkácsy-kiállítás krónikája Záróra a Mikó-várban** (http://www.riport.ro/mod.php?mod=userpage&page_id=312 – ügyes riport, külön fejezetekre osztva a kiállítás szervezésétől a vendégkönyvi bejegyzésekig mindent körüljár a csíki Munkácsy-kiállítás kapcsán)

¹²⁰ 2007. 07. 18. Szabadság: **Sikeresen zárult a Munkácsy-kiállítás Csíkszeredában** 1,2. oldal, szerző: S.B. Á. (Sándor Boglárka Ágnes)

¹²¹ 2007. 07. 18. MTI: **Kiállítás - Sikeresen zárult a Munkácsy-kiállítás Csíkszeredában** Bukarest, 2007. július 18., szerda (mellékletben)

¹²² Az MTI-anyag átvételei azonos címmel: Stop.hu, Metro.hu.

¹²³ 2007. 07. 18. Rompres: **Harghita: Peste 60 de mii de vizitatori, la expoziția Munkacsy** ID: 267232 (Gina Stefan).

¹²⁴ 2007. 07. 18. Hargita Népe: **Véget ért a kiállítás** (rövidhír), 2007. 07. 18. Csíki Hírlap: **Elbúcsúztunk Munkácsytól**. Szerző: Szöcs Lóránt. (tudósít a kiállítás ünnepélyes zárórendezvényéről)

¹²⁵ Pl. Star Rádió, Mix FM rádió.

¹²⁶ 2007. 07. 19. Krónika: **Munkácsy-tárlat: az első állomás** Szerző: Bálint B. Eszter. 2007. 07. 19. Új Magyar Szó: **„Enyhén pozitív” Munkácsy** szerző: Horváth István. http://umsz.manna.ro/index.php?menu_id=2104&cikk=53956

után arra reagált csupán, hogy itt volt a harmadik legnagyobb látogatottsága a vándorkiállításnak. A Békés Megyei Hírlap¹²⁷ a békéscsabai múzeum igazgatóját kérdezte arról, hogy miért volt nagyobb a csíkszeredai látogatottság, mint a békéscsabai helyszínen¹²⁸; a Népszava is maró hangnemben említi a csíkszeredai tárlat sikerességét: „(...) nemcsak emiatt érdekes, még csak nem is azért, hogy mekkora "üggvény" vált a "nagy magyar festő" vendégeskedése egész Erdély-szerte (az ottani kiállítás megnyitásának a napján például az Új Magyar Szó című napilap akkora első oldalas szalagcímmel jelent meg, amekkorát mi itt Magyarországon utoljára a 2001. szeptember 12-i lapokban láttunk, a 259 kilométerre lévő Kolozsvárról rendszeres külön buszok vitték a népeket, a csíksomlyói búcsú idején meg egész éjszaka nyitva tartottak, hogy mindenki bejuthasson)”.

A magyarországi sajtó „féltekenysége” is lecsengett július végére, a fent említett két írásban merült ki. Ezután a csíkszeredai Munkácsy-kiállítás sajtóvisszhangja is lecsendesedett, július után már csak visszautaltak a kiállításra, mint egy olyan megaprodukcióra, amelyet nehéz lesz túlszárnyalni a következő kiállításokkal.

A Munkácsy-képek Erdélyben kiállítás sajtóvisszhangjának utolsó rezdülése, mintegy megkoronázva az addigi nagyméretű, pozitív töltetű érdeklődést az a hír volt, amelyet a Transindex jelentetett meg: **Kivi-díjat kap Gyarmati Zsolt a csíkszeredai Munkácsy-kiállításért**¹²⁹. Ez a Transindex saját díja, teljesen jelzés értékű, amellyel a nagyszerű szervezésért díjazták a múzeumigazgatót.

¹²⁷ 2007. 07. 23. Békés Megyei Hírlap: **A szülőhely meghódítására készülnek Munkácsy-tárlat**

¹²⁸ Kicsit irigykedőre sikerült ez a cikk, a békéscsabai múzeumigazgató próbált politikailag helyes választ adni: „Ez így helyes! Minden kiállítóhelyen szebbet akarunk nyújtani az előzőnél, és ez Csíkszeredában sikerült is. Azt sem szabad elfelejteni, hogy míg hazánkban több nagyváros is a látnivalói közé sorolta a Munkácsy-tárlatot –nézettségben pedig Szegedet és Pécsét is felülmúlta Békéscsaba - , Romániában egyetlen városban várták egész Erdély múzeumlátogató közönségét.”

¹²⁹ 2007. 08. 01. Transindex: **Kivi-díjat kap Gyarmati Zsolt a csíkszeredai Munkácsy-kiállításért**
<http://eletmod.transindex.ro/?cikk=5898>

4.) MELLÉKLET

4.1.) Interjú Gyarmati Zsolttal, a Csíki Székely Múzeum igazgatójával

(készült 2009. 04. 10.-én, Csíkszeredában)

- Ön 2003-ban lett igazgató, hogyan sikerült pár év alatt ekkorát „dobbantania”, hogy a Munkácsy-tárlatot Csíkszeredában állítsák ki?

Gy. Zs.: - Én teljesen kívülről érkeztem, úgymond a tudományos szférából, Pesten éltem azelőtt. Az, hogy én külső emberként kerültem a múzeumba, lehet, hogy inkább előny, mert objektívebben tudtam nézni a viszonyokat. Azt mondtam, nem érdekel, mi volt azelőtt, hanem elkezdünk építkezni, hiszen a múzeum mindenféle szempontból elég gyenge állapotban volt. Az első éveket úgy is lehetne jellemezni, hogy az építkezés időszaka, a múzeumot kicsit közelebb vittük az emberekhez. Munkácsy előtt is volt élet már a múzeumban, hiszen évente szinte tíz kiállításunk volt, tudományos évkönyvet adtunk ki, a kollégáink elkezdtek konferenciákra járni. Lényeg az, hogy körülbelül három év alatt a Csíki Székely Múzeum a térség, mondjuk a Csíki-medence, már meghatározó intézménye lett, aktív szereplőivé váltunk egy Kárpát-medencei múzeumi, szakmai vérkeringésnek: konferenciákra jártunk, vittünk kiállításokat, fogadtunk kiállításokat, bekerültünk egy szakmai körbe. Én, mint úgymond múzeumi menedzser, de történészként is jelen voltam sok helyen, nagyon sűrű kapcsolathálótt sikerült egész Magyarországon, azon túl is a magyarlakta vidékeken kialakítani. Szakmai együttműködések voltak, közös projektek, ismertté vált már a múzeum. Tehát nem véletlen, hogy Munkácsy hozzánk jött. Ez úgy történt, hogy Szemenkár Mátyás volt a Munkácsy-kiállítás magyarországi menedzsere, és Pákh Imre a tulajdonos, akik látva a magyarországi sikert, felmerült számukra, hogy be kéne mutatni a Munkácsy-kiállítást határon túl is, Erdélyben. Amikor ők érdeklődtek Magyarországon, hogy hova hozhatnák a kiállítást, akkor talán a szakma - nem tudom pontosan, mert utólag rekonstruálódott - szinte egyértelműen minket javasolt. Így keresett meg engem Szemenkár Mátyás telefonon.

- Miért volt számukra fontos Erdélybe hozni a vándorkiállítást?

Gy. Zs.: - Ebből nekünk jelentős anyagi előnyük nem volt, hiszen Pákh Imre a kiállítást ingyen adta. Persze a rendezésért meg a menedzselésért fizettünk egy összeget, nem kis összeget különben, de ez nem volt olyan nagy, mint amilyen rangja volt a Munkácsy-nak és amilyen bevételünk nekünk lett. Elsősorban nem is az anyagiakról van szó, szerintem inkább Pákh Imre, mint műtárgypiacon ismert személyiség, az ismertségét akarta ezáltal megalapozni vagy fokozni, mondhatni presztízskérdést csinált abból, hogy az ő Munkácsy-képeit minél többen lássák. Kitűzött egy célt magának, hogy egymillió ember nézze meg az ő Munkácsy-képeit, kiegészítve más Munkácsy-képekkel. Ez különben nagyon helyes, mert ezzel ő tulajdonképpen megajándékozta a Csíki Székely Múzeum hathatós segítségével az erdélyi magyarságot Munkácsynak az életművével, művészetével.

- Visszatérve az Ön megkeresésére, a sajtóból úgy jött le, hogy „pozitívan válaszoltak az Ön megkeresésére”, tehát mintha a Csíki Székely Múzeum indítványozta volna az anyag Erdélybe hozatalát.

Gy. Zs.: - A sajtóban fordítva jön le, mert furcsa, hogy valaki el akarja adni a saját portékáját, tehát ezt nem kellett nagyon publikussá tenni. Szemenkár Mátyás 2007 október 6-án hívott fel, azt mondta nekem, hogy Önt ajánlották, van esély, hogy Munkácsyt elhozzuk, és ha ezt komolyan gondolja, akkor holnap vagy holnapután legyen Békéscsabán, mert ott zár a kiállítás, és beszéljünk személyesen. S én másnap mentem Békéscsabára, hogy találkozzunk, megnéztem a tárlat anyagát, tehát én jelentkeztem úgymond, de nyilván egy megkeresésre. De ha szakmailag nem lettünk volna úgy beágyazódva és nem lettünk volna már olyan ismertek, akkor nem biztos, hogy a mi múzeumunk jut az eszükbe.

- Mi történt a személyes találkozó után?

Gy. Zs.: - Amikor a hírt én hazahoztam és beszéltem a múzeumot fenntartó Önkormányzattal, ők is egyből mellénk álltak. Azt még az elején le kell szögezni, hogy a Csíki Székely Múzeum abban az állapotában – infrastruktúrára gondolok elsősorban – nem felelt meg egy Munkácsy-kiállítás fogadására, és az volt a kérdés, hogy a hátralevő mondjuk hat hónapban (májusig) vajon fogadóképessé tudunk-e válni mindenféle szempontból: humán erőforrás, anyagiak, infrastruktúra, marketing. Ez volt a nagy feladat, hogy képesek vagyunk-e egy ilyen nagy projektet lemenedzselni? Nyilván először az alapokat kellett megteremtteni, tulajdonképpen Csíkszereda Városi Önkormányzata volt az, aki egy nagy beruházással el tudta indítani azt, hogy fogadóképesek legyünk. A múzeum öt kiállítótermének, körülbelül 350-400

négyszázötven négyzetméter felületnek a teljes rehabilitációja történt meg, persze ezt én vezényeltem le, de ők finanszírozták, és végülis sikerült májusra egy kis túlzással azért, de egy európai szintű kiállítóteret létrehozni. Hiányoznak bizonyos elemek, (érintőképernyők, audioguide-ok) de alapvetően egy korszerű kiállítóteret sikerült kialakítani biztonságtechnika, fénytechnika, árnyékolástechnika, klíma, toalettek, stb. tekintetében.

Nagyon fontos volt az is, hogy be kellett szerezni egy szponzori kört. Az is külön történet, hogy hogyan találjuk meg a nagy mecénásokat, akik egy ilyen rendezvényt támogatnak. Az ő pénzüket főként a reklámba nyomtuk bele, körülbelül 50 ezer eurót. A szponzoroknak az arcát, a logóját mindenhova aplikáltuk, minden reklámeszközre, és a sajtóban is meg kellett jelenjen a reklámmezőben.

- A szponzoroknak is ez fontos reprezentációs eszköz, és elvárják, hogy a kiállítás megfeleljen az ő igényeiknek. Itt volt ilyen, hogy kellett velük egyezkedni?

Gy. Zs.: - Most vettem észre, a Tatárjárás kapcsán, hogy oda jutunk el lassan, hogy egyrészt örvendetes, hogy a kulturális mecénatúra megalakult és bizonyos nagy projekteket támogatnak. De az a hároméves tapasztalatunk mostmár, hogy nem lehet úgy tekinteni egy szponzorra, hogy míg a világ, velünk marad és támogatja a múzeumot, hanem a szponzor inkább projekteket támogat. Olyan projektet, ami neki tetszik, az ő identitásához talál, amit ő értéknek tekint. Sajnos úgy néz ki, hogy arrafelé haladunk, hogy nem olyan kiállításokat hozunk, amelyet mi akarunk, hanem olyant, amilyent a szponzor szeretne, persze kicsit sarkítva. Tehát inkább egy kínálattal megyünk a szponzorhoz, ő meg szinte válogat, hogy melyik az, amelyet ő inkább támogatna. Volt olyan nagy szponzorunk, amelyik az idén nem támogatott, mert azt mondta, hogy az idei kiállítástervünk nem felel meg az ő ízlésvilágának, de visszatér, ha olyat hozunk, ami neki is megfelel. Munkácsy és Nagybánya esetében nem szóltak bele semmibe, viszont a szponzorokkal azért jól kell bánni. A kiállításmegnyitókön díszokleveleket adtunk át, külön megdicsértük őket, csomagokat kaptak.

- Hogy lehetett fél év alatt levezényelni egy ekkora projektet?

Gy. Zs.: - Sok munkával lehetett összehozni, úgy, hogy reggeltől estig dolgoztam, a múzeumból is segítettek nyilván. Liciteket kellett kitalálni, versenytárgyalásokat lebonyolítani, felügyelni, a múzeumban van egy építész, aki segített, mindenki mellénk állt. Bezártunk egy fél évre, és az az érdekes, hogy a sajtó magát a felújítási munkálatokat is figyelemmel követte, főleg a helyi sajtó, de az országos is. Munkácsy egy akkora név, hogy az előkészületek is

érdekelték a sajtót, Munkácsy inkább a szívekben s a lelkekben van benne az erdélyi magyar társadalomban – úgy látom – , nála valószínűleg nagyobb festők vannak, magyarok is, de a romantikus témája, a szakrális jellegű festészete, a biblikus témái úgy tűnik nagyon közel állnak a székelyföldi egyszerű emberek lelkéhez is.

- Ez érdekes lenne, hogy miért, mert Munkácsynak erdélyi vonatkozása nem nagyon van, és a vallásos témájú festményeit sem állították ki, leszámítva a trilógiát, inkább a zsánerfestészetét mutatta be a kiállítás.

Gy. Zs.: - Még csak nem is a legnagyobb képei jöttek el Munkácsynak, amellet Munkácsyt sokan egy átlagos festőnek gondolják, vannak olyan vélemények is, hogy nem volt akkora zseni. Sokak szerint a Nagybányai festőiskolát bemutató kiállítás színvonalasabb lett, mint a Munkácsy. Jobb képek jöttek, ütősebbek, és mégis látszott, hogy az emberek lelkében annyira nincsen benne, mint a Munkácsy iránt való érdeklődés. Hogy mondjak egy példát, Nagybányára nem állt sorba naponta több száz fejkendőseni, mint ahogy azt tette Munkácsy esetében. A sajtó is kevesebbet érdeklődött Nagybánya iránt, nem tudom, hogy miért. Munkácsy maga húzónév, persze reklámoztuk rendesen és sok pénzt befektettünk ebbe, de szinte nem is kellett volna reklámozni, úgy is jöttek volna. Nagybányát sokan nem ismerték, ez is volt a célunk különben a kiállítással, hogy hozzuk vissza a köztudatba a festőiskolát, mert képzőművészeti anyanyelvünk részét képezi, és nem ismerik az emberek. Ezért kellett annyira reklámozni, csak hát a sajtó annyira nem érdeklődött.

- Kiket vontak be a marketing-kampány megalkotásába?

Gy. Zs.: - A Munkácsy-honlapot a Gutenberg-cég készítette itt helyben, a Nagybányai-kiállítás honlapját pedig Koter Vilmos és Szabó Zsolt dizajnolták, helybéli modern gondolkodású fiatal képzőművészek meg grafikusok, akik kitalálták az arculatát Nagybányának, és egy helybéli cég programozta le. Dolgoztunk együtt Kelemen Attilával, a Transindex-szel, már a Munkácsy alatt, de szorosabban a Nagybánya-reklámkapmány alatt, amelynek egyes elemeit is egyeztettük Kelemennel. Például az ő alapötlete volt, aztán mi bontottuk ki tovább, hogy ismert vagy nem ismert embereket szólaltassunk meg a kiállítás kapcsán, ez volt az egyik fontos digitális reklámanyagunk. Ez egy olyan átütő újdonság volt, amit addig nem is nagyon használtak Erdélyben, szinte szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy ez egy úttörés volt, még a politikusok sem használták.

- Hogyan találták ki a Munkácsy-kiállítás arculatát? Gondolom egy egész csapat volt, amit Ön koordinált, erről szeretném ha bővebben szólna.

Gy. Zs.: - Az a baj, hogy én ezt elmondom, de nem lesz hihető. A feleségemmel ketten közösen találtuk ki. A múzeumnak volt egy titkársága, de akkor még nem volt pr-osunk. A feleségem szociológus, és politikai elemzést végzett Budapesten. Otthon leültünk és kitaláltuk, szinte ösztönösen, hogy mi hogy működik, milyen új elemek lehetnek, körülbelül mit kell csinálni. Az egész marketingkampánynak az volt az üzenete, hogy minden társadalmi réteget megszólítsunk, teljes frontos letámadás mindenhol. A nyomdatechnikai reklámok esetében meg kellett találnunk azt, hogy mi legyen a kiállítás arca. Hogy több festményt tegyünk, legyen az Ásító inas, amelyik nagyon ütős, de a kép elég gyenge, homályos, de mégis jó. Legyen egy szakrális része is, így a Golgota volt a második eleme, és volt a harmadik, az Apa születésnapja. Melyik milyen társadalmi réteget fogja meg? A biblikus kép inkább az öregeket, az Ásító inas egy kicsit formabontó, érdekes, az inkább a gyerekeket, fiatalokat, városiakat vagy az olyanokat, akik amúgy nem járnának Munkácsyra. Az Apa születésnapja című kép az inkább családi melegséget sugároz, békét, a családokat fogja meg. Kitaláltuk azt, hogy a szignó nagyon ütős, azzal lehet játszani, előttünk nem is nagyon foglalkoztak vele, azt mindenhová feltettük. Ez volt a kiállítás arca, akkor kitaláltuk rá a szöveget, a plakátokra meg mindenhova, ennek a grafikai részét egyeztetettük a Gutenberg Műhellyel, hogy hogyan legyen a kivitelezés. Kitaláltuk, hogy milyen típusú nyomdatechnikán alapuló reklámok legyenek. Ezek végülis mind voltak eddig, nem mi találtuk ki, csak ezeket még egy múzeumi kiállításra előttünk nem nagyon alkalmazta senki itt Erdélyben. Kitaláltuk azt, hogy nagy bannerek kelljenek épületekre, el se lehet mondani, hogy mennyi munka állt mögötte: kiszemelni nem egy épületet, mashek (az átlátszó alapú reklám) kelljenek, milyen városokban, milyen épületeken, milyen méretben kelljenek. Marosvásárhelyen kettő volt, Kolozsváron is, Szentgyörgyön, Gyergyóban, itt Szeredában a színházon és a központban. Azokat az épületeket megkeresni, engedélyt kérni, Kolozsváron például a városi tanácsülésen tárgyalták a mi építkezési engedélyünket amit beadtunk. Nagyon bonyolult dolgok voltak, terveket kellett csinálni, minden épületre külön le kellett gyártatni azt az anyagot, a megfelelő méretben, alpinista csapatot kellett fogadni, leegyeztetni, hogy mikor mennek, tehát nagyon komplex munka volt. Ezeken a masheken kívül voltak a bannerek, egy másik anyagból, az út fölé kifeszített reklámok, ezeket is ki kellett találni, hogy hova lehet felszerelni, útügytől engedélyt

kellett kérni, stb. Ezenkívül voltak plakátjaink, ha jól emlékszem, valami húszezres példányszámban. Akkor hány típusú plakát legyen, a plakát nagyjából egyezzen a mash-sel, hogy az arculat legyen egységes. Volt állóplakát, fekvőplakát, kicsiplakát, nagyplakát, kocsmába kicsiplakát kell, utcára nagyobb plakát kell, ezeket találtuk ki, és hogy melyik típusból mennyi legyen. A szórólap ugyanígy, a szövegét megszerkeszteni, a dizájnját egyeztetni, stb. azonkívül megszervezni a plakátoknak és a szórólapoknak a terjesztését, tehát hogy milyen módszerrel terjesszük őket. A múzeum nem lett volna képes infrastruktúra és logisztika hiányában mindenhova eljutni, tehát meg kellett találnunk azokat a csatornákat, városokbeli diákegyesületeket, akik segítettek plakátolni, őket ki kellett fizetni vagy ajándékot adni, ez volt egy nagyon komplex dolog. Emellett volt még a sajtóreklám, itt is ki kellett találni, hogy milyen típusú reklám legyen.

A hagyományos nyomdatechnikai reklámok mellett a digitális reklámanyagot is ki kellett találnunk, a rádiós és televíziós reklámokat. Magyarországon se divat, de erdélyi múzeum biztos nem csinált még ilyet, hogy egy kiállításnak külön website-ot készít. Ez áttörés volt mindkét kiállításnál(Munkácsy- és Nagybányai), külön domainneveket foglaltunk le, ennek az volt az egyik oka, hogy nagyon nagy kiállításokban gondolkoztunk, és akkor még a múzeumunk honlapja nem volt olyan jó, hogy azt reklámoztuk volna. Most már a Tatárjárástól kezdődően nem csinálunk a kiállításoknak külön oldalt, a Csíki Székely Múzeum honlapján van a kiállításnak egy aloldala. Az internetes hirdetésben a kiállítások saját honlapja egy újdonság volt, de kitaláltuk a web-bannereket is, azt se nagyon aplikáltak eddig a múzeumok. Web-banner létezett persze ezelőtt is, de hogy a Munkácsy bannere izgó-mozgó legyen, egy vörös mezőben a Munkácsy-szignó kirajzolódjon, mintha kézzel aláírta volna, azt mi találtuk ki a feleségemmel. Persze ezt úgy kommikáltuk le, hogy van egy produkciós iroda és egy marketing csapat, azért tanácsokat persze kértünk innen-onnan, de nem volt egy olyan team, aki rendszeresen leült volna és nagy ötletbörzén megvitatja, hogy mi legyen. Otthon, vagy közben a kollégáimmal beszélgettünk és alakult. Nagybányánál már kicsit több segítségünk volt. A rádiósreklámok és a televíziós spotok esetében is ki kellett találni, hogyan nézzenek ki ezek. A Munkácsy-spot esetében eljátszottuk az Ásító inas ébredését itt hátul az egyik parasztházunkban: egy csíki színész alakította az asztalosinast, aki felébred Békéscsabán és azt mondja, megálmodta, hogy nagy művész lesz valamikor, egy nagyon jó szöveg. S ahogy felkel és kinyújtózik, az ő mozdulata átment a plakáton a képbe, és jött melléje a szöveg, hogy

Munkácsy-képek Erdélyben, nagyon-nagyon jó volt. A rádiós és televíziós spot készítése mellett az összes erdélyi magyar médiával, több mint 50-el (website-ok, rádiók, televíziók, újság) kellett felvenni és tartani a kapcsolatot.

- A sajtót fel kellett keresni, vagy maguktól mentek érdeklődni?

Gy. Zs.: - A sajtó képviselői jöttek, hogy készítsenek interjút, meg nyilatkozzak, de mindenhol pozicionálni kellett az újság- vagy rádióreklámot, tehát először mi kerestük meg a sajtót, hogy a reklámunkat sugározzák. Ez is érdekes, hogy Munkácsy esetében a médiumok körülbelül fele ingyen reklámozta a kiállítást, mert úgy gondolták, hogy ez nagy közös ügy, de akkor is volt egy jó rész, amelyik pénzért tette ezt. Utána a Nagybánya esetén többnyire pénzért, és most a Tatárjárást is többnyire, 70-80 százalékban pénzért hozza le a sajtó a reklámunkat. Még mindig van olyan, aki ingyen, vagy valamiért cserébe. De az elején mind mi kerestük meg a sajtót, a legkisebb újságtól a megyékben, a messzi vidékeken, Arad- , Bihar-, Temes megyében is reklámoztunk.

- A magyarországi sajtó ezekből az újságokból vette át az információt, vagy azt is meg kellett keresni?

Gy. Zs.: - A Duna Tv-ben, a Hír Tv-ben és a Magyar Televízió m2-es adásán reklámoztunk, elég sok pénzért, a rádiók részben megkerestek (Kossuth Rádióknak és többnek adtam interjút, akik felhívtak) vagy pedig átvettek anyagokat, mert MTI tudósító van Szeredában, rádió-tudósítók is dolgoznak, ezektől vett át a magyarországi sajtó.

- A Munkácsy-megnyitóval kapcsolatban kiobbant egy botrány, amit a Gardianul román nacionalista lap generált, annak okán, hogy a megnyitóra nem kapott meghívást egyetlen román közéleti személyiség sem. Ez negatív fényt vetett a kiállításra?

Gy. Zs.: - Egyik felfogás szerint a negatív hír is hír, de különben a botrányval kapcsolatban: ez nem volt tudatos, hogy nem hívtunk meg románokat. Annyira nehezek voltak a Munkácsy-megnyitó előtti hetek, nem tudtam mindenre figyelni, mert én csináltam egyedül szinte mindent és a megnyitó amúgy is egy neuralgikus pont mindig egy kiállítással kapcsolatban. Nagyjából három szakaszra lehet bontani egy ilyen nagy projektet: az egyik a felkészülés időszaka, a megnyitóiig, ezalatt nekem illetve a menedzsmentnek van a legnagyobb szerepem. Maga a megnyitó az egy külön fejezet, fel kell rá készülni, oda kell figyelni, hogy kit hívunk meg, hol ülnek, protokoll, szállás, kaja, fogadás, beszédek, az egész megnyitó lebonyolítása, ezekre elég nagy hangsúlyt fektetünk mindig. Utána pedig a megnyitó

másnapjától következik a harmadik szakasz, a kiállítás üzemeltetése: mindig minden működjön, beosztani a teremőröket, tárlatvezetőket, a reklámot fenntartani, ott már a kollégáim kerülnek előtérbe, én irányítom továbbra is, de nekük lesz elég sok dolguk.

A meghívottakkal úgy volt, hogy mivel nagy súlya volt a rendezvénynek és politikusok jöttek, ezért elég komoly volt a protokolláris jellege a megnyitónak, nagyon sok megyei elnök, polgármester jött el, és a polgármesteri hivatal segít mindig ezeknek a megszervezésében. A csíkszeredai polgármesterrel megbeszéltük azt, hogy ki milyen réteget hív meg a megnyitóra. Mi azt mondtuk, hogy meghívjuk a szponzorokat, a szakmát, a régi múzeum-barátokat, a polgármester pedig meghívja a politikusokat, a sajtót, hogy osszuk meg a feladatot, a költséget, meg az időt. Azt a részt ők kezelték, ők nem hívták meg a román sajtót és nem hívták meg a prefektust sem. Tehát úgymond ők mulasztottak, nem én. Akkor jött erre a botrány, de hamar elcsitult. Mellesleg a múzeum a Munkácsy előtt is, és a Nagybánya előtt is tartott sajtótájékoztatót, ahová a román sajtót is meghívtuk. A román sajtó tehát tudta azt, hogy mi mindent megteszünk azért, hogy a szakma és az újságírók is értesüljenek román nyelven. De hát úgy látszik, hogy valaki botrányt akart kavarni. Mellesleg a prefektust és a román sajtót meghívtuk a Nagybánya megnyitójára, külön erre odafigyeltünk, szinkrontolmácsot hívtunk, tehát aki akarta, az hallgathatta románul is a megnyitót, a prefektus nem jött el, de a sajtótól nem is tudom hogy voltak-e románok az eseményen.

- Hogyan választották ki a megnyitóra a meghívottakat, a védnököket?

Gy. Zs.: - A Munkácsy-megnyitóra 800 embert hívtunk meg, bejött a politikai tényező, mert Markó Béla és Szili Katalin volt a két fővédnök. Érdekes módon sikerült valahogy nem átpolitizálni az egész Munkácsyt, ez nagy dolog volt, mert nem támadott bennünket sem a jobboldal, sem a baloldal, szinte egy erdélyi magyar nemzeti ügy lett a Munkácsy-kiállítás. Aggódtunk, hogy fognak támadni, hogy miért Markó Béla, de ez végül nem így lett. Az egész különben úgy alakult, hogy Pákh Imre egyszer együtt utazott egy repülőn Szili Katalinnal, összebarátkoztak és Pákh meghívta Szilit a kiállításmegnyitóra. Ez így alakult, nem akartunk mi különösebben fővédnököt. És ha Szili Katalin jön, akkor neki kellene egy azonos rangú román partner, Bogdan Olteanu nem vállalta, így jött be Markó Béla melléje, aki végülis egy értelmiségi, művészetelemzési szöveget mondott a megnyitón.

- A fővédnököt azt nem Önök, a múzeum kellett volna felkérje?

Gy. Zs.: - Hát persze hogy mi, de nem így alakult tulajdonképpen. Mi nem is akartunk fővédnököt, mert tudtuk azt, hogy ha a fővédnök politikus, abból csak bajunk származik. Fővédnök nélkül is jól megvagyunk, a fővédnök szerepe annyi volt, hogy általa kaptunk még plussz pénzt. Nagybányán nem volt, mert nem akartunk, nem volt olyan nagy nemzeti ügy, mint a Munkácsy-kiállítás.

- Érték más támadások is a kiállítást a sajtóban?

Gy. Zs.: - Volt egy olyan cikk a Munkácsy kapcsán – a Nagybányát senki semmilyen szinten nem támadta, fantasztikusan támadhatatlan volt az a kiállítás – A Hét-ben, hogy egyesek kikezdték azt, hogy miért kell Munkácsyt Erdélybe hozni? Nem a kiállítást támadták, hanem magát a témát. Ez egy nagyon izolált réteg volt, 3-5 ember merészelt egyáltalán a nagy nemzeti ügyet kitámadni, de ők egy ilyen liberálisabb szellemiségű emberek, amivel amúgy nem lenne baj, de megkérdőjelezték, hogy miért kell ilyen avitt, régi, poros dolgokat hozni, miért nem valami modernebbet hozunk.

- Ha jól tudom, Budapesten indult be ez a menedzser típusú múzeumigazgató szemlélet (amikor Baán László a Szépművészeti Múzeum élére került), ön is ott tanulta?

Gy. Zs.: - Igen, főleg a Szépművészeti Múzeumban indult ez be, akikkel jó viszonyban vagyunk és tőlük is hozunk anyagokat. Szoktam mondani, hogy a Csíki Székely Múzeum – és teljesen szerénytelenség nélkül – méretében nagyságrendekkel kisebb, de olyasmit csinál, mint a Szépművészeti Múzeum, nagyjából. Ezt általánosságban mondom, a vezetési szemlélet meg a tevékenység az hasonlít. Most például az egyiptomi kiállítást onnan fogjuk hozni.

- Önt már támadták a menedzser-típusú tevékenysége miatt, mert Baán Lászlót sokan elítélik azért, amiért elsősorban a gigantikus látogatottságot igyekeznek elérni jól csengő nevű művészek kiállításával?

Gy. Zs.: - Azért nem támadtak engem szerintem, mert inkább a kiállításpolitikára hasonlít, azon kívül 80-90 százalékban különböző egyéniségek vagyunk, ő azért idősebb, politikai kapcsolatainak vannak, ő egy nagy név a szakmában, múltja van, sok minden van, ami miatt utálják. Másik lényeges különbség, hogy a nagy projektjeink mellett a múzeum éli az életét, rengeteg funkciója és feladata van, amelyeket ellát, tehát tudományos konferenciákra járunk, évkönyveket adunk ki, restaurálunk, gyűjtünk, régészeti ásatásokat végzünk, könyvbemutatókat tartunk, stb. Tehát a múzeumok mindennapi élete mellett szervezzük a nagy kiállításokat. A Szépművészeti Múzeum főleg a nagy kiállításokra van beállva. És nagyon

sokan irigykednek Baánra, és arra amit csinál, és azt mondják, hogy a Szépművészeti nem is múzeum, hanem egy kiállítóhely.

- Önerőből, saját anyagból a Csíki Székely Múzeum nem tudna a külföldről hozott monstre-kiállításokhoz hasonlót létrehozni?

Gy. Zs.: - Van egy titkos tervünk, egy régészeti és építészettörténeti kiállítás, amely a vár történetét mutatja be. Ez szerintem két-három év alatt fog megvalósulni, méreteiben nem annyira lesz monstre, mert két vagy három teremben lesz, nem ötben, de ütős lesz, sokkoló, modern, valami olyan, ami nem hétköznapi. Mostmár hétköznapi kiállítást szinte nem is érdemes csinálni, mert ezek unalmasak. Önerőből, saját anyagunkból nagyon jót elég nehéz csinálni, mert a saját anyagunkból ami jó és érdekes, már eleve ki van állítva. Ott van a szép nagy néprajzi kiállításunk, a kutya nem nézi. Helybéliek nem kíváncsiak a helyi értékekre, ez érdekes, ezt lehetne akár szociológiailag is megvizsgálni, hogy miért nem. Büszkék a helyi értékekre, hagyományokra, identitásra, kultúrára, de nem nagyon jönnek iskolák, hogy nézzék meg a néprajzi kiállításunkat, pedig gyönyörű. Erre a magyarországi turista kíváncsi. Nagyjából úgy néz ki a mi éves tervünk, hogy májustól októberig átlagban évente tizenötezen jönnek külföldiek, akik a mi saját anyagunkra kíváncsiak. Októbertől májusig pedig igyekszünk a helyieket kiszolgálni, könyvbemutatókkal, kiskiállításokkal, illetve ezekkel a monstrekiállításokkal is. Se Munkácsyra, se Nagybányára, se a Tatárjárásra nagy tömegekben nem voltak kíváncsiak a magyarországiak.

- A Munkácsy-tárlat látogatottságát nagyban befolyásolta a pünkösdi búcsúval egybeeső időpontja is, nemdebar?

Gy. Zs.: - Nem, ez egy tévhit, ezt sokan így gondolják. Aki a búcsúra jön, a tömeg nagy része főleg helyi, erdélyi zarándokok. Ők a búcsúra vannak beállva, azzal foglalkoznak egész nap, akkor ők nem mennek kiállításra. A magyarországiak is nagyjából ilyenek, de ők néhány napot még maradnak, és akkor még bejönnek a múzeumba is. A búcsú ideje alatt inkább magyarországiak látogatták a kiállítást, de nem olyan nagy számban, hogy egy kiállítás látogatottságát jelentősen megnöveljék. Pünkösdkor maximum kétezer ember jött be, de nem is a búcsú napján, hanem inkább azelőtt való nap és azután való nap.

- Hatvankétezer látogató kereste fel a Munkácsy-kiállítást. Ez által megtérült a nagy volumenű befektetés?

Gy. Zs.: - Mindenképpen pozitív a mérleg, pénzeokról inkább ne beszéljünk, de a nullszaldó túl volt szárnyalva, nem sokkal. Volt egy anyagi haszon, amit újra befektettünk a múzeumba, a kiállítással indult be a múzeum modernizálódása, a nyereséget visszafektettük a múzeum érdekében: további termeket újíttunk fel, infrastruktúrát bővítettünk, autót vettünk a múzeum részére, lehetővé vált a múzeum látványos továbbfejlődése.

A legfontosabb hozadéka a kiállításnak, az anyagi haszon túl, az volt, hogy meg tudtuk ajándékozni az embereket Munkácsy élményével. Ha beleolvas valaki a két vastag Munkácsy-vendégkönyvbe, nagyon sok bejegyzésnél elszorul az ember torka, el lehet érzékenyülni, reszkető öreg kezek bejegyzik, hogy „életem értelme valósult meg a mai napon, láthattam Munkácsyt”. Ennél mélyebb dolog nincs is szerintem, volt olyan, hogy sírva jöttek le az utolsó teremből az emberek, ilyent egy múzeumi kiállításon nem nagyon lehet látni. Ez óriási erkölcsi és érzelmi hozadéka volt a kiállításnak. Nekünk, mint menedzsmentnek, vagy mint szakmának, a legelső naptól kezdve a kiállítás befejezése utáni buliig nagy élmény volt, nagy kihívás, amely folyamatos katarktikus élményt jelentett. Többnyire pozitív élmény volt, a negatív élmény csak annyi volt, hogy az emberek türelmetlenek voltak, ezt kezelni kellett valahogy. Olyan is volt, hogy a biztonsági embereket, akiknél pisztoly volt, felnyomták a falra, nehezen tudtuk kezelni a torlódásokat.

A másik fontos hozadéka a kiállításnak a kommunikáció és a PR (public relations) terén fogható meg, a Csíki Székely Múzeum hirtelen az érdeklődés középpontjába került. Így, hogy mi képesek voltunk előkészíteni, lebonyolítani a Munkácsy-kiállítást és utána jött is a folytatás, az kiemelt bennünket az átlagos erdélyi múzeumok sorából. A médiában egy markáns arcvonala körvonalazódott a múzeumnak, ez jó is, meg rossz is. Jó, mert beszélnek rólunk meg dicsérnek, de sokszor a sajtó felteszi a kérdést, hogy ugye a Csíki Székely Múzeum a legjobb múzeum Erdélyben vagy Székelyföldön? Ez nagyon kínos, mert nem igaz. Kínos a többi múzeumigazgatóval, a kollégáimmal szemben, mert nem vagyunk mi sokkal különbek mint más, és akkor ezt hogy kell lekommunikálni? Azt szoktam mondani, hogy egy múzeumnak több funkciója van, ezt már említettem (gyűjt, konzervál, feldolgoz, restaurál, publikál, kiállít, szervez, honlapkészítés, kommunikáció) és minden múzeum valamiből jó. Van olyan múzeum, amelyik bizonyos szempontból jobb, mint mi. Az, hogy megadatott és rádolgoztunk arra, hogy nagy kiállításokat csináljunk, ez fontos dolog, de az igazi múzeumi munka nem ebből áll. Oda nem szeretnék jutni, hogy úgy nevezzenek minket, hogy nagyon szép kiállító hely, mert mi egy

élő és dolgozó múzeum vagyunk. Arra kell vigyázzon a múzeum menedzsmentje, hogy azért ne szálljunk el, nem akarunk mi nagyobbak lenni, mint akik tulajdonképpen vagyunk. Úgyhogy mi nem vagyunk a legjobb múzeum, csak megadtott a lehetőség, hogy ilyen projekteket csináljunk.

- A Munkácsy-kiállítást a Nagybányai festőiskolát bemutató tárlat követte, amely szintén sikeres volt, de nem szárnyalta túl a Munkácsy-tárlat látogatottságát. Munkácsyval a csúcsról indítottak, az őt követő tárlat szemponyjából fontos volt, hogy szintén nagy név legyen?

Gy. Zs.: - Egy tág hasonlaltal élve, Munkácsyt az István, a király rockoperához lehet hasonlítani: azt megírták, első volt, és utána számtalan rockopera keletkezett, de az első árnyékából nem tudott kinőni egyik sem. Ők is a csúcsról indítottak. A Munkácsy-kiállítás után tudtuk, hogy nem tudjuk túlszárnyalni a sikert, legalábbis egyelőre nem. Hozhatunk majd Picassot s Leonardot vagy bármit, kétlem hogy több ember eljönne, mint a Munkácsyra, semmiképp nem fog olyan bombaként robbani már. Így nehéz volt dönteni valami mellett. Már a Munkácsy-tárlat idején beszélgettünk Szücs Györggyel és Boros Judittal (a Magyar Nemzeti Galéria munkatársaival) arról, hogy mi lehet a következő kiállítás? S még 2007 nyarán elmentem a Galériába és beszéltem Berezky Lóránd főigazgatóval, hogy mit tudnánk a Galériából hozni? Azt mondtuk, hogy legyen valami nagyon színvonalas, nagyon értékcentrikus, és lehessen is viszonylag rövid idő alatt megvalósítani. Akkor kerestük az ennek megfelelő témákat, gondoltunk egy 19. századi romantikus magyar festészetre is. De akkor azt válogatni kellett volna, hiszen egy kiállítás rendezésében fontos, hogy legyen egy megfogható anyag, egy jó téma, amelynek nem árt, ha meg is van kutatva. S a Nagybánya meg ilyen volt, voltak már mögötte könyvek, tanulmányok, nem beszélve arról, hogy egész Erdélyben nem volt egy átfogó, nagy Nagybánya-kiállítás, ezért a Munkácsyhoz hasonlóan ez is egy űrt pótolta. Így esett a választásunk erre a kiállításra.

- **Köszönöm szépen.**

(Bordás Beáta)

4.2.) 2006. 08. 16. **MTI közlemény**

A Pákh Imre tulajdonában lévő 29 Munkácsy-képet a tervek szerint 2007 májusában Munkácson, majd később Erdélyben is ki fogják állítani.

Munkács várát a Magyar Nemzeti Galéria szakértői alkalmasnak találták a kiállítás befogadására – mondta Bakó Zsuzsanna a Magyar Nemzeti Galéria XIX-XX. századi gyűjteményének főosztályvezetője. A vizsgálatok szerint a vár termei megfelelnek a kiállítási kritériumoknak, mivel jó állapotúak, biztonságosak, továbbá megfelelő hőmérsékletűek.

Elképzelhető, hogy néhány képpel a Magyar Nemzeti Galéria is bővíti a Pákh-gyűjteményt Munkácson, illetve Erdélyben. A vándorkiállítást eddig Budapesten, Debrecenben, Pécsen, Kaposváron, valamint Szegeden láthatták az érdeklődők. Jelenleg a Békéscsabai Múzeumban van, ahonnan Miskolcra, majd Szombathelyre, illetve Szolnokra szállítják.

A főosztályvezető szerint a Munkácsy-gyűjtemény sikerét mutatja, hogy az első négy helyszínen már több mint 500ezren látták a kiállítás anyagát.

Pákh Imre, az Amerikában élő magyar üzletember tavaly indította el kiállításainak sorozatát Magyarországon. A Pákh tulajdonában lévő Munkácsy-képek többségét addig eredetiben még soha nem láthatta a magyar közönség.

4.3.) 2006. 11.02. **Munkácsy-kiállítás lesz Csíkszeredában** *Transindex portál*

<http://eletmod.transindex.ro/?hir=7900>

Munkácsy-kiállítást tekinthetnek meg Csíkszeredában az érdeklődők 2007. május–júliusban – tájékoztatta lapunkat **Gyarmati Zsolt**, a *Csíki Székely Múzeum* igazgatója.

Csíkszereda a kiállítás egyedüli romániai helyszíne, a képeket a jövő év őszén visszaszállítják Amerikába. Az Egyesült Államokban élő **Pákh Imre** magángyűjteményének Munkácsy-kollekciója ma a világ legnagyobb, magánkézen lévő Munkácsy-gyűjteménye.

Ebből az elmúlt közel két év során 27 Munkácsy-mű vándorkiállítás keretében fordult meg Magyarország nagyobb városaiban, és eddig több mint 650.000 látogatót vonzott.

A kollekciót a csíkszeredaiak tovább bővítették a Magyar Nemzeti Galéria és a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum anyagával, így a csíkszeredai kiállításon 46 Munkácsy-festmény lesz látható.

A korai, realista korszakát illusztráló művek (pl. az Ásító inas) mellett megtekinthetők majd a nagy művész szalonképei, tájképei, továbbá portrék, valamint a trilógiaként emlegetett – a Krisztus Pilátus előtt, az Ecce homo és a Golgota című – táblákhoz készült vázlatok és redukciók.

Ezeket a festményeket most láthatja először a romániai közönség. A vándorkiállítás eddigi tapasztalatai alapján 50-70 ezer látogatóra számítanak.

Pákh Imre, Szemenkár Mátyás, a kollekciónak és a kiállításnak magyarországi jogtulajdonosa, Ráduly Róbert polgármester és Gyarmati Zsolt november 7-én tart sajtótájékoztatót a kiállításról, 9 órától a csíkszeredai polgármesteri hivatal tanácstermében. (*hírszerk*)

Pákh Imre

New York-i üzletember és műgyűjtő, 1950-ben született Munkácson. Kezdetben, szentpétervári arab szakos egyetemi hallgatóként régi orosz ikonokat gyűjtött. Mint fiatal üzletember, már Amerikában, a XVI-XVIII. századi holland festészet „aranykora” ragadta meg a figyelmét, az akkor vásárolt képek egy része ma is a birtokában van. A nyolcvanas években kezdett XIX. századi festményeket vásárolni, előbb francia mesterek (Courbet, Corot) munkáit, majd miután egyre gyakrabban jött Budapestre, a klasszikus magyar festők alkotásait is. Ezekben az években került be a gyűjteménybe id. Markó Károly, Paál László, Mednyánszky László, Rippl-Rónai József, Lotz Károly egy vagy több jeles alkotása. Az igaz szenvedély azonban Munkácsy maradt: felkutatni, összegyűjteni és Magyarországon is bemutatni minél többet Munkácsy Mihály külföldön maradt képei közül. A Munkácsy-képek ma kollekciónak egyharmadát teszik ki. 2002-ben megvásárolta a Golgotát, és azonnal hozzájárult, hogy az alkotás továbbra is látható legyen a debreceni múzeum állandó kiállításán, a Krisztus Pilátus előtt és az Ecce homo mellett.

4.4.) 2006. 11. 08. Munkácsy-képek Erdélyben Csíkszereda lesz a rendkívüli tárlat házigazdája Szabadság, Hargita Népe. Szerző: Antal Ildikó

Pákh Imre műgyűjtő jelentős Munkácsy-kollekciónak a Magyar Nemzeti Galéria és a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum anyagával kiegészülve május 5-től július 15-ig lesz látható a Csíki Székely Múzeumban. Ez a kiváltságos megtiszteltetés, hogy a

Munkácsy-tárlat első romániai helyszíne éppen Csíkszereda lehet, az eredményes tevékenységet kifejtő múzeum érdeme.

Meglehetősen gyors és következetes egyezkedés eredményeként esett a választás a május–július időszakra, figyelembe véve a csíksomlyói pünkösdi búcsú vonzerejét is. **Szemenkár Mátyás**, a Munkácsy-kollekció és -kiállítás magyarországi jogtulajdonosa, a Szemimpex Kiadó tulajdonosa az előzményekről szólva a tegnapi sajtótájékoztatón elmondta, már több helyről is jelezték, igényt tartanak a tárlatra. A 2007-es kiállításnapár ütemterve szerint Magyarország határain túlra elsőként májusban a kárpátaljai Munkácsra vitték volna a kiállítást, és az erdélyi kiállítást eredetileg augusztusra tervezték Sepsiszentgyörgyre. A Csíki Székely Múzeum igazgatójával, **Gyarmati Zsolttal** folytatott egyeztetés eredményeként azonban az első határon túli helyszín mégis Csíkszereda lesz.

Az Amerikában élő **Pákh Imre** magángyűjteményébe tartozó Munkácsy-művek vándorkiállításaként Magyarország több városában is megfordultak és több mint hétszáz ezer látogatót vonzottak. A Csíkszeredába érkező rendkívüli kollekció gerincét is a mintegy harminc festményből álló Pákh Imre gyűjteménye teszi ki. A műgyűjtő a tegnapi beszélgetésen hangsúlyozta, hitelt kell adnunk önmagunknak, amiért vannak olyan nagy talentumaink, zseniális festőink, mint Munkácsy Mihály.

Erdély életének jelentős művelődéstörténeti eseményeként nevezte meg a közelgő kiállítást **Szép Gyula**, az RMDSZ művelődési és egyházügyi ügyvezető alelnöke is, aki ígéretet tett, miszerint a szövetség igyekszik segítséget nyújtani, hogy az Erdély különböző régióiban élő magyarok számára is lehetővé váljon a kiállítás megtekintése.

Nem kis felelősséggel jár egy ilyen jelentős gyűjteményt fogadni: a múzeumnak meg kell felelnie a különböző műtárgyvédelmi kritériumoknak, ugyanakkor biztosítania kell az optimális hőmérsékletet. A kiállítás költségeit Csíkszereda önkormányzata biztosítja. A sajtótájékoztatót részt vevő iskolaigazgatók is örömeiket fejezték ki az Erdélybe látogató Munkácsy-tárlat kapcsán. Kérdéseikre megnyugtató választ adott Szemenkár és Gyarmati, ugyanis olyan optimális belépőjegy-struktúrán gondolkodnak, hogy a jegyek árai a magyarországiakhoz képest alacsonyabbak legyenek, de különböző kedvezményeket is biztosítanak.

Antal Ildikó (*Hargita Népe*)

4.5.) 2006. 11. 10. **Versengés Munkácsyért** *Erdély Ma honlap*, szerző: Cseke Gábor, Népújság

<http://erdely.ma/kultura.php?id=20468&autoid=29679&year=2006&month=11&day=10&what=archivum>

A szenzáció már nem szenzáció: mire e cikk megjelenik, a lap olvasóinak már nem lesz meglepetés: Munkácsy Mihály és egész jelenkori vonzereje („aurája”) a jövő esztendőben három hónapra Csíkszeredába költözik. Így a város egyfajta „kultur-Mekka” lesz május–júliusra, amely feltehetően erdélyi emberek sok tízezreit fogja vonzani, ahogy arra következtetni lehet a Munkácsy-képek Amerikából című vándorkiállítás másfél éve tartó magyarországi diadalútjának adataiból.

Pákh Imre amerikai magyar üzletember magángyűjteményére épült és a festő anyaországi képeivel kiegészített páratlan tárlat Budapesten, Debrecenben, Pécsen, Kaposváron, Szegeden és Békéscsabán fordult meg már, s jelenleg Miskolcon teljesíti ki – esztendő végéig – e jól átgondolt akció sikertörténetét.

A bejelentéssel majdnem egy időben a boldog képtulajdonos, munkatársával együtt Csíkszeredát is fölkereste, hogy saját szemükkel győződjenek meg arról, mennyire igaz az, hogy e városban – az előzetes ígéreteknek megfelelően – jó kezekben lesz a rendkívül értékes (gyakorlatilag megfizethetetlen) gyűjtemény. Mert ahogy szaporodik a vendéglátó helységek száma, úgy fokozódik a versengés is a tárlat kegyeiért. És bár az elmúlt másfél év alatt sok otódállami magyar szakított magának időt és alkalmat, hogy a felsorolt városok valamelyikében maga is beálljon a kigyózó sorokba s megcsodálja azt a negyvenvalahány Munkácsy-munkát, melyek az amerikai műgyűjtő művészeti pártoló gesztusa folytán úgy néz ki, jobban mutatnak a közösségi kiállítótermekben, mint egy világtól elzárt magángalériában, a turné kiterjesztése az anyaországon túlra teljesen jogos igény.

Ha valaki azt hiszi, hogy ennek megvalósítása egyszerűen csak kimondás és óhaj kérdése, az úgy jár, mint az a sepsiszentgyörgyi illetékes úr (nevezzük így, hiszen Szemenkár Mátyás, a Munkácsy-tárlat mindenese diszkréten hallgatott a személyazonosságáról), aki miután elsőként jelezte, hogy városa szeretné vendégül látni a vándorkiállítást és megtudta, milyen konkrét lépéseket várnak el tőlük, többé nem jelentkezett.

Nem úgy Csíkszereda, ahonnan Gyarmati Zsolt múzeumigazgató nem csupán jelezte a fogadási szándékot, hanem a város vezetésével egyetértésben, a szándék komolyságához illő lelkesedéssel és cselekvő hozzáállással rövid idő alatt sikerült meggyőznie a szervezőket arról, hogy a Hargita tövében nemcsak hogy jó kezekben és biztonságban lesz a Munkácsy-tárlat, hanem kihasználtsága is a lehető legkecsegtetőbb. Így sikerült Csíkszeredának maga mögött tudnia a festő szülővárosát, Munkácsot is vagy éppen Aradot, ahol Munkácsy inaséveiből jó néhányat eltöltött.

A messziről jött, Csíkszeredában ellenőrző szemlét tartó tulajdonos és munkatársa több mint elégedetten nyugtázták a városvezetés töretlen elszántságát és hozzáállását e nem mindennapi kultúreseményhez, amely kitűnő alkalomnak bizonyul arra, hogy a tárlat alapanyagát jelentő festmények az egyetlen erdélyi helyszínen kiegészülhessenek a különböző romániai múzeumokban és gyűjteményekben található Munkácsy-alkotásokkal.

Annak ellenére, hogy Pákh Imre és a szervezők egy fillér hasznot sem kérnek a képek kölcsönadásából, csupán a szállítással és a kiállítással kapcsolatos biztonsági és műszaki költségek terhelik a várost, tudni kell, hogy egy ilyen értékű tárlatot vendégül látni, állandó klíma- és hőmérsékleti viszonyok között tartani, mindenféle rongálástól és illetéktelen agressziótól megóvni, a várhatóan jócskán megélnékülő látogatói forgalomnak maximálisan eléje menni, látogatói díjakat olyan szinten megállapítani, ami a hazai zsebekhez méri a kultúra megfizetendő, ám emberközpontú árát, népszerűsítést, marketinget korszerű eszközökkel bevetni, mozgósítani minden olyan erőforrást, ami az erdélyi társadalom látogatói esélyegyenlőtlenségét kompenzálja – nem mindennapi erőfeszítést jelent. Ez az, amire Csíkszereda valójában vállalkozott.

A számításokban az is benne van, hogy ne csupán a már hagyományos pünkösdi búcsú vonzza a távoli tájak zarándokait, hanem egy olyan tárlat is, amely kigondolásában és megvalósításának mikéntjében, a vetélkedés ellenére is az együtt dolgozásról, a közös felelősségről és a tettek mindenhatóságáról szól.

Végezetül, mert a hírverést nem lehet elég korán kezdeni, álljon itt néhány, a Pákh-gyűjteményből való kép címe, melyek minden bizonnyal megtekinthetők lesznek a vándorkiállítás jövő május 5-i megnyitója után a csíkszeredai Mikó-várban: Ásító inas, Önarckép, Konyhában, A bohém, Cigányok az erdőszélen, Téli út, Krisztus mellkép, Ordító suhanc, Mosónők, Krisztus Pilátus előtt, Pálmaházban, Apa születésnapja, Hóhér a lajtorjával,

Golgota, Merengő nő kutyával, Ballada, Hímző leány... Az esemény súlyát növeli az a tény is, hogy Erdélyben, a Székelyföldön első ízben megforduló Pákh Imre megígérte: bár nem szokása vándorkiállításainak megnyitóján jelen lenni, a csíkszeredain föltétlenül jelen kíván lenni, családjával együtt, s hazafelé tartva szerét ejti, hogy a székely festészet jeles alkotásai közül néhányat föltétlenül megszerezzen magángyűjteménye számára.

Amikor a keddi sajtótájékoztatót azt firtatták, milyen képek lennének ezek, körbetekintett a csíkszeredai polgármesteri hivatal tanácstermének falain és azt mondta: csak innen szívesen leakasztanék három-négy alkotást...

4.6.) 2007. 01. 15. Előkészületek egy Munkácsy-kiállításához Csíki Hírlap

Pákh Imre műgyűjtő és Szemenkár Mátyás menedzser novemberi látogatásával bizonyossá vált, hogy Csíkszeredába érkezik a világhírű Munkácsy-kiállítás. Gyarmati Zsoltot (képünkön), a Csíki Székely Múzeum igazgatóját kérdeztük arról, hogy az intézmény milyen lépéseket tett azóta.

– Mire kellett figyelniük a Munkácsy-kiállítás költségvetésének megtervezésénél?
– A kiállítás költségvetésének összeállításánál három alapvető területre összpontosítottuk figyelmünket. Legfontosabb a szükséges források megteremtése volt, de a költségek megállapítását nem lehet elképzelni a felújítási munkálatok mennyiségi és minőségi dimenziójának körvonalazása, valamint a marketingtevékenység fontosabb elemeinek meghatározása nélkül.

– Egy ilyen jellegű rendezvény feltételeinek megteremtésére egy kisváros múzeuma önerőből képtelen lenne. Kik azok a támogatók, akiket sikerült bevonniuk?

– Elmondhatom, hogy eddig ezen a téren sikerült leginkább előrelépniük. Csíkszereda Önkormányzata és Polgármesteri Hivatala mint házigazda 250 000 lejjel járul hozzá a kiállítás sikeres megrendezéséhez. Főként beruházás-jellegű támogatást biztosít a múzeum számára. A potenciális támogatók számára marketingcsomagokat készítettünk, így sikerült elkülönítenünk három szponzori kategóriát: aranyfokozatú támogatók a Csíki Hírlap és az Udvarhelyi Híradó, ezüsfokozatú támogatók a MOL Románia, az OTP Románia és a Communitas Alapítvány. Egyéb támogatók eddigi listája: Melinda Kft., Perla Harghitei Rt., Mida Kft. és Hunguest Hotel Fenyő. Nem csak a nagyobb cégek részéről tapasztaltam rendkívüli nyitottságot, hanem

számos kisvállalkozás és átlagember is biztosított támogatásáról. Úgy érzékelem, hogy egy széleskörű társadalmi összefogás kezd kibontakozni, a segítőkészségre a továbbiakban is nagy szükségünk van.

– Hogyan készítik elő a kiállítási teret?

– Kiemelten kezelünk három területet: a termék felújítását, a műtárgyvédelmi szempontok érvényesítését és a magas színvonalú biztonságtechnika megvalósítását. A szükséges felújítások közül csak néhányat említek: padlóburkolat-csere, a falfelület, a mellékhelyiségek festése-javítása, európai színvonalú világítástechnika kialakítása.

– Milyen műtárgyvédelmi, biztonsági előírásoknak kell megfelelni?

– Speciális klímát kell biztosítanunk, értem ezalatt a hőmérséklet, a páratartalom beállítását és megfelelő szinten való tartását. Mivel folyamatosan nagyszámú látogatóra számítunk, és a páratartalmat 50-55%-os szinten kell tartanunk, párátlanító berendezéseket szerzünk be. A magyarországi kiállítási helyszínektől eltérően, tekintettel a csíki éghajlatra és a Mikó-vár két méter vastag falaira, a hőmérsékletet május hónapban melegíteni kell. Ez a tény indokolja a klímaberendezés felszerelését.

Ugyancsak prioritásként kezeljük a biztonságtechnikai szempontokat. Riasztóberendezést, mozgásérzékelőket, füstérzékelőket szerelünk fel, a termeket ellátjuk videokamerás térfigyelő-rendszerrel és infravörös függönnyel. Emellett a nap 24 órájában fegyveres őrség biztosítja majd a képek védelmét.

– Milyen látogatottságra számítanak?

– Ez egyike a kulcskérdéseknek. Egyik kiindulási pontunk a Munkácsy-kiállítás magyarországi látogatottsága: vándorkiállításról lévén szó, a képeket eddig hét múzeumban láthatták, és mindenik helyszínen több mint ötvenezren. Figyelembe véve, hogy Erdélyben először tekinthető meg Munkácsy-kiállítás, úgy vélem, hogy Csíkszereda sem múlja alul a magyarországi vidéki városokat. Nálunk más a lakosság anyagi helyzete, illetve nagyok a távolságok, és ezáltal el is érkeztünk a Munkácsy Erdélyben című kiállítás sikerének Achilles-sarkához. Hatékony reklámkampánnyal igyekszünk megszólítani az emberek százazreit. Szerintem az erdélyi magyarság – mint kulturális fogyasztó – vizsgájaként is felfogható a kiállítás. És e téren is próbálunk segíteni: pályázati úton elnyert pénzekből autóbuszok százait szeretnénk indítani Csíkszereda célponttal, különösen a nehezebb anyagi helyzetben levő nyugdíjasok és a diákok számára.

– Mondjon néhány szót a kiállítás szakmai oldaláról...

– E tekintetben is jelentős előrelépés történt: a kiállítás rendezését a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum szakemberei vállalták el, szakmai tanácsadással a Magyar Nemzeti Galéria munkatársai szolgálnak. Kialakítottuk a kiállítás koncepcióját, elkészült a szakmai forgatókönyv, már ismerjük a 47 Munkácsy-kép és a 30 relikvia pontos helyét, továbbá a kiállításuk, megvilágításuk módját. Készül az ismertető anyag és a katalógus is.

– Mire számít a kiállítást követően?

– A május 5. – július 15. között megtekinthető kiállítás olyan kulturális folyamatokat gerjeszthet a városban, a régióban, a múzeum működésében, amelyről eddig csak álmodhattunk. A Munkácsy-kiállítás számára teremtett körülményeknek köszönhetően, ezentúl bármilyen színvonalú tárlat megrendezésére lehetősége nyílik a Csíki Székely Múzeumnak, a városnak.

4.7.) 2007. 03. 30. Munkácsy igazi arca A Hét, szerző: Kürti Emese.

<http://www.ahet.ro/latvany/kritika/munkacsy-igazi-arca-1457-81.html>

Az utóbbi évek nagysikerű Munkácsy kiállításai alkalmat adhattak volna arra, hogy szakítva a „nemzet nagy festője” mítosszal, megvalósuljon az életmű kritikai feldolgozása, amely valódi érdemeinek megfelelően helyezi el Munkácsy-t a magyar művészettörténetben. Ehelyett a Magyar Nemzeti Galéria szakemberei egy korrekt, de minden történeti distanciát nélkülöző kiállítást és tudományos katalógust bocsájtottak a köz javára, a köz pedig folytatta a Munkácsy-zarándoklatok birkaszellemű gyakorlatát.

Nem is beszélve az intézményekről, amelyek csupán arra használják föl a népi-populáris életművet, hogy könnyű sikerhez jussanak, és bebizonyítsák, ők is képesek – lassan mindenhol elavultnak számító – megakiállítást rendezni, pólókkal, bögrékkel, kitűzőkkel. Pedig nem kellett volna messzire menni ahhoz, hogy megpillantsuk Munkácsy valódi arcát. Épp az a bosszantó, hogy ezt az arcot Fülep Lajos révén nagyon is jól ismerhetik a kiváló szakemberek, mégsem merték ünneprontó módon megírni az igazságot Munkácsy-ról és a magyar művészetről, hogy ugyanis a valódi magyar művészet a nagybányai művészteleppel kezdődik. És nem korábban.

Ezért vagyunk most kénytelenek idézni Fülep Lajost.

(...)

Hosszú, többoldalas részlet következik Fülep Lajos Magyar festészet I. című írásából, amely a Nyugat 1922/4 számában jelent meg.

4.8.) A Csíki Székely Múzeum sajtóközleménye

Felhívás a Munkácsy-kiállításához kapcsolódó vetélkedő szervezésére

A Romániai Magyar Demokrata Szövetség, a Communitas Alapítvány és a Csíkszeredai Csíki Székely Múzeum vetélkedőt hirdet a romániai magyar középiskolások számára „**Munkácsy Mihály élete és munkássága**” címmel. A vetélkedő célja, minnél szélesebb körben megismertetni és népszerűsíteni a magyar festészet egyik legkiemelkedőbb személyiségének – Munkácsy Mihálynak – életútját és művészi pályafutását.

A vetélkedők a bejelentkező iskolák keretében zajlanak le. Legalább hat 3-5 tanulóval álló csapattal rendelkező iskola jelentkezhet.

Jelentkezési határidő – március 9., az RMDSZ Ügyvezető Elnökségének Művelődési Főosztályán. Szervezési és szakmai tanácsokat, valamint könyvészeti anyagot a Csíkszeredai Csíki Székely Múzeum állít össze CD-n, és az RMDSZ területi szervezeteinek művelődési kérdésekkel megbízott szakemberei juttatják el a bejelentkezett iskolák szervezőinek. Határidő – április 5.

A vetélkedők lebonyolításának határideje május 10.

A vetélkedő díjait a Communitas Alapítvány biztosítja:

- az I. helyezettek ingyenes utazás és belépő a Csíkszeredában május 5.-július 15. között megrendezett Munkácsy kiállításra.

- a II. és III. helyezettek számára kedvezményes utazás, ajándécsomag a kiállítás helyszínén.

- a résztvevő csapatok számára kedvezményes utazást biztosítunk a kiállítás megtekintéséhez.

Azokról a településekről, ahol megszervezik a vetélkedőt, a Communitas Alapítvány kedvezményes körülmények között egy vagy több autóbust indít a résztvevő iskolák és csapatok függvényében a kiállítás színhelyére.

4.9.) 2007. 04. 21. **Munkácsy Mihály** (1844–1900) *Szabadság* (10. oldal) szerző: Boros Judit

Munkácsy, amennyire mai ismereteink alapján meg tudjuk ítélni, kiemelkedően tehetséges, rendkívül jószívű ember volt, a 19. században született Magyarországon és kisebb-nagyobb hányattatások után – ilyenből elég sok embernek kijutott akkoriban is – rátalált arra az egyetlen dologra, ami a világon igazán érdekelte, a festésre. Zseni volt-e? Minden bizonnyal. A 19. század szerette ezt a kifejezést. Zsenik és még inkább örült zsenik biztosították a közönség számára a művészet elveszett szakralitását, egy olyan metafizikai szférába engedve betekintést a pozitivista kor gyermekeinek, amely valamennyire kielégítette gondosan elfojtott, de soha teljesen el nem feledhető transzcendencia utáni vágyukat.

Hányatott gyermekkor után – ennek történetét bárki elolvashatja Munkácsy Emlékezéseim címmel kiadott leveleiből – az asztalos inasságból szegődött Szamosy Elek akadémiai vándorfestő mellé, akitől a klasszikus olasz hagyományt elsajátítva maga is történelmi festészettel kívánt foglalkozni. Itt érdemes megjegyezni, hogy Munkácsy nem volt parasztyerek; szülei mindkét ágon német származású városi polgárok voltak. A 18. században már volt egy festő a családban, Lócsén, aki egy alapítványt is létrehozott azzal a szándékkal, hogy ha újabb tehetség felbukkan, az annak kamataiból végezhesse tanulmányait. Sajnos, a 48-as forradalom elsöpörte a család egzisztenciáját, a hagyakozó ősről pedig mindenki megfeledkezett.

Pesten Ligeti Antal és Than Mór inkább az életkép felé irányították a Nemzeti Múzeum képtárában másológató ifjút, aki a bécsi, majd a müncheni akadémián folytatta tanulmányait. Münchenből utazott Munkácsy első alkalommal Párizsba is, 1867 őszén, hogy megtekintse a világkiállítást, ahol a sokféle kuriózum ellenére igazából a festészeti anyag kötötte le figyelmét. Sokat vitatott kérdése a magyar művészettörténetnek, hogy vajon megnézte-e Munkácsy a Palais de l'Industrie szomszédságában berendezett Courbet-tárlatot? Ha az igenre nem volna elég bizonyíték Munkácsy érdeklődő, mindenre nyitott szelleme, elég összehasonlítani a Siralomházat a korabeli magyarországi vagy müncheni/düsseldorfi életképekkel. A Siralomház drámai monumentalitása aligha jöhetett volna létre Courbet vásznainak közvetlen ismerete nélkül. Az 1867-es párizsi élményt erősítette az 1869-es müncheni nemzetközi kiállításon látott Courbet- és Courbet-követők, illetve a müncheni Leibl-

kör munkáinak hatása. A Siralomház aranyérmet kapott az 1870-es párizsi Salonban és ezzel kezdetét vette Munkácsy magasra ívelő, nemzetközi karrierje.

1872 januárjában a festő Párizsba költözött, két évvel később feleségül vette de Marches báró frissen megözvegyült nejét, és egymás után két szép palotát építtetett Párizs előkelő negyedében, a Parc Monceau szomszédságában. Munkácsyné pénteki fogadásaira festők, írók, kritikusok, zeneszerzők, magyar arisztokraták és fiatal festőnövendékek jártak. A vendégek időnként betekintettek Munkácsy műtermébe is, maga a mester többnyire rövid időt töltött a zajos estélyeken.

Munkácsy képeit a kor legnevesebb műkereskedői – Adolphe Goupil, Michael Knoedler, Charles Sedelmeyer – értékesítették. Utóbbival tíz évre szóló, kizárólagos forgalmazói jogokat biztosító szerződést is kötött. Sedelmeyer biztos ízléssel és határozott célokkal rendelkező, bécsi származású műkereskedő volt, aki kezdetben a Szolnokra is járó osztrák plein air festők képeivel kereskedett. 1878-ban szabályosan beleszeretett Munkácsy Milton című képébe, majd annak sikere után (az azévi Párizsi Világkiállításon nagydíjat kapott) lekötötte Munkácsy valamennyi azután keletkező képét. Nagy valószínűséggel neki tudható be a Krisztus-képek megfestésének gondolata is. Bár Munkácsy kezdetben szabódott, rövid idő múlva magával ragadta a szokatlan kihívás: vallásos képeket festeni egy többnyire hitetlen vagy vallásilag eléggé megosztott közönség számára. Majd egy évnyi készülődés után, amelybe több nagy európai múzeum újralátogatása is belefért, Munkácsy 1880-ban kezdett hozzá a Krisztus Pilátus előtt-höz és 1881-ben, Sedelmeyer La Rochefoucault utcai galériájában mutatta be a hatalmas vásznat. A mű újszerűsége mindenkit meglepett. A lényegében klasszikus kompozíciót Munkácsy szokatlan frissességgel töltötte meg, szinte bevonva a nézőket a megjelenített drámai helyzetbe. Mindkét Krisztus-kompozíciót a teljes valószerűség illúzióját keltő dioráma-stílusban állították ki, sötét teremben, csak a képet megvilágítva. Korabeli újságcikkek tanúsága szerint egyes nézők zokogva borultak térdre a kép előtt. Ezt a jelenséget az autonóm esztétika szemszögéből lehet vitatni, a mű értékét az esztétikai modernizmus felől visszatekintve meg lehet kérdőjelezni, sikere mégis arra vall, hogy Munkácsy élő, érvényes választ adott egy akkor nagyon is aktuális kérdésre.

Az 1870-es évek kiemelkedő értékű realista vásznai (Siralomház, Tépécsinálók, Éjjeli csavargók, Zálogház, A falu hőse) mellett Munkácsy mély líraisággal átítatott tájképeket, és karakteres portrékat festett. Az 1874-es Poros út II. felveti annak lehetőségét, hogy

érdeklődését megragadta az első impresszionista kiállítás is, bár az impresszionista festők elveivel nem tudott azonosulni. Számára a művészet nem eszköz a közvetlen valóság pillanatnyi élményének megragadására, hanem a nagy emberi eszmények megjelenítésének közege volt. Hogy titokban, a lelke mélyén mégis vonzódott egy modernebb művészetfelfogáshoz, hogy átérezte válságok szaggatta kora ellentmondásait, mutatják utolsó korszakának tragikus világlátást sugalló tájképei, interieurjei. 1880 után „hivatalos” (külső megrendelésre vagy egyszerűen eladásra) szánt képei gazdag színvilággal, álomszerű hangulataikkal tűnnek ki a kortársak hasonló stílusban (valójában stíluson itt inkább az általános eklekticizmusban kialakított egyéni stílusjegyek értendőek) festett művei közül. Saját kedvére festett tájképei és befejezetlen interieurjei viszont James Ensor és Edward Munch szimbolista képeinek szorongást, általános hanyatlást és reménytelenséget sugalló műveivel rokoníthatóak.

Élete utolsó éveiben Munkácsyt erősen foglalkoztatta a hazatérés gondolata. Ebben egyaránt szerepet játszott a növekvő hazai megbecsülés, és fokozatos kiszorulása az előretörő modernizmus uralta nemzetközi művészeti életből, valamint elhatalmasodó betegsége. Felmerült, hogy ő lehetne a 90-es években tervezett képzőművészeti akadémia vezetője. Mielőtt azonban a bizonytalan tervekől bármi megvalósulhatott volna, 1896-ban a millenniumi ünnepségek megerőltető forgatagában Munkácsy egészsége összeomlott. Négy évi betegeskedés után, 1900 tavaszán hunyt el egy Bonn melletti szanatóriumban. Hátrahagyott művei egy részét és az Avenue de Villiers 53. pompás berendezését már halála előtt két évvel, 1898-ban elárvereztette Munkácsyné. A legértékesebb képeket azonban megtartotta, és a későbbiekben részben eladta, részben elajándékozta. Mind a vevő, mind a megajándékozott Munkácsy szülőhazája, Magyarország volt.

4.10.) 2007. 04. 29. Erdély Ma: Csíkszeredába érkeztek Munkácsy Mihály festményei

<http://www.erdely.ma/kultura.php?id=24406> Összeállította: Csúcs Mária

Csíkszeredába érkeztek Munkácsy Mihály festményei. A Mikó Várban működő Csíki Székely Múzeum lesz az első és egyetlen erdélyi helyszíne annak a Munkácsy - kiállításnak, amelyet az utóbbi két évben Magyarország nyolc városában mutattak be. A hatalmas ládába

csomagolt műtárgyak egy speciális kamionnal ma hajnalban érkeztek Csíkszeredába, és délelőtt a sajtó képviselőinek jelenlétében kerültek a múzeum légkondicionált termeibe.

A tárlat törzsanyagát a munkácsi származású Pákh Imre amerikai üzletember és műgyűjtő kollekcója alkotja, de érkeztek festmények a Magyar Nemzeti Galériából és a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumból is.

A képek és az igen népszerű magyar festő személyes tárgyainak fogadását rendkívüli munkálatok előzték meg a 400 éves Mikó várban. Felújították a kiállításnak otthont adó épületrész infrastruktúráját, padlóburkolatot cseréltek, a falakat bordó színűre festették és tapétázták, a termekbe légkondicionáló-, páraelszívó és biztonsági berendezést szereltek. A műemlékvédelmi szempontok szigorú betartása mellett a legnagyobb nehézséget az átalakításokhoz szükséges pénz megszerzése jelentette. A kiadások egyharmadát a Csíkszereda önkormányzata fedezte, de több támogató is hozzájárult ahhoz, hogy Székelyföld idei legnagyobb kulturális eseményére sor kerülhessen.

A közismert Munkácsy alkotások: zsánerképek, portrék és tájképek mellett vasárnap Csíkszeredába érkeztek a Krisztus-trilógia nagyméretű vázlatképei is. A kiállítást Erdély szerte plakátok, naptárak, szórólapok és diákvetélkedők is hirdetik. Fővédnökségre Szili Katalint, a Magyar Országgyűlés elnökét kérték fel. A megnyitóra pénteken, május 4-én este, ünnepélyes körülmények között kerül sor. A kivételes képzőművészeti tárlat május 5. és július 15. között lesz látogatható a Csíki Székely Múzeumban.

Csúcs Mária

4.11.) 2007. 05. 04. Krónika: **Munkácsy Csíkszeredában: START** (szerző: Bálint B. Eszter, Rostás-Péter Emese) <http://www.kronika.ro/index.php?action=open&res=10346>

Erdély első Munkácsy Mihály-kiállításának ad otthont péntektől július 15-éig Csíkszereda. A tárlat törzsanyaga az Amerikában élő Pákh Imre gyűjteményéből származik. A tengerentúlról két éve hazaérkezett képeket eddig nyolc magyarországi városban állították ki, az esemény több látogatói rekordot is döntött. A korábbi helyszíneken a Munkácsy-képek Amerikából elnevezésű tárlatot ezúttal Munkácsy-képek Erdélyben címmel hirdeti a házigazda Csíki Székely Múzeum.

A múzeum öt helyiségében berendezett tárlat látogatói teremről teremre haladva ismerkedhetnek meg Munkácsy Mihály művészetével – mondta el lapunknak a kiállítás szakrendezője, Gyarmati Gabriella, a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum munkatársa. A kiállítás kronológiai sorrendben mutatja be a Pákh Imre tulajdonát képező 29, továbbá a budapesti Magyar Nemzeti Galéria és a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum gyűjteményéhez tartozó 18 festményt. A látogató végighalad a legkorábbi, késő biedermeier szellemben készült képektől kezdve a kritikai-realista korszak alkotásai és a szalonképek előtt, az utolsó teremben pedig a Krisztus-képek feles méretű redukciói fogadják. A Munkácsy-életmű legismertebb darabjait a debreceni Déri Múzeumban őrzik, a csíkszeredai tárlat közönsége azonban a Krisztus Pilátus előtt, az Ecce Homo! és a Golgota című alkotások egykori előkészületeibe is bepillanthat a kiállított vázlatok, tanulmányok révén. A múzeum szakszerű tárlatvezetést biztosít a közönségnek, a munkatársak mellett helyi egyetemi hallgatók is segítik a tájékozódást.

Kevés esélye van annak, hogy ezen a hétvégén bejut a csíkszeredai Munkácsy-tárlatra, aki nem jelentkezett időben. Egyazon időszakban ugyanis csak korlátozott számú látogató tekintheti meg a híres festő műveit, pedig a következő időszakra már harminc autóbusznyi személy is kért előzetesen időpontot.

Vajon mikorra csökken a tolongás? Mikor tudom úgy megnézni a kiállítást, hogy ne kelljen ugrálnom, hogy egyebet is láthassak, mint az előttem kíváncsiskodó fejét? – hangzik fel meglehetősen gyakorisággal Csíkszereda utcáin. A Munkácsy-kiállítást megelőző napokban az egész város a tárlatnyitás lázában élt. És nem utolsó sorban azon törte a fejét, hogy az Erdély különböző sarkaiból érkező vendégsereget hogyan tudja elszállásolni, miképpen tudja úgy ütemezni az érkezésüket, hogy ne egyetlen hétvégén lepje meg több tíz rokon és ismerős. „A vendégágyneműt kivasaltam, jöhetnek az ismerősök” – jelentette ki büszkén egy csíkszeredai asszony, hozzátéve, főként a május 18–25. közötti megyenapok során, pünkösdkor és az Ezer székely leány találkozóján számít tolongásra.

A csíkszeredaiaknak a vendégvárési előkészületek mellett alkalmuk nyílt művészettörténetből is felkészülni. Márton Árpád helyi festőművész, Túros Eszter művészettörténész és Szabó András főmuzeológus előadásaiból megtudhatták, milyen szemmel kell nézni Munkácsyt, hogy ne teljesen laikusként álldogáljanak a híres alkotások előtt. Az

előadások Munkácsy alkotókorszakának kultúrtörténeti vonatkozásait, műveinek esztétikai és stílusjellemezőit, valamint kompozíciós és festőtechnikai megoldásait taglalta.

Az óvónők, tanítók és tanárok is mindent megtesznek annak érdekében, hogy tanítványaik megszeressék Munkácsyt: a hagyományos ismertetések mellett játszóházak keretében is próbálják népszerűsíteni a festőművészt és alkotásait.

Csúcstechnika és biztonság

Az Amerikából érkezett Munkácsy-kollekció valamennyi helyszínen helyi jellegzetességekkel egészül ki. Az erdélyi tárlat részben megegyezik a tavalyi békéscsabaival, a székelyföldi városban is kiállítják a kelet-magyarországi város múzeumában őrzött relikviákat. A festő személyéhez kötődő használati tárgyak mellett okleveleket tekinthetnek meg az érdeklődők, továbbá olyan dokumentumokat is, amelyek Munkácsy békéscsabai inaséveinek emlékét őrzik.

A békéscsabai és a csíkszeredai tárlat szakrendezője, Gyarmati Gabriella szerint az első „külföldi”, tehát Magyarországon kívüli kiállítás európai rangú, sikerült optimális körülményeket teremteni a műkincsek bemutatásához. A Csíki Székely Múzeumnak helyet adó Mikó-vár klímaberendezését és elektromos hálózatát felújították, és véglegesítették a biztonságtechnikát. A mozgásérzékelőn és a riasztóberendezésen kívül fegyveres őrök vigyáznak majd a műtárgyakra. A tárlatlátogatók számát egyrészt szintén biztonságtechnikai okokból korlátozza a múzeum vezetősége: negyedóránként 20 fős csoportokat engednek be a termekbe. Ezt műtárgyvédelmi szempontok is indokolják, hiszen ha nagyobb tömeg gyűl össze a képek előtt, akkor megnövekszik a páratartalom. „Másképp a tolongás miatt nem is lehetne igazán gyönyörködni a képekben” – magyarázta Gyarmati Zsolt igazgató.

A július 15-éig látogatható kiállítást pénteken zártkörű rendezvény nyitja, közéleti személyiségek, valamint a támogatók részvételével. Az eseményen beszédet mond Ráduly Róbert csíkszeredai polgármester, valamint Szili Katalin, a magyar Országgyűlés elnöke és Markó Béla miniszterelnök-helyettes. A szakmai megnyitón Bereczky Loránd, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója, Pákh Imre műgyűjtő, valamint Gyarmati Zsolt szólal fel.

Munkács következik

Az amerikai Munkácsy-képek kiállításának következő helyszíne a festőművész, illetve a műgyűjtő szülővárosa, Munkács lesz. Pákh Imre egyik, lapunknak korábban adott interjújában elmondta: a kiállítássorozat 2008-ban ér véget. A képeket addig szándékozik a magyar nyelvterületen tartani, amíg vannak jelentkezők a kollekciónak a vendégül látására. „Nem hiszem, hogy a kiállítás azután még visszajöhetne Magyarországra, legalábbis belátható időn belül nem” – jelentette ki a Krónikának a műgyűjtő.

Pákh Imre, a szenvedélyes műgyűjtő (...) *a standard szöveg róla, nem másoltuk be.*

Egy regényes életút állomásai (...) *Munkácsy Mihály életéről, nem másoltuk be.*

4.12.) 2007. 05. 04. Transindex: A klasszikus, akiért le kell bontanod a múzeumajtót Munkácsy-backstage Szerk. K. A. (Kelemen Attila)

<http://eletmod.transindex.ro/?cikk=5523&nyomtat=1>

Kiszúrjuk a polgári idilleket rögzítő, színpompás festményeket, amelyekbe jön, hogy beleharapj. De ezt inkább kihagyjuk: a marcona, fegyveres teremőrök akkui feltöltve. **Megnyitó előtt jártunk a csíkszeredai Munkácsy-kiállításon.**

Kiállítás-banner a Mikó-várkastély falán (*kép*)

Hajnalban a [Corona](#) túlfűtött kocsijának ablakából kocsányon lógó szemmel nézzük a teliholdat. *Moon catchy...* Landolunk, kis kitérő után irány a Csíki Székely Múzeum. A belvárosban több helyen hatalmas *dash*-ek hirdetik a kiállítást. Gyarmati Zsolt igazgató idült túlpörgés jeleit mutatja, életfunkciói robbanáshatáron, úgy pörög – füstcsík húzódik a háta mögött. Kicsit hátra húzódunk, mert valószínűleg ionizál. Az igazgatónak nincs sok ideje, már érkezgetnek a fejések a másnapi – vagyis a pénteki – protokoll-megnyitóra. 300 fontos ember – nem lehet könnyű ennyit reprezentálni egy ilyen topértelmiséginek, mint Gyarmati. Amúgy örülten élvezi a dolgot, de valamiféle romániai magyar reflex folytán úgy érződik, nem meri elismerni, hogy a munkamánia is lehet örömforrás.

A befektetés nagyságrendje 10 milliárd régi lej. Lépcső, oszlopok, mellékhelységek: mindent, de mindent kicseréltek, felújítottak, pontrattettek.

A nagyméretű műveket csak úgy tudta a munkáscsapat bevinni a kiállítóterembe, hogy kiemelték a rámákból és egyszerűen lebontották azokat az ajtókat, amelyek a művelet útjában álltak. A képkeretek – minthogy nem szétszedhetők – már nem fértek be az ajtónyílásokon, ezért újakat kellett csináltatni.

Amikor Gyarmati ide került, még fű nőtt a kiállítótermekben, pedig nem botanikus kertről beszélünk. Néhány órája pedig a nagyközönség számára is látogatható egy többmillió euró értékű Munkácsy-kiállítás. Beugró 15 illetve 10 új lej, a múzeumshopban van hűtőmagnes, póló és katalógus is. Ne hagyd ki!

Háttér

A kiállítás törzsanyagát egy amerikai műgyűjtő, Pákh Imre kollekcója képezi. Gyűjteményében mintegy félszáz Munkácsy-alkotás van, ebből huszonkilenc érkezik Csíkszeredába. A Magyar Nemzeti Galéria további tizenhat, a Békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum még két festménnyel, illetve fotó- és relikviagyűjteménnyel járul hozzá a projekthez.

A több tízmillió eurót érő műalkotások ingyen érkeztek a Székelyföldre, a biztosító a nemzetközi műtárgy-szállítványozó Hungart. A tízmilliárd régi lejes költségvetés – ez messze a legnagyobb romániai magyar kultúr-menedzsment projekt – felét Csíkszereda önkormányzata állja. A szponzorok között aranyfokozatú az Udvarhelyi Híradó és a Csíki Hírlap hetilapok, ezüstfokozatú a MOL Romania olajtársaság, az OTP Romania és a Communitas Alapítvány. További támogatók: Melinda Impex, Domo, Perla Harghitei, Mida és a Tikkurila.

A kiállítás reggel 9-től este 9 óráig tekinthető meg, a több százezer embert vonzó pünkösdszombati csíksomlyói zarándoklat és a tízezres tömeget megmozgató Ezer Székely Leány Napja rendezvénysorozat idején éjjel egy óráig tart nyitva a Csíki Székely Múzeum. A kiállítás honlapja: www.munkacsy.ro

4.13.) 2007. 05. 04. MTI Munkácsy művészetének magyar és egyetemes jellegét hangsúlyozta Szili Katalin és Markó Béla Csíkszeredában 19:40.

Garzó Ferenc, az MTI tudósítója jelenti:

Csíkszereda, 2007. május 4., péntek (MTI) - Munkácsy Mihály művészetének magyar és egyetemes jellegét hangsúlyozta pénteken Csíkszeredában Szili Katalin, az Országgyűlés, és Markó Béla, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) elnöke a 107 évvel ezelőtt elhunyt festőművész alkotásaiból készült kiállítás megnyitó ünnepségén.

Szili Katalin a Csíki Székely Múzeumban a "Munkácsy-képek Erdélyben" című kiállítást nyitotta meg. Az intézménynek otthont adó Mikó vár udvarán felidézte a nagy festő életét, emlékeztetve arra, hogy életműve javát Párizsban alkotta, de Erdélybe soha nem jutott el. Most azonban festményei révén végre megérkezhetett erre a tájra is - mondta a magyar házelnök, kiemelve, hogy ez elsősorban Pákh Imrének, a kiállítás gerincét alkotó műtárgyak Amerikában élő tulajdonosának köszönhető. A XXI. századi mecénás jó példájának nevezte őt.

A politikus kifejezve reményét, hogy e kiállításnak köszönhetően a művész életműve sokáig megmarad Székelyföld lakóinak emlékezetében. Nagy megtiszteltetésnek nevezte, hogy e kiállítás fővédnöke lehet, ezt - mint mondta - politikai pályafutása csillagórájának tekinti.

A művész magyarságát, európaiságát és egyetemességét egyaránt hangsúlyozta a magyar házelnök. Ezen a napon európai szintű, világszínvonalú kiállítást nyitnak meg - mondta. Megállapította: e kiállítást olyan időszakban rendezték meg, amikor e székelyföldi város a pünkösdszombati csíksomlyói búcsúra készül, így a zarándokoknak is lehetőségük lesz megtekinteni e gazdag gyűjteményt. Szili Katalin parlamenti aranyérmét adott át Pákh Imrének, akárcsak Ráduly Róbertnek, Csíkszereda polgármesterének és Gyarmati Zsoltnak, a múzeum igazgatójának.

Markó Béla, aki miniszterelnök-helyettesként a romániai művelődési ügyek felelőse is, a kiállítás másik fővédnökeként arra helyezte a hangsúlyt beszédében, hogy a magyar kultúra határoktól függetlenül is egységes. Ilyen értelemben rendkívüli jelentőségűnek nevezte, hogy Munkácsy képei eljutottak Erdélybe is, az erős színek, erős ízek és erős hangok világába, amely meghihlette a múzsákat is. Munkácsy Mihály letagadhatatlanul magyar és letagadhatatlanul egyetemes - hangsúlyozta Markó Béla.

A Magyarországon közel két éve vándorló nagyszerű tárlatot Pákh Imre amerikai gyűjtő, a Magyar Nemzeti Galéria és a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum gyűjteményeiből állították össze. A kiállításon 47 festmény, 36 relikvia, 26 korabeli fotóanyag tekinthető meg. Ezzel kapcsolatosan Bereczky Lóránd, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója a meghívottak előtt elmondta: a magyarországi helyszíneken mintegy 750 ezren látták a

kiállítást, és remélhetőleg ezt a számot az erdélyi közönség 800 ezerre, vagy akár egymillióra is kerekítheti.

Az ünnepség után a vendéglátók megmutatták a magyar házelnöknek a rendkívül korszerű technikai eszközökkel felszerelt tárlatot. Eredeti koncepció alapján rendezték be a kiállítást, nagy hangsúlyt helyezve a képek környezetének műélvezetet fokozó hangulati elemeire, a világítástechnikára, biztosítva azt, hogy a látogató figyelmét semmiféle "zavaró körülmény" ne vonja el a műalkotásokról.

KGF < kul@mti.hu > KTO < kul@mti.hu >

4.14.) 2007. 05. 06. Új Magyar Szó: Munkácsy bevette Mikó várát

Az év erdélyi kulturális eseményének ad otthont Csíkszereda írta: Gergely Edit

„Ne közelíts, mert beindul a riasztó“ - szól rá a merészebb látogatókra többször is a Mikó-vár biztonsági őre, reszkető kézzel igazítva meg a védőkordont.

De még a riadalom is ünnepi volt a csíkszeredai múzeumban megnyílt egyedi Munkácsy-tárlat köszöntésén. Mint a fővédnökök – Szili Katalin, a Magyar Országgyűlés elnöke és Markó Béla kormányfő-helyettes – jelenlétében tartott hét végi megnyitón elhangzott, a „Munkácsy-képek Erdélyben“ tárlat megrendezésének költségei elérték az egymillió lejt, és a kiállítást közösségi összefogás révén láthatta vendégül a székelyföldi város. Az összeg harmadrészét a múzeumot fenntartó helyi önkormányzat fedezte, a többi adományokból, pályázati pénzekből gyűlt össze.

Csillagóra, büszkeség-kultúra

Szili Katalin európai szintű, világszínvonalú kiállításnak nevezte a tárlatot, kifejtve: manapság a mecenatúrára, a kultúra támogatására csak "bűdzsé-maradékokból" áldozunk, ám Európában a kultúra támogatását is meg kell tanulnunk. Politikusként pályája „csillagójának” nevezte Szili Katalin a csíki tárlat fővédnökségét. Bejelentette: egy nappal korábban Hiller István művelődési miniszter jelezte, a tárca is hozzájárul a csíki tárlat anyagi támogatásához. Markó Béla miniszterelnök-helyettes a Larousse-szótárban szereplő Munkácsy-szócikket idézte annak bizonyítékául: a kulturális értékekre nem egyik nemzet másik ellen irányuló

merényleteként kellene tekintenünk, hanem példaként arra: hogyan merjünk büszkék lenni egymásra. A Larousse ugyanis kimeli: „Munkácsy egész művészeti pályája Párizsban fejlődött ki” – még ha ez nem is teljességében igaz. “Tehát - összegzett Markó - ugyanúgy büszkék lehetünk Csíkban Munkácsyra, mint ahogy Párizsban fedezvén fel Brâncusi-t, a világhírű román szobrászra is büszkék lennénk.

Egymilliós rekord lesz?

„Egyik célunk az volt, hogy visszaállítsuk Munkácsyt az őt megillető helyére a művészettörténetben – mondta a Munkácsy Mihály festészetének keresztmetszetét nyújtó, június 15-ig látogatható tárlat megnyitóján Pákh Imre. A tárlat anyagát felajánló, munkácsi származású amerikai műgyűjtő rámutatott: bár manapság is vannak olyan kritikusok, akik Munkácsyban nem a nagy festőt látják, hanem egy üzérkedő, ügyeskedő embert, a vándorkiállítás eddigi 750 ezer látogatója bizonyíték arra, hogy ez nem így van

Ráduly Róbert csíkszeredai polgármester a „drága Mestert” köszöntötte a Mikó-vár falai között. Gyarmati Zsolt múzeumigazgató egymilliós látogatói rekordot jósolt Munkácsynak Csíkszeredában.

Első körben

A megnyitót követően a vendégek csoportokra osztva, gyors körjáratban tekinthették meg a Munkácsy-műveket. Noha a sajtó számára a szervezők az ünnepséget megelőző utolsó órákban külön tárlatvezetést biztosítottak, az ÚMSZ - Gyarmati Zsolt igazgató jóvoltából - a fővédnökökkel együtt követhette végig Munkácsy Mikó-vári „éledését”.

A mindenütt jelen levő biztonságiak azonnal kiharangoztak a tárlat-körjáratról egy mobiltelefonost – interferencia a biztonsági berendezésekkel, magyarázta a teremfelügyelő. Korodi Attila környezetvédelmi miniszter azonban, leszakadva a csoporttól, így is kénytelen volt egy sürgős hívásra válaszolni.

(...) *Összeállítás Munkácsy Mihályról, majd **Példátlan előkészületek** alcímmel a múzeumba beépített fejlett technikai eszközökről.*

4.15.) 2007. 05. 07. Csíki Hírlap: **Munkácsy Mihály Csíkban** írta: Túros Eszter

A kiállítás

Klasszikusokról nehéz beszélni, főként újat mondani, de szükségszerű. Munkácsy Mihály alkotásai sok időszak próbáját kiállták már, és minden bizonnyal, neve ezután sem fog feledésbe merülni. A mi tisztünk csupán annyi lehet, hogy megpróbáljuk nyitottan szemlélni alkotásait, és hagyjuk, hogy művei szabadon hassanak ránk, mai szemlélőkre, és ha csak egy kiállítás erejéig is, zárójelbe tesszük a már bevett Munkácsy-kliséket. Mint köztudott, Munkácsy számos műfajban alkotott, melyeket különböző korszakokban, különböző területeken eltérő módon értékelték. Az alkotó neve ugyan fémjelzi alkotásait, mi nézők azonban akarva-akaratlanul is szelektálunk a műfajok, tematikák és alkotások között. Jó alkalom erre a jelen tárlat, mely kitűnő keresztmetszetét adja a Munkácsy-életműnek. A vándorkiállítás anyagának összeállításakor alapvető szempontnak számított, hogy az életmű minden szakasza reprezentálva legyen. Nem az volt a szándék, hogy kiállítsák itt a nagy alkotásokat, melyeket bizonyára már amúgy is sokan láttak, hanem az, hogy olyan művek kerüljenek bemutatásra, amelyek kevésbé ismertek, de ugyanakkor jól illusztrálják a különböző alkotói korszakok jellegzetességeit, a Munkácsy-életmű műfaji gazdagságát. A festmények mellett – népi, polgári életképek, portrék, tájképek, akadémikus modorban festett alkotások – fotókat is láthatunk, melyek elengedhetetlen kellékei a műveknek, illetve néhány, Munkácsy személyéhez kapcsolódó tárgyat, melyek nem kevésbé fontos alkotóelemei ennek a kiállításnak. Eredményként egy életmű dokumentumait kapjuk, amelyek nem a mindent megmutatni akarás szándékával, de nem is a teljesség igényének mellőzésével szerveződtek egyé.

A műfaji sokféleségre bizonyára sokan keresik a magyarázatot, ebben a kérdésben azonban csak spekulálni lehet. Számos magyarázat létezik, önmagában egyik sem elég meggyőző, de ugyanakkor egyik lehetőségről sem szabad megfeledkeznünk. Legegyszerűbb és legkézenfekvőbb, ha Munkácsy nyitottságával válaszolunk a kérdésre, ez a megoldás azonban egymagában nem állja meg a helyét. A legvalószínűbb, hogy a nyitottságon túl meghatározó volt a művész életének alakulása, a XIX. század második felének paradigmaváltásai, illetve nem elhanyagolható a piac szerepe sem. A műkereskedelem, valamint a nagyközönség igényei

ugyanis nagymértékben befolyásolták a műfajok alakulását. Ha egy művész meg akart élni a mesterségéből, és főként ha még jól is akart élni, kénytelen volt figyelembe venni a vásárlói igényeket. Ezeket a meghatározottságokat, illetve az ezekhez való alkalmazkodást azonban tévedés lenne Munkácsy számlájára írni. Az ő esetében inkább szerencsés egybeesésről beszélhetnénk. Ahhoz, hogy valakinek az alkotásai bekerüljenek a rendszerbe, a műkereskedelmi vérkeringésbe, nyilvánvalóan tehetségesnek kellett lennie. A tehetség előfeltételnek számított, de hogy a változó igényeknek, áramlatoknak valaki mindvégig meg is tudott felelni, még hozzá hiteles módon, az már minden bizonnyal a zsenialitás kategóriája. A XIX. századnak pedig éppen zsenikre volt szüksége. Boros Judit művészettörténész elgondolásával élve: egy pozitivista korszak gyermekei számára éppen a zseni figurája az, amelyik bizonyos mértékig biztosíthatta a művészet elveszett szakralitását.

Munkácsy, a magyar

Hogy Munkácsyt olyannyira magunkénak érezhetjük, azt éppen alkotásainak idegensége biztosítja. Egyetemességének köszönhető, hogy az egyik, vagy inkább a legnagyobb magyar festőként emlegetik. Egy pillanatig sem maradt teljesen magyar, hanem alaposan megmártózott a nagyvilági áramlatokban. Ha keresgélünk, minden bizonnyal magyar áthallásokat is felfedezhetünk alkotásain, de ezek az utalások csupán másodlagosak. Alapvető jellemvonása a Munkácsy-műveknek, hogy úgy reagálják le a korszak történelmi változásait, társadalmi helyzetét, hogy ezek soha nem konkrét tükrözések, a bemutatott valóság nagymértékben függetleníthető a konkrét vonatkozásoktól. Bár még tájképeinek nagyrészeről sem a magyar tájak köszönnek vissza, ez sem elegendő ok arra, hogy ne éreznék ők magyarnak.

A kivitelezés nagyszerűségén túlmenően, attól válhatott igazán nagygyá, hogy mindig ott bújkál műveiben az egyetemesen emberi. Ezt hol az alkotások életszerűségével, közvetlenségével, realizmusával, hol pedig a kiválasztott tematika nemzetek felettségével éri el. Munkácsy bizonyos értelemben mindvégig realista maradt. Realizmusa ugyanis nem pusztán a kivitelezésre vonatkozik. Tévedés lenne összetéveszteni a realizmust a reprodukció valószerűségével. Minden bizonnyal előbbre jutunk, ha azt a tartalom síkján próbáljuk meg tetten érni. Még az akadémikus alkotások is realisták ebben az értelemben. Ezen a ponton

pedig egyúttal az akadémikus festészet is feloldozást nyerhetne az utókortól. Munkácsy úgy akadémikus, hogy sohasem valamiféle megkövesedett klisé tár elénk. Továbbmegy ennél, állandóan újraproblematizál, valóságos kutatómunkát végez egy-egy alkotás elkészítése előtt. Ami pedig megmutatásra kerül, az végső soron mindig közvetlenül emberi vonatkozású, mégpedig, a pátoszon túlmenően, realista értelemben is.

Elégedettek lehetünk tehát, hogy ilyen kaliberű magyar festőnk van, mint Munkácsy, azonban arról sem szabad elfeledkeznünk, hogy melyek azok a tényezők, amelyeknek fontos szerepük lehetett nagygyá válásában.

Munkácsy modernsége

A mai néző nyilvánvalóan saját korának kontextusából szemlél, éppen ezért, akár akarata ellenére is, olyan közös pontok után tapogatózik, amelyek által közös nevezőre juthat egy-egy múltbeli korszak, szerző alkotásaival. Természetesen ki-ki maga dönti el, hogy melyek ezek a közös pontok, két olyan vonatkozást azonban nem átallok meg felvázolni, melyeknek köszönhetően Munkácsy nagyon is modernnek tekinthető, tehát hozzánk – legalábbis korban – közelebb állónak.

Munkácsy úgy modern, hogy modernsége mindvégig a hagyományokban gyökerezik. Korának találmányait, ezen találmányok alapvető tulajdonságait úgy használja fel munkáinak kivitelezéséhez (fotó), de főként azok kiállításához (film), hogy ezzel a barokkban már kialakult médiumtudatosságot erősíti. Hatalmas méretű Krisztus-képeit olyan körülmények között állítja ki – lesötétített teremben megvilágított képek padlószintre helyezve –, hogy ezáltal megszünteti a kép tere és a néző tere közti alapvető különbségeket.

A Munkácsy-művek, főként a késői alkotások között találunk néhány olyan példát, melyek már-már expresszionisták, a maguk korában tehát még kissé idegennek számíthattak, ránk azonban talán közvetlenebbül hatnak. Nem valószínű, hogy egyértelműen meg lehetne vagy meg kellene magyarázni ezeket a képeket, annyi azonban bizonyos, hogy olyan előremutató alkotások, amelyek úgy is értékelhetőek, mint Munkácsy saját korát meghaladó alkotásai. Az azonban kétségtelen, hogy a mai emberek többsége számára közelebb álló művek ezek.

Örülhetünk, hogy ilyen kiállítás látott napvilágot mifelénk, és reméljük ez nem csupán egyszeri alkalom, hanem a továbbiakban is képes lesz városunk hasonló szintű kiállítások fogadására, és így talán a képzőművészetnek is nagyobb és értőbb közönsége lehetne.

4.16.) 2007. 05. 07. Gardianul: **INTERZIS ROMÂNILOR** Szerzők: Kovacs Anna, Luminita Castel

1. oldal: Eveniment exclusivist maghiar în inima României. Liderul UDMR, Marko Bela, vicepremier în Guvernul României, a organizat la Miercurea Ciuc un eveniment cultural la care n-a invitat nici un român. La vernisajul pictorului maghiar Munkácsy Mihály a fost invitat inclusiv președintele Parlamentului Ungariei, Szili Katalin, alături de alți 200 de participanți. Invitațiile par să se fi făcut pe criteriul apartenenței la etnia maghiară. Nici măcar prefectul Harghitei, Constantin Strujan, nu a beneficiat de vreo favoare oficială pentru această expoziție.

Evenimentul a costat circa un milion de lei noi, adică zece miliarde de lei vechi, iar o treime din cheltuieli a fost suportată din bugetul local. Buget la care contribuie deopotrivă și maghiarii, și românii. Deși nu au avut acces la vernisaj, expoziția va fi deschisă și românilor, care vor trebui să plătească un supliment pentru a li se vorbească în română despre opera pictorului maghiar. Primarul municipiului Miercurea Ciuc, Robert Raduly, a primit medalia de aur a Parlamentului Ungariei pentru organizarea evenimentului.

Liderii politici de la București au reacționat față de atitudinea ofensatoare a etnicilor maghiari la adresa oficialităților române. PD consideră sfidător modul în care liderii UDMR se folosesc de fiecare ocazie pentru a mai face un pas în direcția autonomiei, PRM condamnă separatismul promovat într-un domeniu precum cultura. PSD face un apel la minima decență a maghiarilor de a respecta autoritățile române, iar PNL remarcă faptul că partenerii de guvernare încă nu au învățat să respecte Constituția și legile țării. (Kovacs Anna / Luminița Castali)

3. oldal: Dezvăluiri rovat (*riport kellene legyen*) alcím: Pictorul maghiar Munkácsy Mihály, prilej de scandal la Miercurea Ciuc

Vineri după-amiază s-a deschis oficial expoziția cunoscutului pictor maghiar Munkácsy Mihály. Românii, fie ei oficialități, jurnaliști sau simpli cetățeni, au fost excluși de la cel mai

mare eveniment cultural din Harghita, care a avut loc la Muzeul Secuiesc al Ciucului. Dintre cei 200 de participanți, niciunul nu a fost român.

Accesul s-a făcut doar pe bază de invitații, iar acestea nu au fost lansate niciunei personalități a vieții publice românești. „Deschiderea s-a făcut în cerc restrâns și pe bază de invitație”, a declarat, vineri seara, purtătorul de cuvânt *Antal Attila*, al Primăriei din Miercurea Ciuc, organizatorul principal al evenimentului. Întrebat dacă expoziția, precum și vernisajul acesteia, se adresează tuturor locuitorilor județului sau evenimentul este unul cu caracter exclusivist, Antal Attila a afirmat că „intenția proprietarilor exponatelor a fost ca aceasta să ajungă în România, să fie deschisă tuturor, și oricine este binevenit, conform programului de vizitare, începând din data de 5 mai și până pe 15 iulie, când expoziția este la dispoziția publicului larg”.

Oficialitățile române au fost sărite...

Invitația nu a ajuns nici la reprezentantul Guvernului în teritoriu, deși vicepremierul României Markó Béla a declarat că „eu însumi mi-am asumat rolul în ceea ce privește organizarea și tot ce ține de pregătirea acestui eveniment, sprijinit, în primul rând, de Consiliul Local din Miercurea Ciuc, care dăce parte, în mod firesc, din statul român”. Prefectul Harghitei, Constantin Strujan, a declarat, sâmbătă, că se bucură că acest eveniment are loc în Miercurea Ciuc și că va face tot posibilul să viziteze expoziția, dar nu i s-a cerut sprijinul pentru organizarea acestui eveniment și, probabil, din acest considerent, nici nu a fost invitat. La eveniment nu au fost invitați nici corespondenții TVR în județul Harghita, deși postul public național de televiziune este unul dintre sponsorii evenimentului. Potrivit viceprimarului din Miercurea Ciuc, Antal Attila, pentru organizarea expoziției Munkacsy o treime din cheltuieli, respectiv aproape 350.000 de lei, au fost acoperite din bugetul local. Conform ultimului recensământ al populației, realizat în anul 2002, la constituirea bugetului local al orașului Miercurea Ciuc își aduc aportul 17,30% plătitori de taxe și impozite români, alături de marea majoritate a contribuabililor etniei maghiari.

Președintele Parlamentului ungar, ca la el acasă

Președintele Parlamentului Ungariei, Szilli Katalin, și vicepremierul român Markó Béla au versinat, vineri seara, la Miercurea Ciuc, expoziția pictorului Munkácsy Mihály. „Am răspuns invitației de a fi, alături de vicepremierul României, Markó Béla, patronii spirituali ai acestei manifestări și cred că în viața unui politician maghiar nu există un lucru mai minunat

decât să deschidă o expoziție a lui Munkácsy, pe care îl consider un Petőfi Sándor al picturii. Mă bucur că această expoziție a ajuns și în Transilvania, spre încântarea tuturor iubitorilor de artă”, a declarat, la vernisaj, Szilli Katalin. Pentru merite deosebite și pentru felul în care a organizat această expoziție, Szilli Katalin a decernat primarului din Miercurea Ciuc, Ráduly Róbert Kálmán, medalia de aur a Parlamentului Ungariei. La rândul său, vicepremierul Markó Béla a precizat că și-a asumat rolul în ceea ce privește organizarea și pregătirea acestui eveniment de care s-a declarat mândru. „Opera lui Munkácsy este apreciată de iubitorii de artă din toată lumea, și trebuie să obișnuim ca fiecare să fim mândri de propria noastră identitate, dar în același timp, să reușim să fim mândri și de personalitățile celeilalte națiuni, pentru că, dacă pictura, arta plastică nu ne apropie, atunci cine ar putea să o facă?”, a spus Markó.

(...) A cikk innen már átmege szándékos gonoszkodásba, amint közismerten magyarellenes érzelmű (és kétes értelmű) román politikusokat szólaltat meg az ügy kapcsán. Olyan reakciók születnek, mint például a székelyek már egy ideje igyekeznek szuverén módon elhatárolódni a román állam kebléből, és a tárlatmegnyitó egy újabb bizonyítéka ennek, stb.

4.17.) 2007. 05. 08. Duna Televízió: Nem kirekesztő a Munkácsy kiállítás (részletek)

(...) A szervezők cáfolják a lap állításait, de hogy pontosan mi adhatott okot a kritikára, arról Csíkszereda polgármesterét kérdeztük.

Ráduly Róbert Kálmán, Csíkszereda polgármesterének véleménye szerint a lapban a kiállítás etnikai megkülönböztetése kapcsán olyan embereket szólaltatnak meg, akiknek a véleménye ebben a kérdésben nem mérvadó. Úgy véli, nem kell foglalkozni a felhozott váddal, mivel azóta is vannak román látogatók. Nem tarja jogosnak a lap vádjait a polgármester. A vendéggel készült beszélgetés további anyagát megtekinthetik videóajánlónkban.

A Munkácsy kiállításnak otthont adó Csíki Székely Múzeum igazgatójának megállapítása szerint „az intézmény kompetenciájából adódóan a múzeum elsősorban a szakma képviselőinek és a törzslátogatóknak küldött meghívót, a kiállítást pedig máris nagyon sok román ajkú érdeklődő is meglátogatta. Erről tanúskodik a számos, vendégkönyvben szereplő bejegyzés is.” (...)

4.18.) 2007. 05. 17. Munkácsy-kiállítás. Folyamatosan látogatják *Hargita Népe*

Túljelentkezést jegyeztek a Csíki Székely Múzeumban a Munkácsy-kiállításra a pünkösdi búcsú idejére. A hét minden napján 9–21 óra között nyitva tartó kiállítást inkább délután érdemes megnézni.

Május 5. után másfajta időszámítás kezdődött a Csíki Székely Múzeum életében: a mintegy hat hónapig tartó előkészületek után üzemeltetniük kell a kiállítást a múzeum munkatársainak, akik pontos feladatkörrel rendelkeznek (őrzés-védés, felvigyázás, tárlatvezetés, eligazítás, ruhatár, üzletvezetés, telefonos diszpécsterszolgálat, stb.) továbbra is számos kihívásnak kell eleget tenniük.

A kiállítás látogatottsága kissé elmarad az elvárásoktól. Bár folyamatosan vannak látogatók, égnek a telefonvonalak, Erdély minden részéből érkeznek a vendégek, az eddigi 5000-nél több látogatóra számítottak – közölte Gyarmati Zsolt igazgató.

Talán azért van így, mert az emberek úgy gondolják, hogy a kezdeti napokban sorba kell állni. A délelőttök valóban zsúfoltak, sok a diákcsoporthoz, ezért mindenkit arra biztatnak, hogy délután, az esti órákban, illetve vasárnaponként látogassa meg a kiállítást, mert ilyenkor viszonylag kevesen vannak, jobban átélhető a látvány.

A Munkácsy-kiállítás a Mikó-várban a hét minden napján 9–21 óra között tart nyitva. A csoportosan érkezőket arra kérik, jelentkezzenek be a múzeum titkárságán a 372024-es telefonszámon vagy az info@ munkacsy.ro címen.

4.19.) 2007. 07. 10. Transindex.ro JÚLIUS 15. + 2 NAP Hosszabbítással még egy hétig látogatható a Munkácsy-kiállítás Kérdezett: B. D. T. (*Bakk-Dávid Tímea*)

<http://eletmod.transindex.ro/?cikk=5799&nyomtat=1>

Nagybányai esztergályos, német génsebész, marosvásárhelyi háziasszony, sepsiszentgyörgyi dédnagyapa: a Csíki Székely Múzeum kiállítását eddig ötvenezren nézték meg.

Két nappal meghosszabbítjuk a csíkszeredai Munkácsy-kiállítás nyitva tartási idejét – tájékoztatta a *Transindexet Gyarmati Zsolt*, a *Csíki Székely Múzeum* igazgatója. A tárlat így július 17-én, kedden 21 órakor zárja kapuit.

Mi volt a fő érv amellett, hogy végül meghosszabbítják a kiállítást?

GY. ZS.: – Már tavaly novemberben, a kiállítás időtartamának megállapításakor egy hetes hosszabbítással számoltunk, ugyanis a vándorkiállítás eddigi tapasztalatai azt mutatták, hogy mindenik helyszínen a potenciális látogatók zöme a végére halasztja a kiállítás megtekintését. Magyarán: a tárlat nyitvatartása utolsó harmadában “jön meg” a látogatási kedv.

Akkor miért csak két nap?

– Vándorkiállítás lévén, a következő helyszín Munkácsy Mihály és Pákh Imre szülővárosa: Munkács. Számolni kell szervezési, kiállításrendezési nehézségekkel (dombtetőn levő vármúzeum, zömmel ukrán anyanyelvű munkatársak, EU-n kívüli ország), illetve protokolláris szempontokkal, nevezetesen a politikusok zsúfolt programjával. Végül a munkácsi megnyitó időpontja túl közel rögzítődött a mi zárásunkhoz, ezért nem áll módunkban több napot hosszabbítani.

Ma elérték az 50.000-es bűvös látogatószámot. A megnyitón elhangzott, hogy körülbelül ennyi érdeklődőre számítanak. Elégedett a látogatottsággal? Mi az a maximális látogatószám, amiben most titokban reménykedik?

– A megnyitón többféle számbeli prognózis, elvárás is megfogalmazódott, mindenik nagy számokról szólt. A magam részéről az ötvenezerrel teljes mértékben elégedett vagyok, szerintem megközelítjük a hatvanezretet. A mennyiségi mutatókon túlmenően a Munkácsy megaprojekt legnagyobb hozadékának azt tartom, hogy sikerült megszólítani és mozgósítani az erdélyi magyar művészetkedvelő társadalmat. A nyilvánosság különböző szintjein tematizálódott Munkácsy, aki nem szereti, az is beszélt róla (lásd [A Hét](#), ill. [Béfé blogja](#)).

Természetesen senkitől sem lehet elvitatni a jogot, hogy kritikusan közeledjék Munkácsy művészetéhez, de az elsöprő többség számára katartikus élményt jelentett a tárlat megtekintése. Vendégkönyvünk sokezer bejegyzése alapján állítom: az erdélyi magyarság kulturális identitásának jól artikulált elemét képezi Munkácsy művészete, tömegek nyilatkoztak arról, hogy életük álma teljesült.

Amikor szervezni kezdte a kiállítást, mi volt a legmerészebb becslés a látogatottságot illetően? Ki lehet-e mondani azt a szót, hogy “rekord”?

– Több tekintetben is kimondhatjuk, noha a kultúra területén nem szívesen használjuk ezt a szót. Erdélyi vonatkozásban előzmény nélküli, hogy egy szűkebb értelemben vett kulturális produkció ennyi érdeklődőt vonzzon. A napi látogatottságot illetően is említhetünk nagy számokat: az elmúlt hétvégén két nap alatt 5700 személyt fogadtunk. Vendégekönyvünk bejegyzései alapján több mint 500 településről érkeztek látogatók Erdély minden részéből. Nagybányától Aradig, Temesvártól Besztercéig sokan nyilatkoztak arról, hogy nemhogy Csíkban, de Székelyföldön is most járnak először. Nincs annál nagyobb elégtétel, mint amikor gyerekzsivajtól hangos a múzeum udvara, vagy amikor látogatók százai lépnek ki könnyekig meghatódva a kiállítótermekből. Szerintem ez az igazi hozadéka Munkácsynak.

Naponta hányig lesz nyitva az utolsó héten a múzeum? Gyakorlattá válik, hogy éjfél utánig is nyitva tartanak?

– Az erdélyi Munkácsy-kiállítás a nyitvatartás tekintetében is egyedi vállalkozás. Nincs tudomásom olyan múzeumról, amely a hét minden napján 12 órán át fogadná a látogatókat, 10 napon át pedig éjjel 1 órakor zárna.

Az utóbbi napokban milyen volt a napi nézettség?

– A napokban 1500 feletti a látogatottság, hétvégén jóval magasabb. Itt jegyzem meg, hogy a napokban várjuk a vándorkiállítás eddigi tíz helyszínének összesített, 800.000-dik látogatóját.

Hogyan lehetne leírni a tipikus tárlatlátogató profilját (értelmiségi/nyugdíjas/diák/stb.)?

– A magam számára már a megnyitó előtt felvázoltam a tipikus látogató profilját, és bejött: 3 éves, 20 éves, 40 éves, 50 éves, 60 éves, 80 éves; csíki óvodás, kolozsvári egyetemista, nagybányai esztergályos, német génsebész, marosvásárhelyi háziasszony, sepsiszentgyörgyi dédnagyapa; nyugtalan, okoskodó, megelégedett, meglepődött, érzékenyült, sugárzó arcú.

Sikeresnek ítéli-e a kiállítást népszerűsítő médiakampányt?

– A reklámstratégián – melynek része a médiakampány is – több hónapot dolgoztunk, igyekeztünk mindent megtenni a széleskörű tájékoztatás érdekében. A sikerességről az embereket kell megkérdezni.

4.20.) 2007. 07. 18. MTI-Panoráma: Kiállítás - Sikeresen zárult a Munkácsy-kiállítás Csíkszeredában

A Munkácsy-kiállítás látogatóinak száma Csíkszeredában csaknem elérte a 62 ezret - mondta a Szabadság című kolozsvári lapnak Gyarmati Zsolt, a Csíki Székely Múzeum igazgatója.

A szervezők messzemenően elégedettek ezzel az eredménnyel, előzmény nélkülnek nevezik ezt a hatalmas érdeklődést. A most bezárt kiállításon voltak olyan napok, amikor 2800-nál is több látogatót jegyeztek, ez pedig nem csak erdélyi, hanem országos szinten is kiemelkedőnek számít. Életkortól és társadalmi helyzettől függetlenül zarándokoltak a magyar emberek Csíkszeredába, Besztercétől Temesvárig, Belső-Erdélytől a Partiumig, de eljött Ploiesti és Bukarest szóránymagyarsága is, akárcsak a gyimesi és a moldvai csángók.

A több mint 500 romániai városból érkező vendégeken kívül külföldiek is szép számmal írtak méltató sorokat a Csíki Székely Múzeum vendégeknyvébe, így többek között Helsinkiből, Melbourne-ből, New York-ból érkezett turisták örülhettek annak, hogy Székelyföldön járva éppen elcsíptek egy ilyen horderejű kiállítást. Több százan voltak, akik életükben először jártak Székelyföldön, és a kiállítás megtekintése mellett különféle kirándulásokat is beiktattak.

Gyarmati Zsolt úgy értékelte: alapvetően minden zökkenőmentesen zajlott, annak ellenére, hogy az erdélyi látogatók nincsenek hozzászokva az ilyen horderejű rendezvényekhez, ezért kiállításlátogatási kultúrájuk sem érheti el az európai szintet. De épp az ilyen megmozdulások segíthetnek abban, hogy ez megerősödjön - fűzte hozzá. A Csíki Székely Múzeum a Munkácsy-kiállításra készülve olyan infrastrukturális beruházásokat hajtott végre, amelyek lehetővé teszik, hogy a jövőben is befogadjanak hasonló gyűjteményeket.

(MTI-Panoráma - Garzó Ferenc)

KGF < kul@mti.hu > KSB < kul@mti.hu > MTI 2007. július 18., szerda 14:20

4.21.) 2007. 07. 24. Népszava: Sok kicsi Munkácsy sokra megy? Csíkszereda lemyomta Pécsét, Békéscsabát Szerző: Martos Gábor

<http://www.nepszava.hu/default.asp?cCenter=article.asp&nID=930598>

Az elmúlt héten bezárt Csíkszeredán (vagy Csíkszeredában?) a Munkácsy-kiállítás. Ha valaki nem tudná, ez még mindig (na jó, nagyjából, merthogy azért helyszínenként egy kicsit mindenhol változott, mármint hogy éppen hol mi volt látható benne, bár a "magját" mindig a Pákh-féle magángyűjtemény darabjai adják) ugyanaz a Munkácsy-kiállítás, amelyet éppen két évvel ezelőtt, egészen pontosan 2005. március 24. és augusztus 21. között a Magyar Nemzeti Galériában lehetett látni, azóta meg hurcolódik körbe-körbe az országban (többek között Debrecen, Pécs, Kaposvár, Szeged, Békéscsaba, Miskolc, Szombathely voltak a bemutatásának állomásai), majd, lám, már az országhatárokon kívül is.

Ez az összesítésben a tizedik, csíkszeredai tárlat azonban nemcsak emiatt érdekes, még csak nem is azért, hogy mekkora "üggyé" vált a "nagy magyar festő" vendégeskedése egész Erdély-szerte (az ottani kiállítás megnyitásának a napján például az Új Magyar Szó című napilap akkora első oldalas szalagcímmel jelent meg, amekkorát mi itt Magyarországon utoljára a 2001. szeptember 12-i lapokban láttunk, a 259 kilométerre lévő Kolozsvárról rendszeres külön buszok vitték a népeket, a csíksomlyói búcsú idején meg egész éjszaka nyitva tartottak, hogy mindenki bejuthasson), hanem, és főleg az én mostani írásom szempontjából azért, merthogy a kiállítás összesített látogatószáma éppen itt (ott) lépte át a nyolcszázézetet; ennyien látták az elmúlt két évben Munkácsy képeit a Kárpát-medencében. (Nota bene: Csíkszereda ebből a szempontból is kitett magáért: a budapesti 350 ezer és a debreceni 85 ezer látogató után itt voltak a harmadik legtöbben, egészen pontosan 61.690-en; Békéscsabán például "csak" 51 ezren, Pécsen 45 ezren.)

Mármost mióta a képzőművészeti kiállítások "sikerességét" jórész a nézőszámmal mérik szerte a világban, hát ez a(z összesített) nyolcszázézetes Munkácsy bizony nem akármilyen. Mert bár a budapesti 350 ezerrel a sokak szemében legnagyobb magyar festő

ugyan még csak a harmadik volt az 1983-as Mátyás és a reneszánsz (Magyar Nemzeti Galéria, 550 ezer látogató) és a tavalyi-idei Van Gogh (Szépművészeti, 483 ezer) után - igaz, alaposan megelőzve mondjuk a 400 év francia festészetét (Múcsarnok, 2004-2005, 300 ezer), Monet-t és barátait (Szépművészeti, 2003-2004, 250 ezer), El Grecót, Velázquezet, Goyát (Szépművészeti, 2006, 210 ezer), Mednyánszkyt (Magyar Nemzeti Galéria, 2003-2004, 175 ezer, igaz ez utána még megjárta Pozsonyt és Bécsset is), Rippl-Rónait (Magyar Nemzeti Galéria, 1998, 150 ezer, de ezt is utána még Párizs, Brüsszel és Frankfurt közönsége is láthatta), vagy éppen Rembrandtot (Szépművészeti, 2006, 120 ezer) - azért ezzel a nézőszámmal már lassan közelíti mondjuk a New Yorki MoMA 2004-es berlini bemutatkozásának 1,2 milliós csúcs-nézőszámát. (...) *kihagyva rész.*